

İSTİKLÂL **İLHAM** VERİR...

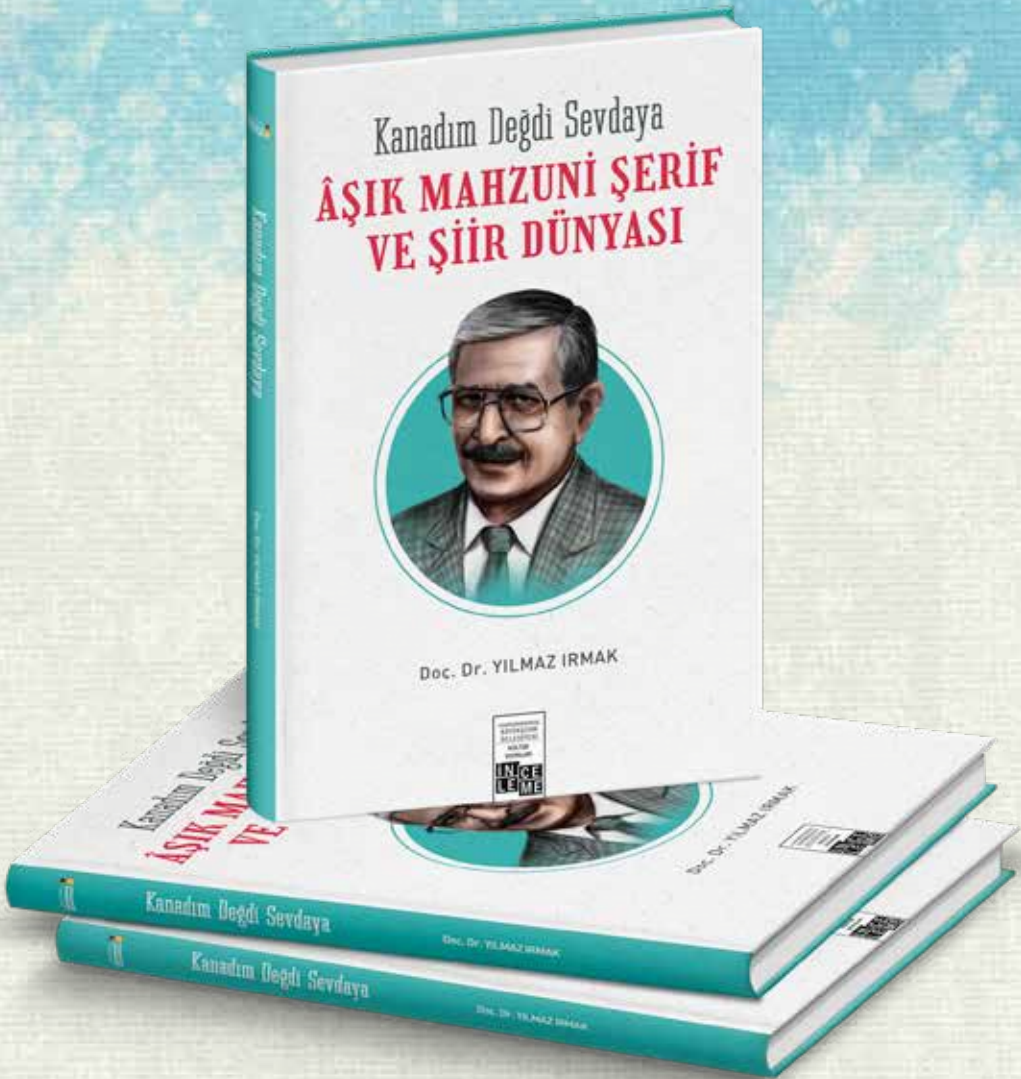
MİLLİ MÜCADELE'DE
KAHRAMANMARAŞ'IN
HİKÂYESİ ŞİMDİ İNGİLİZCE!

INDEPENDENCE

ÇIKTI!

ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF
BİZE NE SÖYLEDİ?
"KANADIM DEĞDİ
SEVDAYA" ÇIKTI!

Germanicia evlerinde rastlanan su kanalları, Kahramanmaraş'ın tarih boyunca bir su şehri olduğunu göstermektedir. Suyun olduğu yerde hayat vardır. İnsan, toplum ve kültür vardır. Su olduğu için bir şehirde tarım yapılır, hayvancılık gelişir, el sanatları ilerler.

Su kaynakları, pınarlar ve göller, Kahramanmaraş'ın sadece doğa turizmi açısından değil, yaşam kalitesi ve ekonomisi açılarından da vazgeçilmezdir. Yeni sayımızda bu yüzden Kahramanmaraş'ımızın bu nadide, güzel ve anlamlı yönüne az da olsa ışık düşürmek istedik. Bu doğal miras ve zenginlik, ülke olarak hepimizin...

Diğer dosya konumuz, yine Kahramanmaraş'ın kadim tarihine tanıklık etmiş, tevhit ve "basübadel-mevt" (ölümden sonra dirilme) inancının timsali olmuş, Eshab-ı Kehf mağarası ve külliyesidir. Kahramanmaraş'ın her yönü değerli, her noktası tarih ve kültürdür.

The water paths found in Germanicia houses shows us that Kahramanmaraş was a water city throughout history. Life is where water is. There are also humans, society and culture there. Agriculture, livestock and hand crafts develop in cities because of water.

Water sources, springs and lakes of Kahramanmaraş are not only important for nature tourism but also for the quality of life and the economy. This is the reason why we wanted to shine a little bit of light upon this beautiful and meaningful aspect of Kahramanmaraş in this issue. This natural heritage and richness belongs to us as a country...

Our other subject is the Seven Sleepers cave and social complex which has been the prime example of monotheism and resurrection after death in the ancient history of Kahramanmaraş. Every aspect of Kahramanmaraş is important and every part of it is history and culture.

Hayrettin GÜNGÖR

Mayor of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality

**KAHRAMANMARAŞ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
KÜLTÜR-SANAT VE ŞEHİR DERGİSİ
KAHRAMANMARAŞ METROPOLITAN MUNICIPALITY
CULTURE-ART AND CITY MAGAZINE**

Temmuz-Ağustos 2021

Sayı: 5 Yerel Süreli

July- August 2021 Issue: 5 Local Periodical

Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi
Concessionaire for the Metropolitan Municipality

Hayrettin Güngör

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief
Duran Doğan

Yayın Danışmanı / Publishing Consultant
Yusuf Genç

Yayın Koordinatörü / Publishing Coordinator
Rıdvan Tulum

Editör / Editor
Ömer Yalçınova

Mütercim / Translator
Ahmet Ölmez

Tasarım ve Uygulama / Design and Application
Ali Şenocak

Kapak Tasarım / Cover Design
Ali Şenocak

Son Okuma / Last Read
Betül Durdu

ISSN: 2718-0662

Baskı
Kültür Sanat Basım Evi
Press Kültür Sanat Printing House

Baskı Adresi / Printing Address
Maltepe, ZB7-ZB11 2. Matbaacılar Sitesi,
Litros Yolu Sk, 34010
Zeytinburnu/İstanbul

Sertifika No / Certificate No.
44153

Sosyal Medya / Social Media
instagram - twitter - facebook
@evelahirdergisi

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
İsmetpaşa Mahallesi Azerbaycan Bulvarı, No: 25
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

Headquarters and Mailing Address: Kahramanmaraş
Metropolitan Municipality, İsmetpaşa Mahallesi, Azerbaycan
Bulvarı, No: 25 Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

İÇİNDE

06

**Tarihe Çıkanlar
Fakir İbrahim'in Oğlu
Ahmet: İbnü'l-Maraşî**

**Emergents Of History
Ahmed, The Son
Of Poor İbrahim:
İbnü'l-Maraş**

Muhammed Alptekin Tekerek

12

**Zaman Çizelgesi
Time Chart**

Mehmet Işık

17

**Su Şehri
Kahramanmaraş**

18/Söyleşi:
AHMET KAVAK

Ömer Yalçınova

22/Kahramanmaraş'ta

Suyun Tarihi
History Of Water In
Kahramanmaraş

Mehmet Işık

28/Bir Turizm Cenneti: Tekir

A Tourism Paradise: Tekir

Zekeriya Çakabey

32/Maziden Günümüze Yeşilgöz

Yeşilgöz From Past To Present

Cahit Küçük

38

**Maraş'ta Bir An
A Moment in Maraş**

Yasin Mortaş

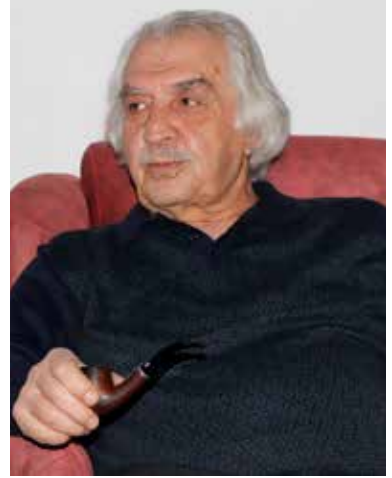
40/Maraş İçin Kalemîşi

Çalışmaları - II

Art Studies of Kalemîşi

For Maraş - II

Ömer Aksay

44

**Söyleşi: Osman Nalbant
"Medeniyetimizin
Batı Yakası Bosna'dır"**

**"Bosnia is the Western
Front of Our Civilization"**

Sibel Kök

50/Dünya Edebiyat Şehri

Mistik Doğasıyla Büyüleyen

Şehir: Edinburgh

The Enchanting City With a

Mystic Nature: Edinburgh

Zehra Karadaş

EKİLER

56

Ecer Gelin
Ecer Bride

Müzeyyen Çelik Kesmegülü

60

Maraş'ta Bir Gün
A Day In Maraş

Memleket Gibi
Sevdiğim Şehir

The City I Love Like Home
Seyhan Arslan

64/Lezzetin Mekânı

Delicacy Corner

Yaz Günlerinin Vazgeçilmez
Lezzeti Patlıcan Kebabı
Eggplant Kebab, The
Indispensable Delicacy Of
The Summer

İlknur Avcı

69

Eshab-ı Kef
Kutsal Yedigâr

70/Söyleşi:

PROF. DR. MEHMET ÖZKARCI

Ömer Yalçınova

76/Eshab-ı Kef'in Hikmetlerle
Dolu Tevhid Mücadelesi

The Erudite Monotheism
Struggle Of The Seven Sleepers

İbrahim Kanadıkırık

80/Genişleyen ve Daralan Kentler
Cities That Largen And Tighten

Tekin Şener

84

Pulsuz

Mektuplar (5)

STAMPLESS LETTERS (5)

Hüseyin Yorulmaz
Mustafa Aydoğan

88

Kurutulmadan Önce
Ve Sonra: Gavur Gölü

Before And After
Excissation: Gavur Lake

İbrahim Gökburun

94/Dostlar Çayevi

Dostlar Teahouse

Bekar Evimin İngilteresi-I

The England Of My

Bachelor House-I

Hüseyin Burak Us

98/Soluk Soluğa Üsküp III

Breathlessly Skopje III

İsmail Göktürk

102/Zeytin Gözlü Maraş

Olive-Eyed Maraş

İnci Okumuş

106

8 Başlıkta: Elbistan
In 8 Headers: Elbistan

Gülizar Güneş

110/Sahne Maraş Tiyatro Okulu

Sahne Maraş Theatre School

Her Zaman Şair

Always a Poet

FAKİR İBRAHİM'İN OĞLU AHMED:

İbnü'l-Maraşî

AHMED, THE SON OF POOR İBRAHİM: İBNÜ'L-MARAŞÎ

Aslen Maraşlı olması hasebiyle "İbnü'l-Maraşî" lakabını kendisi de kullanacak ve Maraşizade Ahmed Kuddusî Efendi olarak tanınacaktır. Babası, Kuddusî'nin ifadesiyle henüz kendisi doğmadan önce tenkidi sevmeyen bir vali sebebiyle Maraş'tan ayrılmaya, âlimlere hürmeti çok olan Bor'a göçmeye karar vermiştir.

Since he originated from Maraş, he also used this moniker and became known as Maraşizade Ahmed Kuddusî Efendi. According to Kuddusî, his father was forced to leave Maraş before he was born because of an oppressive mayor who couldn't tolerate criticism. So he went to Bor where people were less superstitious and respected scholars.

MUHAMMED ALPTEKİN TEKEREK

İlim ummanına dalmış kimselerin sözleşmişçesine yeryüzünün her bölgesine yayılmış olmaları hep dikkatimi çekmiştir. Sanki ilahî bir emir mucibince teşkilatlanmış gibi her yörede emsal teşkil edecek bir kimse veya kimseler bulunur. Kimi yöreler bu yönüyle mübittir. Bizim yöremiz de böyledir. Bununla iftihar etmekle beraber böyle kimseleri konu edinirken bizi mahallî ve dar bir hatta sokmayacak bir amaç güderiz. *İkindiyazıları*'nda Nedim Ali beldemizdeki şair ve yazarlarımız için şöyle diyordu: "...Onlarla elbet onur duyuyoruz, göneniyoruz. Ancak bir benzetme de değil amacımız. Amacımız, durağan bir sanat ortamını yöresel olma kompleks ve duygularından sıyrılmaya çalışarak

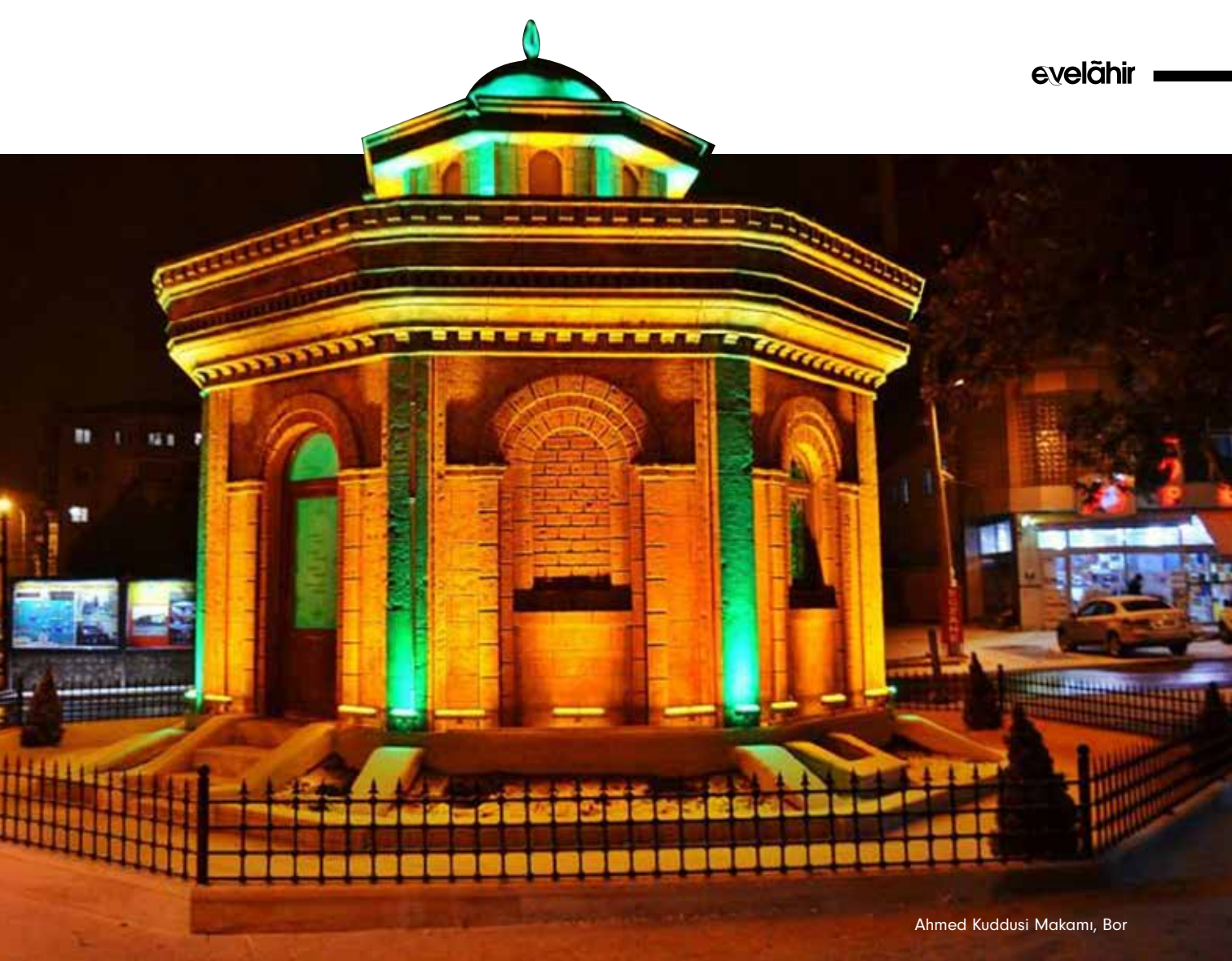
canlandırmak, yeşertmek." Bizim de bölgemizin güzel insanlarını konu edinirken amacımız âlemin hakikatini bilen ve bilmeye çalışanları tanımak, böylece öldürülmeye ve maddiyat içinde unutturmaya çalışılan hakikati yeşertmek, ihya etmektir.

Maraşizade Ahmed Kuddusî Efendi, ya da Maraş'ta bilinen adıyla Kuddusi Baba, işte tam da bu ulvî iklimin nasiplisi olmuş ve nice gönüller ihya etmiştir. Maraş ulemasından Hacı İbrahim Efendi'nin evladı olan Ahmed Kuddusî, 1769 (H. 1183) yılında Niğde'nin Bor ilçesinde dünyaya gelir. Aslında Kuddusî onun lakabıdır. Bu lakabı ise eserlerinde dile getirdiğine göre daha annesi ona hamileyken onun "Kuddus" diye zikrettiğini işitmesiyle almıştır.

*Bil ana rahminde beni
Ki etmişem takdis O'nu
Anam işitmiştir bunu
Kuddusiyem, Kuddusiyem.*

Bu durum aslında onun daha doğmadan Allah tarafından keremli kılındığının, kendi ifadesiyle letafet şarabının içirilerek ilahî muhabbet atmosferine dâhil olduğunun göstergesidir. Manevi bir olgunluğa eriştikçe, bu olgunluk ve muhabbet, onun çeşitli nutku-şerifler kaleme almasına vesile olacaktır. Yaşadığı bu hadise nedeniyle de Allah'ın Kuddus ismine mazhar olduğu veya bu ismin mazharı olmayı umduğu için kaleme aldığı bu hikmetli şiirlerinde Kuddusî mahlasını kullanacaktır.

Ahmed Kuddusi Makamı, Bor

It has always attracted my attention that people who are submerged in the sea of knowledge are always scattered all around the earth as if they had a secret agreement of some sort. We could find a person or several people to set us an example in nearly every region as if they were obeying a divine order. Some regions are bountiful with such people. Our region is also like this. Although we take pride in this, we also try not to set ourselves a local and a narrow path. Nedim Ali wrote of our poets and authors in *İkindiyazıları* as such: "...Of course they make us proud and happy. But we are not alluding to something. Our goal is to renew and refresh a stagnant

art environment by removing its caprices and tendency to locality." By mentioning the beautiful people of our region, we only aim to understand the people who know or strive to know the truth about our world. Thus we intend to renew and revive the truth against people who tries to kill it or make people forget it with worldly things.

Maraşîzade Ahmed Kuddusî Efendi, or Kuddusi Baba as he is known in Maraş, was one of those fortunate people of this sacred climate who revived many hearts. Ahmed Kuddusî was the son of Hacı İbrahim Efendi, a scholar of Maraş. He was born in Niğde's Bor region in 1769 (H. 1183). Kuddusî was actually his moniker. According to his works,

this moniker came to be when his mother started calling him "Kuddus" while he was in her womb.

*Once I was in my mother's womb
Know that I blessed His name
My mother had heard this
I am Kuddusî, I am Kuddusî.*

This shows that he was graced with generosity from Allah before he was born and according to what he wrote, this was the first incident when he drank the wine of grace to ascend to the atmosphere of divine love. As he reached a spiritual maturity, this maturity and love allowed him to write various religious poetry. Because of this aforementioned event, he believed that Kuddus, one of Allah's names,

Babası Hacı İbrahim Efendi, çevresinde "Maraşzade" lakabıyla tanınmaktaydı. Nitekim Ahmed Kuddusî, bir eserinde kendisini şöyle tanıtır: "Niğde Bor kasabasında doğmuş, 'ibnü'l-maraşî' lakabıyla şöhret olmuş, gani olan Allah'a her an muhtaç olan fakir İbrahim'in oğlu Ahmed". Aslen Maraşlı olması hasebiyle bu lakabı kendisi de kullanacak ve Maraşzade Ahmed Kuddusî Efendi olarak tanınacaktır. Babası, Kuddusî'nin ifadesiyle henüz kendisi doğmadan önce tenkidi sevmeyen bir valinin zulmü sebebiyle Maraş'tan ayrılmaya, bidatleri az ve âlimlere hürmeti çok olan Bor'a göçmeye karar vermiştir.

Hacı İbrahim Efendi, Nakşibendi tarikatının Ahrariyye koluna müntesip meşâyihendi. Hem şer'î ilimlere olan vukufiyeti hem de tarikat ilminde olan derinliği sebebiyle âlim ve arif bir zattı. Nitekim hem Ahmed Kuddusî'nin kendisi hem de kardeşi Mehmet Efendi, ilk tahsillerini babalarından görürler. İbrahim Efendi, her ikisine de zahirî ilimleri tahsil ettirdikten sonra batınî ilimlere kapı aralar. Kardeşi Mehmet Efendi daha sonra Bor'a müftü olacaktır. Fakat Ahmed Kuddusî henüz 12 yaşındayken şer'î ilim tahsilini yarıda bırakır. Ona göre Allah'ı gereği gibi bilebilmek, zahir ilim ile pek de mümkün değildir. Çocuk yaşına rağmen bunları irdeleyip bir yol belirlemesi, aslında onun ne zeki bir molla olduğunu göstermektedir. Böylece kendisini büsbütün tasavvufa verir ve derviş yolunu tutar. Bu yolda ilk rehberi olan babası onu zamanın ve mekânın ötesine geçirmiş, hem şeriat dairesinde yaşatmış hem ötelere seyrettirmiştir.

Hem Ahmed Kuddusî hem de kardeşi Mehmet Efendi, ilk tahsillerini babalarından alırlar. İbrahim Efendi, her ikisine de zahirî ilimleri tahsil ettirdikten sonra batınî ilimlere kapı aralar. Kardeşi Mehmet Efendi daha sonra Bor'a müftü olacaktır.

İlk Kırılma Noktası

Ahmed Kuddusî daha 18 yaşında iken ilk mürşidi olan babası Hacı İbrahim Efendi vefat eder. Kuvvetli bir bağının bulunduğu ve daha sonra ondan yeteri kadar faydalanamadığı için hayflanacağı bu güzide mürşidini kaybetmek, Ahmed Kuddusî'de derin bir etki oluşturacaktır. Ondandır ki, tıpkı bazı âlimlerin sufilere dünyayı terk eden ve memleket memleket dolaşanlar anlamında verdiği isim olan "seyyahın" dedikleri gibi, o sufinin de bazı seyahatlerine vesile olur. Amacı ise seyrine başladığı sülûkunu tamamlayabilmektir.

İlk uğrağı Kayseri'nin velilerinden müderris Hüseyin Efendi olur. Kısa bir süre burada ilim tahsili yaptıktan sonra kendisinin manevi âlemini asıl genişletecek olan

Tokat-Turhal'ın Nakşi şeyhlerinden Mustafa Efendi'nin yanına geçer ve ondan tasavvufî bir terbiye alır. Bu süreç içerisinde Kuddusî'nin gösterdiği olgunluk, Turhal'lı Mustafa Efendi'nin hayranlığını celp eder ve kendisine Nakşi tarikatının icazeti takdim edilir. Turhal'ının Padişah ricasıyla İstanbul'a gitme kararı ile Kuddusî de Turhal'dan ayrılır ve sonu Hicaz'a varacak uzun bir sefere çıkar. Birçok belde gezer. Hicaz'a vardığında burada 1 yıl kadar kaldıktan sonra İstanbul'a ve oradan da tekrar Bor'a gelir. Hem validesine hizmet etmek hem de bölge halkına nasihat ederek irşad etmek üzere aldığı bir manevi işaret sebebiyle gelmiştir memleketine. Fakat içindeki Peygamber aşkı onu ayrılığa dayanamaz hâle getirmiştir. Bu kez yaklaşık 17 yıl sürecek bir Hicaz seferine çıkar.

Hicaz Dönemi

Bu 17 yıl kendisinin halvet günleri olur. Uhud dağına gider ve burada erbainler çıkarır, kırk günlük uzletlere çekilir. Aynı zamanda Medineliler kendisine bir tekke hediye etmişlerdir. Burada hem Medinelilere hem de hac için gelen Müslümanlara sohbetler yapar ve zikirler çektirir. Kendisine burada emri batın yoluyla kadirlik icazeti verilir.

manifested in himself. With hopes of befitting this name he signed his poems full of wisdom with the name Kuddusî.

His father Hacı İbrahim Efendi was known as "Maraşzade" by the people around him. Ahmed Kuddusî introduces himself in one of his works as such: *"Born in the Bor town of Niğde, became famous with the moniker 'ibnū'l-maraşî, always dependent on the all generous Allah, son of poor Ahmed."* Since he originated from Maraş, he also used this moniker and became known as Maraşzade Ahmed Kuddusî Efendi. According to Kuddusî, his father was forced to leave Maraş before he was born because of an oppressive mayor who couldn't tolerate criticism. So he went to Bor where people were less superstitious and respected scholars.

Hacı İbrahim Efendi was one of the sheiks of the Ahrariyye branch of the Nakshibendi order. He was a scholar and a wise person for he had mastered legal sciences and was well versed in knowledge about sects. Both Ahmed Kuddusî and his brother Mehmet Efendi

took their first lessons from their father. After İbrahim Efendi taught his sons the visible sciences, he left the door open for mysti-

Both Ahmed Kuddusî and his brother Mehmet Efendi took their first lessons from their father. After İbrahim Efendi taught his sons the visible sciences, he left the door open for mystical sciences. His brother Mehmet Efendi later on became a mufti in Bor.

cal sciences. His brother Mehmet Efendi later on became a mufti in Bor. But Ahmed Kuddusî left his legal education when he was 12 years old. He believed that one couldn't know Allah rightfully with normal sciences. We could say that he was a very smart religious person for he was able to think such things at an early age. With this in mind he gave himself to his order and became a dervish. His first guide in this path was his father who took him beyond time and space while showing him the chamber of sharia and beyond.

The First Breaking Point

Ahmed Kuddusî's first mentor was his father Hacı İbrahim Efendi. His father died when he was only 18 years old. He had a strong tie with his father and this death impacted him immensely. He later on would

say that he didn't have the opportunity to properly benefit from his first mentor. This separation caused this Sufi "seyyahs" who travelled from country to country to experience departure from this earth. His main goal was to complete the spiritual journey that he started.

His first stop was the teacher of saints Hüseyin Efendi in Kayseri. After studying here for a short period of time he went to the Nakşi sheikh Mustafa Efendi in Tokat-Turhal. He was the true person to illuminate his spiritual world with the Sufi education he gave him. The maturity of Kuddusî in this period of time attracted Mustafa Efendi of Turhal's attention and he granted him ratification within the Nakşi order. After an order from the Sultan, Mustafa Efendi went to Istanbul and Kuddusî embarked upon a long journey towards Hejaz. He travelled to many cities along this journey. After staying in Hejaz for a year he went back to Istanbul and then returned to Bor. After receiving a spiritual sign, he decided to go back home to help his mother and give spiritual advice to the local people. But his love of the Prophet was too strong and he embarked upon another journey towards Hejaz which lasted for 17 years.

Hejaz Period

These 17 years were also a period of seclusion. He frequently climbed to Mount Uhud and stayed there for forty day periods called "erbain". The people of Madinah also gave him a dervish lodge as a gift. He used to give the locals and the pilgrims religious lectures here and also performed dhikr. With a secret order,

Nitekim daha sonrasında zühd ve riyazete çok önem veren Nakşibendiyye'den istifade edemediğini belirterek Kadiriyye zikri ve dersleri telkin edecek ve şöyle diyecektir: "Ya Rab! Senin veli kulun Bahaeddin'in tariki pek güzeldir. Fakat biz ve ihvanımız, birtakım gafiller, cahiller ve gümrahlarız. Veli kulun şeyh Abdulkadir'in tariki çok ge-

Peygamber aşkı onu ayrılığa dayanamaz hâle getirmiştir. Yaklaşık 17 yıl sürecek bir Hicaz seferine çıkar. Bu 17 yıl kendisinin halvet günleri de olur. Uhud dağına gider ve burada erbainler çıkarır, kırk günlük uzletlere çekilir.

niştir. Kendisinin hikmeti avama ve havasa şamildir." Bununla beraber ilmi ve irfanı aşama aşama derinleştikçe de *Divan'ını* ve *Hazinetü'l Esrar Ganimetü'l-Ebrar* kitabını bu dönemde kaleme almıştır.

Kuddusî, peygamber hasreti ile memleketinden ayrılıp Medine'ye gelirken niyeti aslında evlenmeyip ibadetle meşgul olmak ve vefat edene kadar da burada kalmaktı. Fakat kendisine ilahî bir işaret ile Anadolu'ya tekrar dönmesi, burada çokça evlenmesi, kemalatının ancak bu şekilde tekmil olunacağı emir buyrulur. Çünkü bu uzun zaman dilimindeki uzlet, onun güzel ahlâkını ve teslimiyetini tamamlamasına vesile olmuş ve artık aileye karışarak salih çocuklar yetiştirmeye, Müslümanları terbiye ve irşad etmeye hazır hâle getirmiştir. Nitekim İslam'da süresiz uzlet yoktur. İnsan belki dönem dönem kendisiyle baş başa kalmalı, muhasebe ve tefekkür sonrasında hakikat yolculuğuna devam etmelidir fakat bu süreç, aslında insanlığa faydalı olmak emri ilahisi için bir ön hazırlıktan başka bir şey değildir.

Anadolu'ya Dönüş

Anadolu'ya tekrar döndüğünde Osmanlı'nın Ruslar ile uzun yıllardır süren ve daha uzun yıllar da sürecek olan cehdi devam etmekteydi. Ahmed Kuddusî de 3 yıl süresince Şumnu şehrinin Ruslara karşı savunulmasında görev alır. Nitekim tasavvuf, nice mücahit serdarlar yetiştiren ve zahirî ve batınî cihadı müştereken yürüten ulvî bir dinamizmin adıdır. O da zahitliğin gerektirdiğini yapar. Sonrasında o ilk evliliğini de burada yapacaktır.

Ardından İstanbul'a geçer. Burada Padişah ile de görüşür. Nice menkıbelerin çıkmasına vesile olacak bu görüşmelerde sultanlara hikmetli dersler verir. Aslında onun "büyük bir insan" görünüşü yoktur. "Melamî meşrep" bir kimsedir o. Fakat halk

bilir de söyler, "sultanlara mübarek bir velidir" diye. Bundan sebep davet edilir saraya. Ahmed Kuddusî beş padişahın dönemine şahit olmuş, kimileriyle görüşmüş ve taltif edilmiştir. Fakat onun hayır duada bulunduğu ve veliliğine şahitlik ettiği sadece I. Abdulmecid olmuştur.

Kuddusî memleketi Bor'a döndüğünde cahil kimseler ona rahat vermezler. İftiralar ile onu zor durumda bırakırlar. Nitekim meşgalesi masiva olan ve gafletleri bu aciz durumlarını dahi idrak etmelerine engelleyen kimseler, kendini Hakk'a adanmışlarla ünsiyet kuramazlar, çünkü anlamazlar. Bu kimseler sebebiyle Kuddusî de çareyi uzlette arar. 13 yıl boyunca evindeki çilehanesine kapanarak bir inziva hayatı yaşamaya başlar. Cuma namazı, sohbet meclisi, yağmur duası gibi vakitler haricinde halka karışmaz.

Mayıs 1848 (H. 1265) tarihinde ise Bor'da ruhunu teslim eder. Onun ince düşüncelliğine vefatında da şahit oluruz. Nitekim bir vasiyetname yazmıştır. Kendisini şöhret edecek şeylerden kaçınılması, defin işlemlerinin uzun tutularak kabri başındakilere eziyet edilmemesi gibi vasiyetlerde bulunmuştur.

he received a Kadiri ratification here. Later on he would state that he couldn't benefit as he liked from the Nakşibendiyye order that gave importance to ascetism and abstinence, so he started performing Kadiriyye dhikrs and lectures by saying: "O Lord! The path of your saint slave Bahaeddin is very beautiful. But we and our brotherhood are nothing but a group of fools and ignorant people. The path of your saint slave Sheikh Abdulkadir is very broad. His wisdom encapsulates the layman and the educated." As his knowledge and wisdom deepened step by step he started writing his books called *Divan* and *Hazinetü'l Esrar Ganimetü'l Ebrar*.

The initial thought of Kuddusi, who left home for his love of the prophet and went to Madinah, was to not marry, spend his time worshipping and staying here until his death. But after receiving another spiritual sign he realized that he must return home, get married and thusly complete his path of maturity. During this period of seclusion he had ample time to mature his ethics and submission to Allah.

He was now ready to become a family and to have children. He was also ready for helping Muslims towards the true path. After all, there is no endless seclusion in Islam. A person may from time to time seclude himself to ponder

and contemplate, but he should later on continue his path to the truth. This phase is just a preparati-on stage to become a contributing member of society.

Return to Anatolia

When he returned to Anatolia there was an ongoing war between the Ottomans and the Russians and this war was to last for many years more. Ahmed Kuddusi took part in defending his country against the Russians for 3 years in Şumnu. After all Sufism is a lofty dynamism that allows many warriors to embark upon both the external and the internal jihad. He did what a devotee must. He also made his first marriage here.

He then went to Istanbul. He met with the Sultan here. He gave spiritual lectures to many sultans here which are mentioned in various ha-giographies. In actuality he didn't have a "grandiose" stature. He was a "Malamati-like" person. But the people knew his reality and called him "a saint fit for sultans." He was invited to the palace because of

His love for the Prophet made this departure unbearable. He made a journey to Hejaz that lasted for 17 years. He frequently climbed to Mount Uhud and stayed there for forty day periods called "erbain". The people of Madinah also gave him a dervish lodge as a gift.

this reason. Ahmed Kuddusi saw the reign of five sultans and he met with some of them. The only sultan he prayed for and witnessed the sainthood was Abdulmecid I.

When Kuddusi returned to his home in Bor ignorant people didn't leave him to rest. They casted aspersion about him thus forcing him into a tough position. These people who only worried about worldly things were unable to even realize their own pathetic positions. These people also cannot get accustomed to people devoted to Allah because they can't understand them. Because of these people Kuddusi once again opted for seclusion. He secluded himself to his home for 13 years and lived the life of a hermit. He didn't come out to public aside for Friday prayers, religious lectures and rain prayers.

He died in May 1848 (H. 1265) in Bor. We could witness his tactfulness even in his death. He had written a will. In his will he stated that he didn't want acts that would make him known by people and he also wanted the funeral to be short so that the mourners would be less tormented.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDAN GÜNÜMÜZE KAHRAMANMARAŞ - IV

KAHRAMANMARAŞ FROM PREHISTORY TO PRESENT - IV

Dulkadiroğulları Beyliğini tam 43 yıl uhdesinde bulunduran Nasıreddin Mehmet, beyliğini muhafaza edebilmek için Memlük, Osmanlı, Timurlular, Akkoyunlular ve Karakoyunlular devletleri arasında sürekli olarak denge politikaları götü.

Nasıreddin Mehmet Bey reigned over the Dulkadirites for 43 years and to maintain this rule he made balanced contacts with the Mamelukes, Ottomans, Timurids, Aq Qoyunlu and the Qara Qoyunlu States.

MEHMET İŞİK

Dulkadiroğulları Devleti Dönemi

Ermeniler tarafından bir asır kadar idare edilen Maraş ve çevresi, Zeyneddin Karaca Bey etrafında toplanan Dulkadirli Türkmenleri tarafından yeniden fethedildi (1337). Dulkadir'in oğlu Zeyneddin Karaca Bey'in etrafından toplanan Türkmenler, Elbistan, Maraş ve Birecik hattına yerleşmiş Oğuzların Bozok koluna mensuplardı. Öbür taraftan Besni, Nizip, Antep, Yavuzeli ve Rumkale bölgesinde yaşayan Türkmen boyları Memlüklere bağlı olarak varlıklarını sürdürürlerken Zeyneddin Karaca Bey'in Elbistan merkezli olarak beyliğini kurmasıyla birlikte onun himayesine girdiler. Ancak çok geçmeden Mısır'dan gelen Memlük ordusu, Zeyneddin Karaca Bey'i yenilgiye uğratarak esir etti. Mısır'a götürülen Karaca Bey orada idam edilince oğlu Halil Bey, çevre beyliklerden yardım istedi. Ramazanoğulları Beyliğinden ve Kadı Burhaneddin Devleti'nden aldığı yardım sayesinde Memlükleri yenilgiye uğratan Halil Bey, Elbistan ve Maraş'a hâkim oldu.

The Dulkadirite Period

After being under Armenian reign for about a century, Maraş and its surroundings were conquered again by Zeyneddin Karaca Bey and the Dulkadirli Turkmens who joined him (1337). The Turkmens who joined forced with Zeyneddin Karaca Bey, who was the son of Dulkadir, were living on the Elbistan, Maraş and Birecik line and they were from the Bozok clan of the Oghuz tribe. The Turkmens living in Besni, Nizip, Antep, Yavuzeli and Rumkale regions were under Mameluke reign but they voluntarily went under Zeyneddin Karaca Bey's rule after he established his state in Elbistan. Soon after, the Mameluke army came from Egypt and defeated Zeyneddin Karaca Bey who became a prisoner of war. Karaca Bey was executed on the route to Egypt and thus his son Halil Bey requested help from the surrounding beyliks. Halil Bey, with the help of Ramazanoğulları Beylik and the Kadı Burhaneddin State, defeated the Mamelukes and retook Elbistan and Maraş.

Halil Bey, Dulkadiroğlu Beyliği'nin başına geçtikten sonra sınırlarını genişletmek için harekete geçti. Harput'u topraklarına katıp Malatya'yı tehdit eder hâle gelince Memlûkler ile arası açıldı. Memlûklerin Halep Valisi olan Yelboğa Nasırî ile olan mücadelesinde başarılı olamadı. Hatta yapılan savaşta beyliğin merkezi olan Elbistan, Memlûklerin eline geçti (1384). Halil Bey, kaybettiği toprakları geri almak için Türkmenlerden yeni bir ordu kurup Memlûklerin üzerine yürüse de başarılı olmadı. Halil Bey'in uyguladığı siyasetten memnun olmayan kardeşi Selvi (Suli) Bey, önce ağabeyine karşı ayaklandı, onu beylikten edemeyeceğini anlayınca Memlûk Sultanı Berkuk'a sığındı. Selvi Bey'i diğer kardeşleri de takip etti. Sultan Berkuk, Halil Bey'in Memlûk egemenliğini tanımasını istedi. Fakat teklifi kabul edilmedi. Bunun üzerine Sultan Berkuk, bir suikastla Halil Bey'i ortadan kaldırması için Yağmuroğlu Serimüddin İbrahim'i görevlendirdi. Çok geçmeden Halil Bey, aynı babası Karaca Bey gibi suikasta kurban gitti.

Memlûkler tarafından Antep-Maraş arasındaki bir dağda öldürülen Halil Bey'in yerine Dulkadiroğlu Beyliğinin başına Selvi (Suli) Bey geçti. Memlûkler, geleneksel politikaları gereği bu kez de Selvi Bey'i egemenlikleri altında tutmak için harekete geçtiler. Önce Selvi Bey'in Kahire sarayında tutulan kardeşleri İbrahim ve Osman beylik iddiaları gütmeleri şartıyla serbest bırakıldılar. Daha sonra Suriye emirleri ordularıyla birlikte Dulkadiroğlu toprakları üzerine yürüdüler. İki taraf arasındaki çatışmalar Selvi Bey'in

After becoming the head of the Dulkadirites, Halil Bey went on to expand his borders. After conquering Harput he threatened to also conquer Malatya and this gave rise to a feud between him and the Mamelukes. He was unsuccessful in his campaign against Yelboğa Nasırî, the Aleppo Governor of the Mamelukes. The centre of the state, Elbistan, also fell to the Mamelukes after this war (1384). Even though Halil Bey recruited a new army consisting of Turkmens to reconquer what he lost, he was unsuccessful. His brother Selvi (Suli) Bey was unhappy with Halil Bey's policies so he revolted against him. Seeing that he was unable to overthrow his brother from the throne, he sought asylum from Berkuk, the Mameluke Sultan. Selvi Bey's other brothers also followed him. Sultan Berkuk requested from Halil Bey to recognize the Mameluke reign. But this request was denied. Sultan Berkuk appointed Yağmuroğlu Serimüddin İbrahim to remove Halil Bey by assassinating him. Soon after Halil Bey was also assassinated like his father Karaca Bey.

When Halil Bey was killed on a mountain between Antep and Maraş by the Mamelukes, Selvi (Suli) Bey became the head of the Dulkadirites. The Mamelukes continued on their traditional policies and requested Selvi Bey to recognize their reign. His brothers İbrahim and Osman, who were held captive in Cairo, were released provided that they would claim their right to the throne. They later on attacked the Dulkadirite lands with the armies of the

beyliği süresince dönem dönem kesintiye uğrasa da devam etti. En nihayetinde Sultan Berkuk'un satın aldığı bir kişi ki bu Selvi Bey'in oğlu Sadaka'nın yakın adamlarından Alihan adında biriydi, bir gece Selvi Bey'i yayladaki çadırında katletti.

Sevli Bey, devrin güçlü devletleri ile iyi ilişkiler güderek beyliğini muhafaza etmeye çalıştı. Memlûklere karşı siyasi destek bulmak amacıyla kızlarından birini Kadı Burhaneddin Ahmet Bey'e diğerini ise Osmanlı Devleti'nde Yıldırım Bayezid'in oğlu Çelebi Mehmet ile evlendirmişti. Bu evlilikten ise Sultan II. Murat dünyaya geldi.

Sevli Bey'den sonra yerine gelen oğlu Sadaka Bey dönemi oldukça kısadır. Yıldırım Bayezid'in tesiriyle beyliğini amcasının oğlu Nasıreddin Mehmet Bey'e bırakmak zorunda kaldı. Nasıreddin Mehmet Bey babası Halil Bey gibi cihangir biriydi. Bey olduktan hemen sonra ülkesinin topraklarını genişletmek için harekete geçti. Yıldırım Bayezid ile ortak hareket edip Timur'a karşı düşmanca bir tavır takındı. Dulkadiroğulları Beyliğini tam 43 yıl uhdesinde bulunduran Nasıreddin Mehmet Bey, beyliğini muhafaza edebilmek için Memlûk, Osmanlı, Timurular, Akkoyunlular ve Karakoyunlular devletleri arasında sürekli olarak denge politikaları güttü. Osmanlı ile akrabalık kuruldu. Fetret devrinde Çelebi Mehmet'e destek verildi. Beyliği döneminde Maraş ve Elbistan'ı imar ettiren, Kayseri'de günümüzde varlığını sürdürmekte olan Hatûniye Medresesinin banisi olan Nasıreddin Mehmet Bey'in öldüğünde yaşı sekseni geçmişti.

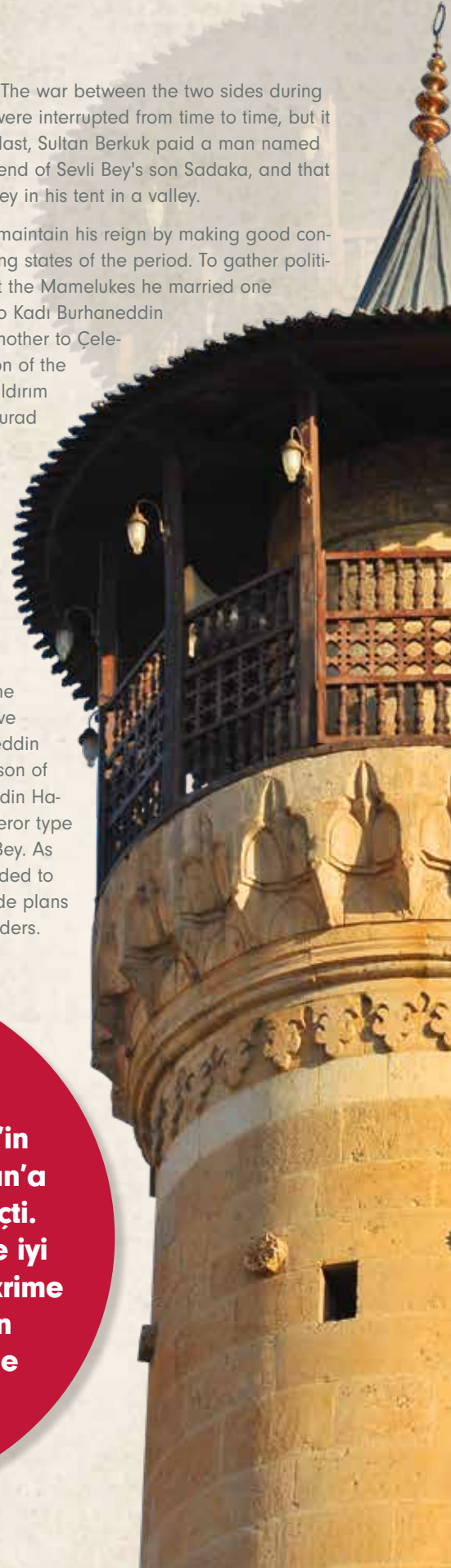
Dulkadiroğlu Süleyman Bey, babası Nasıreddin Mehmet Bey'in vefatının ardından Elbistan'a gelip devletin başına geçti. Babası gibi Osmanlılar ile iyi ilişkiler kurdu. Kızı Sitti Mükrimme Hatun'u Sultan II. Murat'ın oğlu Şehzade Mehmed'le (Fatih) evlendirdi. Osmanlılardan aldığı destek ile Karamanoğullarını yenilgiye uğratarak Kayseri'nin tamamını ele geçirdi. Kızlarından birini de Memlûk Sultanı Çakmak'a eş olarak veren Süleyman Bey,

Dulkadiroğlu Süleyman Bey, babası Nasıreddin Mehmet Bey'in vefatının ardından Elbistan'a gelip devletin başına geçti. Babası gibi Osmanlılar ile iyi ilişkiler kurdu. Kızı Sitti Mükrimme Hatun'u Sultan II. Murat'ın oğlu Şehzade Mehmed'le (Fatih) evlendirdi.

Syrian governors. The war between the two sides during Sevli Bey's reign were interrupted from time to time, but it still continued. At last, Sultan Berkuk paid a man named Alihan, a close friend of Sevli Bey's son Sadaka, and that man killed Sevli Bey in his tent in a valley.

Sevli Bey tried to maintain his reign by making good contacts with the strong states of the period. To gather political power against the Mamelukes he married one of his daughters to Kadı Burhaneddin Ahmet Bey and another to Çelebi Mehmet, the son of the Ottoman Sultan Yıldırım Bayezid. Sultan Murad II was born out of this marriage.

After the death of Sevli Bey, the reign of Sadaka Bey was quite short. With the suggestion of Yıldırım Bayezid, he was forced to leave his state to Nasıreddin Mehmet Bey, the son of his uncle. Nasıreddin Halil Bey was conqueror type person like Halil Bey. As soon as he ascended to the throne he made plans to expand his borders.

BU MEDRESE
DULKADİR OĞULLARINDAN NASİREDDİN
MEHMED BEY TARAFINDAN 1432
YILINDA YAPTIRILMIŞTIR

SAHİBİ HACI TATAROĞLU
HACI MUSTAFA TATAR
YAKVI OLARAK 1980 YILINDA
RESTORE ETTİRİLMİŞTİR

Akkoyunlular ve Karamanoğullarına karşı iki büyük devletle akrabalık ilişkisi kurarak destek aldı. Devletini güvence altına aldıktan sonra imar faaliyetlerine yönelen Süleyman Bey, Maraş'taki Ulu Camii yaptırdı. On iki yıl kadar süren beyliği 1454'te Kayseri Pınarbaşı yakınlarında vefatıyla sona erdi.

Süleyman Bey'den sonra Dulkadiroğulları beyi sırasıyla Melik Arslan, Şahbudak ve Şehsuvar oldu. Osmanlı Devleti, Memlûkler ve Akkoyunlular arasında sıkışmış durumda olan Dulkadiroğulları'nın beyleri, güçlü devletlerarasında denge politikaları güderek devletlerini yaşatmaya çalıştılar. Şehsuvar'ın

Memlûklere esir düşmesinden dolayı ikinci kez bey olan Şahbudak, Memlûkler ve Osmanlı arasındaki güç savaşında duruma göre hareket etti. Şahbudak Bey'in Memlûklere yaklaşmasına karşılık kardeşi Alaüddeve Bozkurt Bey kızlarından Gülbahar Hatun'u Fatih Sultan Mehmet'in Amasya Sancak Beyi olan oğlu Şehzade Bayezid'e vererek Osmanlı ile akrabalık ilişkilerini güçlendirdi. Bu evlilikten Yavuz Sultan Selim dünyaya geldi.

(Devamı 6. Sayıda...)

Accordingly with Yıldırım Bayezid, he acted hostile against Timur. Nasireddin Mehmet Bey reigned over the Dulkadirites for 43 years and to maintain this rule he made balanced contacts with the Mamelukes, Ottomans, Timurids, Aq Qoyunlu and the Qara Qoyunlu States. He became relatives with the Ottomans. He supported Çelebi Mehmet during the interregnum. During his rule he rebuilt Maraş and Elbistan. He also built the Hatuniye Madrasah that is still standing today in Kayseri. He was over eighty years old when he died.

After the death of Nasireddin Mehmet Bey, his son Dulkadiroğlu Süleyman Bey came to Elbistan and ascended to the throne. He made good relations with the Ottomans like his father. His daughter Sitti Mükrim Hatun got married to the son of Sultan Murat II, Şehzade Mehmet (Fatih). With support from the Ottomans, he defeated the Karamanoğulları and conquered the whole of Kayseri. He married one of his daughters to the Mameluke Sultan Çakmak and also became relatives with the Aq Qoyunlu and the Qara Qoyunlu States. After securing his borders, Süleyman Bey devoted his time to making public buildings. He built the Grand Mosque in Maraş. His rule continued on for twelve years and ended with his death in 1454 near Pınarbaşı, Kayseri.

The Dulkadirite leaders after Süleyman Bey were Melik Arslan, Şahbudak and Şehsuvar respectively. The Dulkadirites were stuck between the Ottomans, Mamelukes and the Aq Qoyunlu State, but with strong international balance policies they tried to keep hold of their state.

When the Mamelukes took Şehsuvar as captive, Şahbudak once again ascended to the throne and moved according to the power struggle between the Ottomans and the Mamelukes. On one side Şahbudak Bey was acting close to the Mamelukes and on the other side his brother Alaüddeve Bozkurt Bey strengthened his ties to the Ottomans by marrying his daughter to the Amasya Governor Şehzade Bayezid, who was the son of Mehmed the Conqueror. Yavuz Sultan Selim was born out of this marriage.

(To be continued in issue 6...)

After the death of Nasireddin Mehmet Bey, his son Dulkadiroğlu Süleyman Bey came to Elbistan and ascended to the throne. He made good relations with the Ottomans like his father. His daughter Sitti Mükrim Hatun got married to the son of Sultan Murat II, Şehzade Mehmet (Fatih).

Fotoğraf: Fatih Emre Asya

SU ŐEHİRİ KAHRAMANMARAŞ Sızıyı Gidermek

- SÖYLEŞİ: AHMET KAVAK

"İÇME SUYUNUN KALİTESİ
KONTROL ALTINDA"

"THE QUALITY OF DRINKING
WATER IS UNDER CONTROL"

- KAHRAMANMARAŞ'TA
SUYUN TARİHİ

HISTORY OF WATER IN
KAHRAMANMARAŞ

- BİR TURİZM CENNETİ: TEKİR
A TOURISM PARADISE: TEKİR

- MAZİDEN GÜNÜMÜZE YEŞİLGÖZ
YEŞİLGÖZ FROM PAST TO PRESENT

AHMET KAVAK:

"İÇME SUYUNUN KALİTESİ KÖNTROL ALTINDA"

"THE QUALITY OF DRINKING WATER IS UNDER CONTROL"

Çeşitli resmi kurumlarda mühendis ve yönetici olarak görev yapan Ahmet Kavak, Organik Tarım Denetimleri, Su Ürünleri Denetimleri, Laboratuvar Teknik ve Analizleri gibi birçok alanda uzmandır. Kahramanmaraş Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürü olarak 2019'dan günümüze çalışmalarını devam ettiren Ahmet Kavak'la Kahramanmaraş'ın içmesuyunu konuştuk.

Ahmet Kavak is an expert in many areas such as Organic Agriculture Supervision, Water Products Supervision and Laboratory Technics and Analysis. He also worked as a director and an engineer in various firms. Ahmet Kavak has been the General Director of the Kahramanmaraş Water and Sewage Administration since 2019 and we talked about the drinking water of Kahramanmaraş with him.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

Kahramanmaraş'ta irili ufaklı birçok su kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca ırmaklar, pınarlar, çaylar, göletler, bögletler, baraj göller... Ahmet Bey Bunların en önemlilerinden kısaca söz etmenizi istersek, neler anlatırsınız?

Şehrimiz su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Kahramanmaraş ilindeki su yüzeylerinin %68'ini barajlar, %29'unu akarsular, %2'sini göletler ve %1'ini doğal göller oluşturmaktadır. İlimizde bulunan Ceyhan Havzası, Elbistan ilçesi Pınarbaşı bölgesinden doğar ve üzerinde birçok irili ufaklı baraj ve göletler bulunmaktadır. Önemli su kaynaklarına sahip olan Kahramanmaraş barajlarıyla da dikkati çekiyor. Türkiye'nin sayılı barajlarından olan Sır, Menzelet, Kılavuzlu, Ayvalı, Kartalkaya barajları il sınırları içerisinde bulunuyor. Barajların en önemlileri 1950 hm³ kapasiteli Menzelet Barajıdır.

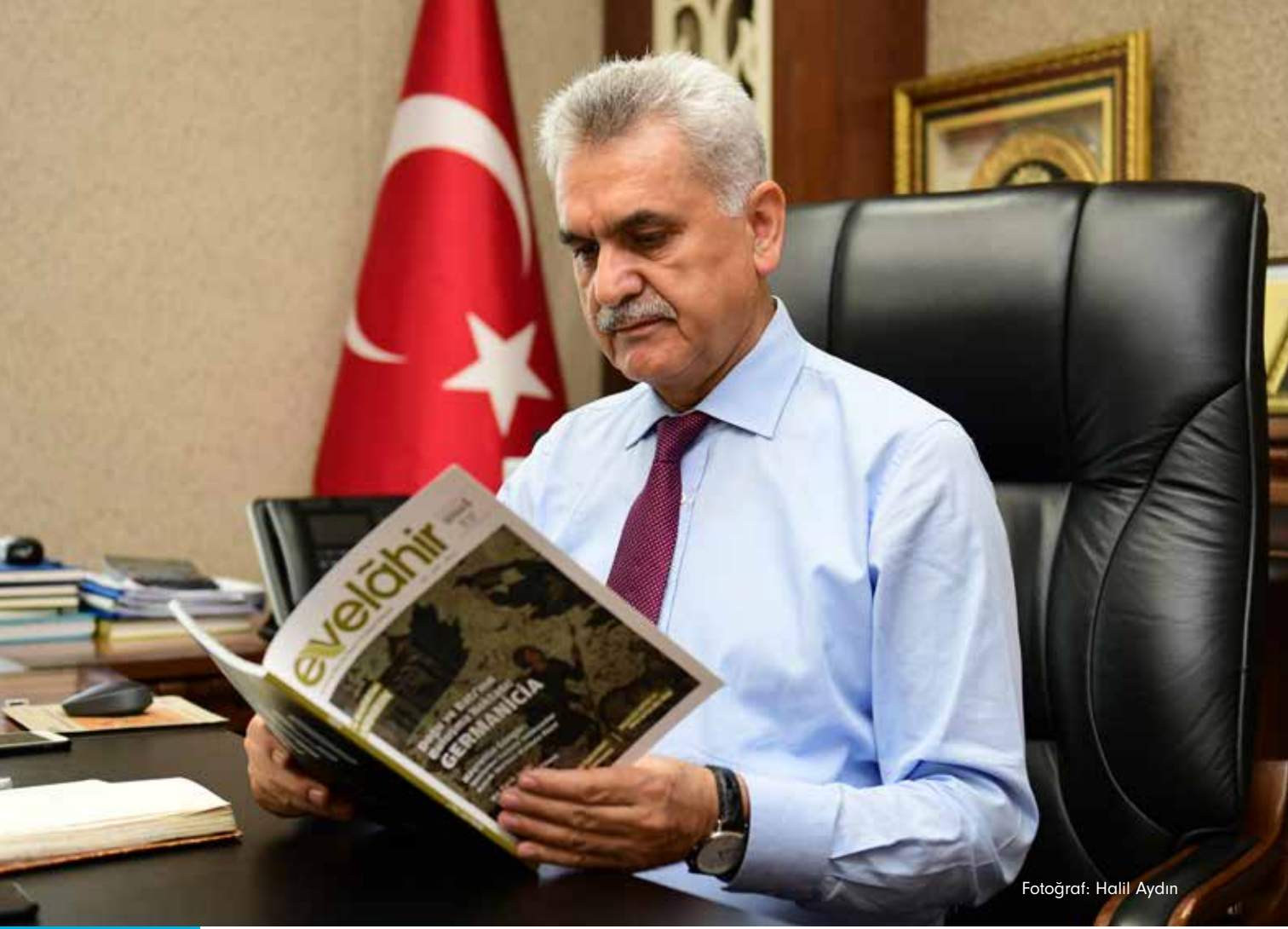
Su kaynaklarımız ile ilgili konuya değinecek olursak en önemli su kaynakları şehir merkezine içmesuyu temini sağlanan 1500 lt/sn kapasiteli Karasu ve 500 lt/sn kapasiteli Pınarbaşı'yı söyleyebiliriz. Ayrıca Elbistan ilçesine içmesuyu temini sağlayan Pınarbaşı kaynakları en önemli içilebilir doğal su kaynaklarıdır. Su kaynaklarından enerji üretiminden tarımsal sulamaya, içmesuyundan endüstriyel suya kadar birçok alanda istifade edilmektedir. Kahramanmaraş'ımız bu şekilde ülke ekonomisine doğrudan ve dolaylı en önemli katkısını sağlayan iller arasındadır.

Peki, Kahramanmaraş'taki suyun kalitesi nasıldır? PH değeri, içimi, yan etkileri...

KASKİ Genel Müdürlüğü olarak, Kahramanmaraş il geneli içme suyu kaynakları zenginliği ve kalitesinin de etkisi ile Fiziksel, Kimyasal ve Bakteri-

yolojik anlamda Sağlık Bakanlığının belirlediği içme suyu standartlarına göre suyun değerlerine yönelik yapılan analizler ve klorlamayla içmesuyunun kalitesini devamlı kontrol altında tutmaktayız ve vatandaşlarımıza Sağlık Bakanlığı İçme ve Kullanma Suyu Yönetmelik değerlerine uygun içme suyu sağlamaktayız.

Suyun vücut için değerliliğini belirleyen etmenlerden biri de suyun pH derecesidir. pH 7 nötr kabul ediyoruz. pH 8,5'a kadar da alkali olması vücut için daha sağlıklı olduğu anlamına geliyor. Alkaline su; bazı özellikler taşıdığından vücuttaki toksinlerin dışarı atılmasını ve nötralize edilmesini sağlar. Sindirim sisteminin düzenli çalışması noktasında ciddi faydaları bulunan alkali sular aynı zamanda insan vücudunun pH değeri optimum seviyelere çeker.

Fotoğraf: Halil Aydın

There are a lot of water sources with various sizes in Kahramanmaraş. There are also rivers, springs, creeks, lakes, weirs, barrage lakes... Mr. Ahmet, if we were to ask of you to talk a little bit about the most important of these, how would you respond?

Our city is very rich in terms of water sources. The water surface of Kahramanmaraş has 68% barrages, 29% flowing waters, 2% ponds and 1% natural lakes. The Ceyhan Reservoir in our city springs from Pınarbaşı in Elbistan and has multiple barrages and ponds on it. Kahramanmaraş has important water sources and its barrages are also worthy of mention. Some of the most important barrages in Turkey such as Sir, Menzelet, Kılavuzlu, Ayvalı and Kartalkaya are within our city border. The most important of these is Menzelet Barrage with its capacity of 1950 hm³.

In terms of water sources, two of the most important water sources that supply the city centre with drinking water are Karacasu with its 1500 lt/sn capacity and Pınarbaşı with its 500 lt/sn capacity. Pınarbaşı also supplies Elbistan with water and is one of our most important sources of drinkable water. We use our water sources for energy production, agriculture, drinking and industrial means. This is one of the ways Kahramanmaraş adds value to our national economy both directly and indirectly.

How is the quality of water in Kahramanmaraş? Its pH value, taste, side effects...

As the KASKİ Directorship, we continuously analyse the quality of drinking water and also do the necessary chlorination processes. The quality of the water is checked physically, chemically and bacteriologically according to the standards set by the Ministry

of Health. We provide drinking water appropriate for consumption according to the Ministry of Health Drinking and Consumption Water Regulation.

One of the important aspects of water that affects the body is its pH value. pH 7 is neutral. The pH of the water is called alkaline if it is below pH 8.5 and this means it's healthy for the body. Alkaline water has basic properties and thusly allows the body to neutralize by casting out the toxins. Alkaline water is important for the digestive system to work regularly and this type of water balances the pH value of the body to an optimum level. According to the Water for Human Consumption Regulation, pH value of the water designated for human consumption must be between 6.5 to 9.5. If the pH value is below 7 the water has acidic properties and if it's higher than 7 it has basic properties.

Fotoğraf: Fatih Emre Asya

İnsani Tüketim Amaçlı

Sular Hakkındaki Yönetmeliğe göre içme ve kullanma sularındaki pH 6,5-9,5 aralığında olmalıdır. pH 7'nin altı asidik, pH 7 üzeri bazik özellik taşımaktadır.

Kahramanmaraş İlimizin İçme Suyu Ortalama pH Değerleri : **pH-7,22**, Bulanık Parametresi (max-5 ntu Aralığında): **0,03-0,84 ntu**.

Tarih boyunca Kahramanmaraş'ın birçok defa el değiştirdiğini görüyoruz. Bunun sebebi şehrin su bakımından zenginliği olabilir mi? Suyun Kahramanmaraş'taki tarihine dair neler söylersiniz?

Barındırdığı su kaynakları ile tarih boyunca önemli bir uygarlık ve ticaret merkezi olan Kahramanmaraş, geçmişten günümüze insanlığı hep cezbeder durumda olmuştur. Mezopotamya ve Anadolu kültür havzalarının önemli buluşma noktalarından biri olan Kahramanmaraş; akarsuları, göletleri, barajlarının iç içe olmasıyla "Sular şehri Kahramanmaraş" olarak nitelendiriliyor. Dulkadiroğlu beyliğinin merkezinin çeşitli zaman dilimlerinde Dulkadiroğlu

ve Elbistan'da olmasının en büyük sebeplerinden biri de su kaynağına yakın olmasıdır.

Kahramanmaraş'ta suyun kullanım alanlarını da merak ediyoruz. Enerji üretimi, taşmacılık, balık üretimi gibi hangi alanlarda kullanılıyor?

Yukarıda belirtmiştik. Su kaynaklarımızı; enerji üretimi, içmesuyu, tarımsal sulama, endüstriyel su, tatlı su balıkçılığı gibi birçok alanda kullanarak ülke ekonomisine doğrudan veya dolaylı katkı sağlayan en önemli iller arasındayız.

Çevre illerden de Kahramanmaraş'a bu doğal güzellikler için gelenler de var. Fırınz, Yeşilgöz, Tekir, Kılavuzlu bu güzelliklerden bazıları. Büyükşehir Belediyesi'nin buralara yönelik çalışmalarından söz eder misiniz?

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız Hayrettin Güngör Beyin de öncülüğünde, turizm alanlarında başlattığı çalışmalarını aralıksız sürdürüyor. Fırınz vadisinin disipline edilerek turizm potansiyelinin geliştirilmesi, yine bu kapsamda Onikişubat ilçesi Tekir Mahalle-

si'nde bulunan Yeşilgöz Mesire Alanı'nda toplamda 33 bin metrekare alana sahip tesiste hayata geçirilen projeye doğal güzellikler korunarak turizm potansiyeli artırılıyor.

Kılavuzlu Millet Bahçesi'nde çalışmalar devam ediyor. Kılavuzlu Millet Bahçemiz toplamda 265 bin metrekare alan üzerine inşa edilen, içerisinde çeşitli sosyal donatı alanları olan, hemşehrilerimizin doğayla kucaklaşabileceği, restoranları, kafeleri, suni göletiyle modern bir mesire alanı olacak. Kahraman şehrimize hayırlı olsun.

Ahmet Bey, verdiğiniz değerli bilgilerden dolayı çok teşekkür ederim.

Ben teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Mezopotamya ve Anadolu kültür havzalarının önemli buluşma noktalarından biri olan Kahramanmaraş; tarih boyunca "su şehri" olarak nitelendirilmiş.

Fotoğraf: Fatih Emre Asya

The Average pH Value of Kahramanmaraş's Drinking Water: pH-7.22 Blur Parameter (max between 5 ntu): 0.03-0.84 ntu.

We see that Kahramanmaraş was conquered by many people throughout history. Could the rich water sources of the city be a reason for this? What could you say about the history of water in Kahramanmaraş?

In history, Kahramanmaraş was an important centre of civilization and trade with its water sources. The city also attracted people from the past and the present. Kahramanmaraş, an important meeting place of Mesopotamian and Anatolian cultures, is known as "Kahramanmaraş, the City of Water" because of its rivers, lakes and barrages. The centre of the Dulkadirites were either in Dulkadiroğlu or Elbistan because these places were closer to water.

We are curious about how the water of Kahramanmaraş is used. In which areas is the water used aside from energy production, transportation and fish farming?

As I've said before, our water sources are used in many areas such as energy production, drinking water, agriculture, industry and freshwater fishing. We are one of the most important cities

to add value to the national economy directly and indirectly in these areas.

There are people who come to Kahramanmaraş from surrounding cities to see these natural beauties. Fırnız, Yeşilgöz, Tekir and Kılavuzlu are some of these beauties. Could you talk a little bit about the projects of the Metropolitan Municipality in these places?

Kahramanmaraş Metropolitan Municipality is perpetually working on its tourism projects under the leadership of our respected Metropolitan Municipality Mayor Mr. Hayrettin Güngör. Fırnız Valley will be improved with new projects. Also, the Yeşilgöz Picnic Area in the Tekir Neighbourhood of the Onikişubat District will have a new 33 thousand metre square facility that will protect the natural beauties of the area along with increasing its tourism potential. Our projects regarding Kılavuzlu National Park are still continuing. Kılavuzlu National Park will become a modern picnic area

with restaurants, cafés and artificial lakes. The place will be 265 thousand metre square large and it will have many social places where our city-folk could come together with nature. I hope our heroic city will enjoy here.

Mr. Ahmet, thank you for the valuable information you gave us. I also thank you and wish you the best for your efforts.

Kahramanmaraş, one of the most important cross-sections of the Mesopotamian and Anatolian cultures, was known as the "city of water" throughout history.

KAHRAMANMARAŞ'TA SUYUN TARİHİ

HISTORY OF WATER IN KAHRAMANMARAŞ

Coğrafi anlamda deniz seviyesi bakımından 130 metreden başlayıp 2900 metre rakımına kadar uzanan Kahramanmaraş, bitki ve yaban hayatı çeşitliliği ile görsel şölen sunan müthiş doğasını zengin su kaynaklarına borçludur.

In terms of geography Kahramanmaraş's lowest point begins from 120 metres above sea level all the way up to 2900 metres. The wonderful nature of the city with all its vegetation and wildlife is due to its rich water sources.

MEHMET İŞİK

Kahramanmaraş, tatlı su kaynakları havzası bakımından Türkiye'de ve dünyada oldukça zengindir. Ülkemizin en önemli nehirlerinden Ceyhan Nehri'nin gözü Elbistan'dadır. Bunun yanında Göksu ve Aksu nehirleri hem bölge halkının su ihtiyacını hem de tarım arazilerinin ihtiyaç duyduğu suyu sağlamaktadır. Ceyhan, Aksu, Göksu gibi nehirlerin yanında Erkenez, Hurman, Deliçay, Körsulu gibi büyük çaplı çaylar ve dereler şehrin ovalarında sulu tarımın yapılmasına imkân sağlamaktadır. Akarsular üzerine kurulan on adet baraj ve çok sayıda sulama göleti ise şehrin su kapasitesinin izahı hususunda güzel örnekler oluşturmaktadır. Akarsu üzerinde kurulan HES tesisleri ve barajlardan elde edilen elektrik enerjisi, hem yenilebilir temiz enerji olması açısından hem de Kahramanmaraş ve ülke ekonomisine katma değer sağlaması açısından çok kıymetlidir.

Coğrafi anlamda deniz seviyesi bakımından 130 metreden başlayıp 2900 metre rakımına kadar uzanan Kahramanmaraş, bitki ve yaban hayatı çeşitliliği ile görsel şölen sunan müthiş doğasını zengin su kaynaklarına borçludur. Topraklarının % 59,7'si dağlarla, %24'ü plato ve yaylalarla, %16,3'ü ovalarla kaplı olan Kahramanmaraş'ın şehir merkezi dâhil dağlarında, platolarında, yaylarında ve ovalarında buz gibi soğuk tatlı sulara sahip çok sayıda pınarı bulunmaktadır.

Zengin tatlı su kaynaklarına sahip Maraş ve çevresi tarih boyunca insan toplulukları tarafından ele geçirilmek istenmiştir. Rakiplerine üstünlük sağlama da başarılı olan topluluklar Maraş'a, dolayısıyla insan hayatının idamesi için şart olan suya sahip olmuşlardır. Hititler, Asurlar, Persler, Romalılar, Araplar, Bizanslılar, Ermeniler ve Türkler tarih boyunca bölgedeki verimli arazilere, su kaynaklarına sahip olmuşlar, zengin coğrafya üzerinde hüküm sürmüşlerdir.

Maraş çevresine sahip olan her millet ve bölgede kurulan her devlet teşekkülü, suyu verimli kullanmak için çaba sarf etmişlerdir. Göksun, Afşin, Elbistan, Pazarcık, Türkoğlu ve Maraş ovalarında yapılan tarım faaliyetleri, bölgede yaşayan halkın dışa bağımlılığını azaltmış, temel besin maddelerine ulaşmalarını kolaylaştırmıştır. Öyle ki su bakımından zengin olan Maraş'ta 20. asrın başına kadar yetiştirilmesinde suya en çok gereksinim duyulan çeltik (pirinç) tarımı, 20. asrın ikinci yarısından itibaren ise pamuk tarımı yapılmıştır. Bugün Ceyhan Nehri üzerinde kurulan barajlar şehirde yapılan tarımın çeşitliliğini arttırdığı gibi Adana, Osmaniye, Hatay ve Gaziantep gibi illere içme suyu ya da tarım sulamasında ihtiyaç duyulan suyu sağlamaktadır.

İlkçağ'dan itibaren bir tarım şehri olan Maraş'ta yaşam alanı içerisinde bulunan dereler ve pınarlar bugün dahi aktiftir. Şekerdere, Kanlıdere, Akdere, Sümbüllü Deresi, Ağcalı

Kahramanmaraş is relatively rich in freshwater reserves both in Turkey and the world. Ceyhan River, one of the most important rivers in our country, starts flowing from Elbistan. Both Göksu and Aksu maintain the water needs of the locals and provides the needed water for agricultural sites. Aside from Ceyhan, Aksu and Göksu, there are various large creeks and rivers like Erkenez, Hurman, Deliçay and Körsulu that allow irrigated farming in the valleys of the city. The ten dams built on flowing waters and the multiple number of watering ponds are great examples in showing the water capacity of the city. The hydroelectric power plants and the electrical energy produced from dams are renewable clean energy that adds value to both Kahramanmaraş and our country.

In terms of geography Kahramanmaraş's lowest point begins from

120 metres above sea level all the way up to 2900 metres. The wonderful nature of the city with all its vegetation and wildlife is thanks to its rich water sources. 59.7% of the city is mountainous while 24% is made up of plateaus and the remaining 16.3% is covered with valleys. There are multiple springs with ice-cold waters all around the city centre, mountains, plateaus and valleys.

Since Maraş and its surroundings were rich with freshwater sources, the city was wanted by many states throughout history. People who overcame their opponents took Maraş and therefore held water that is needed for humans to continue on existing. Hittites, Assyrians, Persians, Romans, Arabs, Byzantines, Armenians and Turks ruled over these fertile areas, water sources and rich geography for centuries.

Every people and state that was formed around Maraş strived to use this water effectively. Agricultural activities in the Göksun, Afşin, Elbistan, Pazarcık, Türkoğlu and Maraş valleys helped the local people to depend less on the outside and get an easy access to essential food products. Since Maraş was very rich in terms of water, until the 20th century rice farming was prevalent in the area and after the 20th century the locals started to plant cotton. The dams built on Ceyhan River provide cities like Adana, Osmaniye, Hatay and Gaziantep with drinking water as well as water needed for agriculture. These dams also increased the variety of farmed goods.

From primitive ages to today, most of Maraş's creeks and springs continue to be active. Şekerdere, Kanlıdere, Sümbüllü Creek, Ağcalı Creek, Erkenez and Deliçay are

Deresi, Erkenez ve Deliçay şehrin merkezindeki önemli derelerdir. Erkenez şehrin doğusundan Maraş Ovası'na gelirken Deliçay'ın kaynağı ise şehrin batısındaki Amanos Dağları'nın uzantısı olan Çimen Dağı'dır. Şekerdere, Kanlıdere ve Ağçalı derelerinin kaynağı ise Ahır Dağı'dır. Üzerinde tektonik göller bulunan Ahır Dağı, kış ve bahar aylarından ciddi yağış alır. Şehrin içme suyunu karşılayan pınarların gözleri de yine Ahır Dağı'nın yamaçlarındadır.

Pınarbaşı olarak bilinen bölge tarih boyunca Maraş'ın su ihtiyacını karşılayan memba suyunun merkezidir. Saniyede 480 litre kapasiteli Pınarbaşı memba suyu, Cumhuriyet dönemine kadar doğal sürecinde akmış, halkın kendi imkânlarıyla kullanabildikleri ölçüde kullanılmıştır. Pınarbaşı'nın iki önemli su gözü olan Büyük Göz ve Bahar Pınarı Cumhuriyet döneminde belediye reisliği yapan Hasan Sukûti Tükel tarafından ıslah edilmiş, terkos sitemine dönüştürülmüş, demir borularla mahallelere ve evlere dağıtılmıştır.

Dulkadiroğulları ve Osmanlılar döneminde Pınarbaşı'ndan şehre dağılan

su sadece içme amacıyla kullanılmamıştır. Bunun yanında şehirdeki evlerin önlerinde yaz aylarında bahçeler yapılmış, dut, vişne, erik, üzüm asması gibi ağaçlar dikilerek yeşil bir şehir inşa edilmiştir. Öyle ki şehrin eski zamanlarda bahçelik bölgesi olan muhit, bugün Bahçelievler Mahallesi olarak yerleşim alanına dönüşmüştür. Mahalle meydanlarında çeşmeler yapılmış, halkın hizmetine sunulmuştur. Şehir merkezinde Uzunluk, Devecilli, Acemli, Uyuz Pınarı, Kuyucak, Sarayaltı, Demirciler Çarşısı,

Dulkadiroğulları ve Osmanlılar döneminde Pınarbaşı'ndan şehre dağılan su sadece içme amacıyla kullanılmamıştır. Bunun yanında şehirdeki evlerin önlerinde yaz aylarında bahçeler yapılmış, dut, vişne, erik, üzüm asması gibi ağaçlar dikilerek yeşil bir şehir inşa edilmiştir.

Şazibey, Şeyhadil, Karamanlı, Tekke, Yusufklar ve Karacaoğlan gibi semtlerde ve mahallelerde çok sayıda pınar bulunmakta ve bu pınarlar üzerine yapılan çeşmelerden serin sular akmaktadır. Bu pınarlardan bazıları çeşmeye çevrilip semt sakinlerinin hizmetine sunulurken bazıları ise yakınlarındaki cami veya mescitlerin su ihtiyaçlarını karşılamak üzere ayrılmıştır.

Maraş ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular arasında su kanallarına, su bentlerine, sarnıçlara, süs havuzu niteliğinde sayılabilecek küçük havuz kalıntılarının rastlanılmıştır. Özellikle Geç Roma dönemine tarihlenen Germanicia Antik Kenti kazılarında elde edilen taban mozaikleri, Maraş tarihi ve coğrafyası hakkında bilgi verdiği kadar bölgedeki mimari yapının ve su kaynaklarının kullanım biçiminin de öğrenilmesi konusunda araştırmacılara önemli bilgiler vermektedir.

Dulkadiroğulları Devleti'nin başkenti, Osmanlı Devleti'nin önemli bir sancak merkezi olan Maraş'ta deyim yerindeyse suya dayanan bir şehir, bir kültür, bir medeniyet inşa edilmiştir. Cumbalı, çok pencereci, birkaç katlı ve çok odalı Maraş evlerinin olmazsa olmazı bahçelerdir. Ve doğal olarak bahçeleri serinleten süs havuzlarıdır. Konaklarda ve bahçeli evlerde süs havuzları, camilerde ise şadırvanlar su sesiyle çevrede oturanları mest etmiştir.

some of the important creeks of the city centre. Erkenez flows to the Maraş Valley from the east of the city while Deliçay originates from Çimen Mountain, a part of the Amanos Mountains on the west of the city. Ahır Mountain, with its tectonic lakes, take up a lot of rain during winter and spring. The springs that provide the city with drinking water also originates from the outskirts of Ahır Mountain.

The area known as Pınarbaşı is the centre of the spring that provides Maraş's water needs. Pınarbaşı has the capacity to flow 480 litres per second and until the Republic period it flowed on its own accord and the locals used its water as much as they needed. Two important springs of Pınarbaşı, which are called Büyük Göz and Bahar Pınarı, were reconstructed by the mayor Hasan Sukuti Tükel during the Republic era. A watering system was built and the water was carried to neighbourhoods and houses with iron pipes.

During the Dulkadirite and Ottoman eras, Pınarbaşı's water which was distributed to the city wasn't only used for drinking. Gardens were planted for the summer on front of the houses consisting of mulberries, sour cherries, plums and grapevines. This district of the city full of gardens is now called

Bahçelievler (Gardenhomes) Neighbourhood. Fountains were built in neighbourhood centres for the people to use. There are a lot of springs in neighbourhoods such as Uzunluk, Devecili, Acemli, Uyuz Pınarı, Kuyucak, Sarayaltı, Demirciler Çarşısı, Şazibey, Şeyhadil, Karamanlı, Tekke, Yusufklar and Karacaoğlan and various fountains with cold waters were built upon them. Some of these springs were transformed into fountains for the use of local people and some were left for the use of mosques.

During the Dulkadirite and Ottoman eras, Pınarbaşı's water which was distributed to the city wasn't only used for drinking. Gardens were planted for the summer on front of the houses consisting of mulberries, sour cherries, plums and grapevines.

During archaeological excavations around Maraş, some remains of water canals, aqueducts, cisterns and ornamental pools were found. The mosaics of the Antique City of Germanicia of the Late Roman period showed us a lot of important things about the architectural history and the antique methods of using the water sources as well as the history and geographical features of Maraş.

Maraş, the capital of the Dulkadirites and an important province of the Ottomans, was a city, a culture and a civilization built upon water. Gardens were a must for Maraş houses with their bay windows, multiple stories and rooms. The cool feature of these gardens were naturally the ornamental pools. The ornamental pools in the mansions and the houses, and the ablution areas of the mosques enchanted the people around them with their water sound.

The big bathing houses built in Kapalıçarşı, Tekke, Kaledibi, Divanlı,

Kapalıçarşı, Tekke, Kaledibi, Divanlı, Kuyucak ve Sarayaltı semtlerinde kurulan büyük hamamlar, toplumun temizliğe verdiği önemi göstermenin yanında şehrin su kaynakları bakımından zenginliğine de şahitlik etmektedir.

Şehrin dört bir yanına yayılmış olan bu hamamlar, zamanla bir kültüre dönüşmüştür. Yıl boyunca farklı günlerde kadınlara ve erkeklere hizmet sunan hamamlar, şifa kaynağı olarak kabul edilmiştir. Pandemi öncesine kadar bu kültür canlılığını korumuştur.

Tarihten günümüze tatlı su bakımından Türkiye'nin ve dünyanın en önemli merkezlerinden biri olan Maraş, bölgeye hâkim olan milletler tarafından yüce yaratıcının kendilerine bir lütfu, bir hediyesi kabul edilmiştir. Dün olduğu gibi bu zenginlikten hem içme suyu olarak hem de tarım

Dulkadiroğulları Devleti'nin başkenti, Osmanlı Devleti'nin önemli bir sancak merkezi olan Maraş'ta deyim yerindeyse suya dayanan bir şehir, bir kültür, bir medeniyet inşa edilmiştir.

arazilerinin sulanmasında kullanılarak istifade edilmektedir. Son zamanlarda Ph değeri oldukça iyi olan, mineral bakımından zengin Kahramanmaraş suyunun şişelenerek yurt genelinde satışı sunulduğu görülmektedir.

Kahramanmaraş, tatlı su kaynaklarıyla meşhur olduğu kadar şifalı acı suları ve sağlık turizminde önemli bir noktaya ulaşmış olan kaplıcalarıyla da kendisinden söz ettirmektedir. Döngele, Ilıca, Ekinözü İçmeler, Göksün Kızılıcak ve Şerefoğlu Hopur gibi acı su kaynakları ve kaplıcalarıyla yurt genelinden şifa bulmak ümidiyle gelen binlerce insana şifa dağıtmaktadır.

Dünyada suyun önem kazandığı bu çağda, Kahramanmaraş'ın tatlı su kaynakları bakımından zengin olması bir lütfu olarak kabul edilmelidir. Yüce yaratıcının bu lütfunun farkında olmak, tatlı su havzalarını korumak, akarsuları, gölleri ve barajları temiz tutmak, suyun israfından kaçınmak her Kahramanmaraşlı'nın vazifesidir. Neticede su hayattır! Su, bulunduğu çevreyi cennetten bir köşeye çevirir. Kahramanmaraş ise pınarları, dereleri, çayları, gölleri ve nehirleriyle dünyanın cennet köşelerinden biridir.

Kuyucak and Sarayaltı shows the importance given to cleanliness as well as the richness in water sources. These bath-houses all around the city later on became cultural hubs. These bath-houses that gave service to men and women on separate days of the year were seen as a source of health. This culture reserved its vitality until the pandemic.

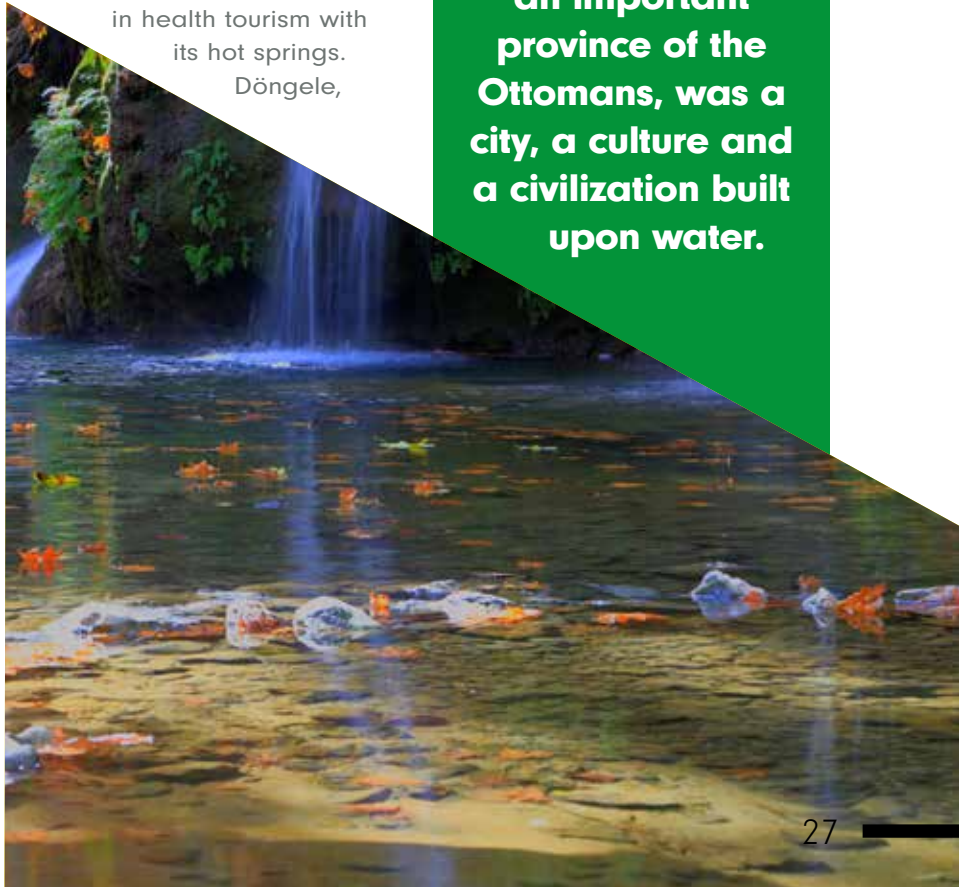
Maraş has been an important water source all throughout history for both Turkey and the world. The people who ruled over this area accepted that this was a gift from the creator to them. This richness has been used for drinking and watering in the past and the present. We could see that in recent years the water of Maraş, which has a good pH level, is being bottled and sold all around the country.

Kahramanmaraş, which is famous for its freshwater, has also reached an important point in health tourism with its hot springs.
Döngöle,

Ilica, Ekinözü İçmeler, Göksun Kızılıçık and Şerefoğlu Hopur provides many people a healthy experience with its hot springs.

In this age where water is even more precious than before, the freshwater sources of Kahramanmaraş should not be taken for granted. We must be aware of this gift from our great creator and every resident of Kahramanmaraş must protect our freshwater sources, keep our dams and lakes clean and try not to waste any of it. After all, water is life! Water transforms its surroundings to a piece of paradise. Kahramanmaraş is also a worldly paradise with its springs, creeks, rivers and lakes.

Maraş, the capital of the Dulkadirites and an important province of the Ottomans, was a city, a culture and a civilization built upon water.

BİR TURİZM CENNETİ: TEKİR

A TOURISM PARADISE: TEKİR

Tekir’de yazlıkçılar baharın müjdecisidir sanki. Cumartesi, pazar günleri gezmeye gelenlere öğrenci grupları da eklendiği zaman nüfus yoğunluğu burada zirve yapar. Arkıt Çayı, Buhâdar’ın Gözü, Yeşilgöz, Evlen Pınarı su kaynaklarının çıktığı yerlerdir.

Summer tourists are the harbingers of spring in Tekir. With the incoming student groups, the population reaches its peak during Saturdays and Sundays. Arkıt Creek, Eye of Buhadar, Yeşilgöz and Evlen Spring are its water sources.

ZEKERİYA ÇAKABEY

“Hoş geldin Elbistanlı/ Güle güle Afşinli/ Gene buyur Kayserili” diye bir anons duyarsanız eğer, bilin ki burası Tekir’dir. Eski Valilerinden Necmettin Karaduman’ın yaptırdığı çeşmeye koşarsınız. Ya da yolun altında büyük bir değirmen taşına benzeyen taşın üzerinden fışkıran buz gibi soğuk sulara uzanır elleriniz.

Daha çektiğiniz ilk yudumda çam havasının serinliğini hisseder ve damaklarınızda sanki kenger, beze, ışkın ve dağ karanfillerinin aromalarını tatmış gibi olursunuz. Dinginliğiniz ve yaşama arzunuz damarlarınızda alyuvarlarınız olur yeniden.

Lokantaların içinde müşterilerini memnun etmek için dört dönen garsonların temposu, durumdan memnun bakışlarla hareketliliği seyreden patronun dudaklarındaki hafif tebessümle noktalanır. Dışarıda geziniyorsanız, çeşme yanlarına tezgâhlanmış, mevsimine göre değişen meyveleri satmaya çalışan satıcıların samimiyetlerinden

şüphe etmezsiniz. Yanı başındaki çınar altı çay ocağının demli ve taze olan çayı sizde olmadığı kadar bir çay içme arzusunu tetikler. Otuz dakikalık bir zamanın nasıl geçtiğini bilemezsiniz. Yapılan anons belki de zamanın kısalığına ilk karşı çıkışınız olur.

Kiraz, yanı başında duran çilek uyandıran doğanın ve hareketliliğin müjdecisidir. Belli ki daha önce görmüş ya da görmemiş binlerce insana yeniden ev sahipliğine hazırlanan Tekir’de her şey tamam demektir.

Ama bir de aksini düşünersek siyah ve iri taneli mahrabaşı üzümüleri, sararmış iri ayvaların yanında yerini almışsa işler tersine dönmüş demektir. Belli ki yolun yarısını işgal eden biçerdöverler kuzeye, koyun bağırıtları gelen kamyonlar güneye gitmek için yola dizilmişlerse sizin odun ve kömür derdine çoktan düşmeniz gerekir. Bir de Koyun Oluğu ve Keş Dağı üzerinden gelen siyah bulutlara dikkat etmek gerekir. Tarlada saman, damda tarhana sergisine olanların vay hâline!

Çok seçenekli oturalık merkezleri vardır Tekir’de. Allah’ın bölge halkına armağanı olan birbirinden güzel doğa harikası yerler. Ama iç kısımlarda kaldığı için yol boyundan gelip geçenler, buraları pek bilmezler. 1050 olan rakımı, etrafını saran dağlarda daha da yükselmektedir. En yüksek rakım 2500’dir.

Her yaylanın suyu, havası ve bitki örtüsü birbirinden farklıdır. Bazıları ardıc türleriyle kaplıken; diğerlerinde kamalak, mezdag ve çam vardır. Özellikle küçük boyda meşelerin ve hoş kokulu tespi çiçekleriyle kaplı yöreler küçük baş hayvanların çok sevdiği mekânlardır. Yaylanın düz yerlerinde ve yörelerde baharla açan rengârenk çiçeklerin yanında keven, yonca, karabuğday ve adını sayamadığımız bin bir çeşit bitki örtüsüne rastlamak mümkündür.

Kenger, Mezgit, İçer Dağı, Bayram Ovası, Cürçür, Zehter, Keş Dağı, Tansır ve Karalık yaylaları Tekir’in etrafındaki dağların yaylalarıdır.

"Welcome from Elbistan / Bye bye to Afşin / Come again from Kayseri" If you hear an announcement like this, know that you're in Tekir. You may run to the fountain made by the ex-governor Necmettin Karaduman or you may extend your hands to the ice-cold water flowing from a stone resembling a millstone under the road.

With your first sip you'll immediately feel the cool of the pine-fresh air and you'll also taste the aroma of thistles, cowslips and suckers. Your calmness and will to live will become the red blood cells flowing in your veins again.

The tempo of the restaurant waiters who are anxious to please the customers also puts a smile on their boss who is gladly watching their hustle. If you're outside, you'll be sure of the sincerity of the people who sell seasonal fruits beside fountains. The teahouse under the sycamore tree serves a very dense and fresh tea that will make you want to drink more.

You'll never understand how half an hour could pass that quickly. The announcement could be your first interruption against this fast flow of time.

Cherries and strawberries give good news about the awakening nature and the incoming rush. It is apparent that Tekir is ready to welcome thousands of people who were here previously and who came here for the first time.

On the opposite side, when the black and big mahrabası grapes take their side with the large yellow quinces, it means that things are reverting. If the combine harvesters that take up half the road start going towards north and if the trucks carrying sheep start going south this means that you shouldn't waste any time in finding wood and coal for the winter. You should also be careful of the dark clouds coming from Koyun Oluğu and Keş Mountain. Bad luck for people with hay in the fields and dried goods on the terraces!

There are multiple places to sit in Tekir. There are various natural wonders given as a gift from Allah to the local people. But since most of these places are not beside the roads, most people who pass by cannot see them. Its altitude is 1050 metres, but it gets higher with the surrounding mountains. Its highest altitude is at 2500 metres.

The water, air and flora of every plateau is different from each other. While some are covered with junipers, others could have hemlock and pines. Especially slopes with short oak trees and sweet-scented rosary flowers are beloved by ovine. On the level and sloped areas of the region we could see tragacanth, clovers, buckwheat and many more plants we don't know the name of beside the blooming flowers of spring.

Kenger, Mezgit, İçer Mountain, Bayram Balley, Cürçür, Zehter, Keş Mountain, Tansır and Karanlık are the names of plateaus around Tekir. The mountains

Bu dağlar sırasıyla Deli Höbek, Keş Dağı, Koyun Oluğu, Feslik, Armut Üçesi, Harmankaya, İçer Dağı, Kaman Dağı'dır. Hatta bir dizemde: *"Deli Höbek'ten Koyun Oluğuna kar basar/ Hetikle yürür insanlar, Kışlalara dal basar,"* dememin sebebi, iki dağın hem yüksek, hem de karşı karşıya olmasındandır.

En fazla kar Tekir'e yağar. Bunda belki de etrafının yüksek dağlarla çevrili olmasının etkisi büyüktür. Yağmur, kar derken çığ düşüp de yolların kapanması da ayrı bir olaydır.

Turizm Cenneti

Tekir'de yazlıkılar baharın müjdecisidir sanki. Cumartesi, pazar günleri gezmeye gelenlere öğrenci grupları da eklendiği zaman nüfus yoğunluğu burada zirve yapar. Arkıt Çayı, Buhadar'ın Gözü, Yeşilgöz, Evlen Pınarı su kaynaklarının çıktığı yerlerdir. Aynı zamanda oturak merkezleri olup, bunlara lokantaları da ekleyebilirsiniz.

Bölge aynı zamanda söğüt altı, çınar, çam ve ardıç gibi değişik ağaç gölgeleri olan bir zenginlikle karşılar misafirlerini.

Yeşilgöz

Yeşilgöz Tekir merkezine dört beş kilometre uzaklıkta olup; merkezin kuzeydoğusuna düşmektedir. Yeşil-

göz'ün derinliğiyle ilgili çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmıştır. 2008 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Su Altı Topluluğu ile Anadolu Speleoloji Grubu Derneği (ASPEG) ve daha sonra Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı Su Altı Arama ve Kurtarma Ekibi dalışlar yapmışlar ama belli bir sonuç alamamışlardır. Sadece 20 metre derinliğe inildiğini; suyun çok net ve berrak olduğunu söylemişlerdir. Daha sonra derinlik 47.5 metreye ulaştığında eğimli olarak 135 metre gidildiğini ve orada çok güzel bir mağaranın olduğundan bahsetmişlerdir. Suyu Keş Dağı'ndan gelmektedir. Suyunun masmavi bir görünümü vardır. Su hem çok berrak, hem de buz gibi soğuktur. Büyüleyici bir görüntüsü vardır.

Buhadar'ın Gözü

Yine merkeze uzaklığı 4-5 km. olan bir mesafededir. Tekir suyunu meydana getiren kollardan biridir. Rakım olarak Yeşilgöz'den daha yüksek bir konumdadır. Sulama ve Alabalık üretim çiftliğine kullanılır. Çiftlik kapasite bakımından Türkiye'nin sayılı çiftliklerinden biridir. Hem pişirilip servis yapıldığı gibi, toptan ve perakende satışlarda yapılmaktadır. Üretim bakımından Tekir'in önemli kaynaklarından biridir.

Arkıt Çayı

Arkıt Çayı'nın da merkeze uzaklığı tahminen 2-3 km. kadardır. Tekir'in merkezde yapılanmaya başladığından beri Tekir'i Tekir yapan en büyük etkenlerden biri olmuştur. Lokantalara çekilen su ve meydana su içmek ya da suyu doldurup evlere götürmek olmazsa olmazı olmuş yolcuların. Günümüzde Tekir merkez ve çevresindeki içme suyunun yüzde 70'i şehir şebeke sisteminin yüzde 70'i şehir şebeke sistemiyle Arkıt Çayı tarafından karşılanmaktadır.

Kazanılan Değer

2019 Yılında Zekeriya Çakabey'in davetiyle yazar, şair ve ressamlarımızdan sekiz kişi, Tekir'deki bahçesine gittiler. H.Ali Özturan, Yalçın Yücel, Hanifi Yılmaz, Salın Kapanoğlu, Tayyip Atmaca, Yasin Mortaş, Ali İhsan Kekeç, Ahmet İhsan Arslantürk ve ev sahibi durumunda Zekeriya Çakabey'in kardeşleri, Arif Çaka, Nuri Çaka, Faruk Çaka ve Hidayet Çaka hep yanında oldular. Yasin Mortaş'ın fotoğrafı ile yaşlı çınara Hanifi Yılmaz tarafından "Şairler Çınarı," adı verildi.

Gelenlerin ismi bir levhaya yazıldı. Çınara asmak üzere ikinci bir etkinlik için tekrar Tekir'e gidildi. İl Milli Eğitim Müdürü Cemal Yılmaz Bey, İl Kültür ve Turizm Müdürü Seydihan Küçükdağlı, Büyükşehir Belediyesi Kültür Daire Başkanı Duran Doğan, şair ve yazarlardan oluşan yirmi sekiz kişilik bir grupla hem levha yerine takıldı hem de muhteşem bir şiir dinletisi yapıldı.

O yüzden ben diyorum ki: Güzellikler güzel insanlarla anlam kazanır.

**Günümüzde
Tekir merkez ve
çevresindeki içme
suyunun yüzde
70'i şehir şebeke
sistemiyle Arkıt
Çayı tarafından
karşılanmaktadır.**

are called Deli Hbek, Keş Mountain, Koyun Oluğu, Feslik, Armut Ücesi, Harmankara, İçer Mountain and Kaman Mountain respectively. One of my poems has the lines "Snow falls from Deli Hbek to Koyun Oluğu / People walk with snowshoes, boughs stampede the barracks" because both of these mountains are tall and opposite to one another.

Tekir has the most snowfall. This could be caused by the tall mountains around it. Avalanches during rain and snow are a naturally occurring phenomenon.

Tourism Paradise

Summer tourists are the harbingers of spring in Tekir. With the incoming student groups, the population reaches its peak during Saturdays and Sundays. Arkit Creek, Eye of Buhadar, Yeşilgöz and Evlen Spring are its water sources. These places also have restaurants where people could sit and rest.

This area also welcomes its guests with shadows formed under different trees such as willows, sycamores, pines and junipers.

Yeşilgöz

Yeşilgöz is four or five kilometres from Tekir's centre on the northeastern side. There are various scientific researches on the depth of Yeşilgöz. In 2008, the Underwater Society and Anatolian Speciology Group Association (ASPEG) of the Middle East Technical University and then the Firefighting Department Underwater Search and Rescue Team of the Kah-

ramanmaraş Metropolitan Municipality made some dives here but they couldn't come to a decisive conclusion. The divers were able to only dive 20 metres deep and they say that the water was very clear. Later on divers were able to dive 47.5 metres deep with a slope of 135 metres and apparently there was a very beautiful cave there. The water comes from Keş Mountain. The water has a very blue colour. It is very clear and ice-cold. It has an enchanting vista.

Eye of Buhadar

This place is also 4-5 km away from the centre. It's one of the branches that makes up the water of Tekir. Its altitude is higher than Yeşilgöz. It's used for watering and trout farming. This trout farm has one of the highest capacities of trout in Turkey. The farm serves cooked trout and also sells it wholesale and retail. In terms of production it is an important source for Tekir.

Arkit Creek

Arkit Creek is approximately 2-3 km away from the centre. With the settlements around Tekir, this became one of its prominent features. Its water is used by restaurants, people who want to drink water in the centre and passers-by who fills bottles to take it home. Today, 70% of the drinking wa-

ter in Tekir is provided by Arkit Creek via a water supply network.

Earned Value

In 2019, eight people consisting of authors, poets and painters went to the garden of Zekeriya akabey in Tekir after he invited them. H. Ali Özturan, Yalçın Yücel, Hanifi Yılmaz, Salman Kapanoğlu, Tayyip Atmaca, Yasin Mortaş, Ali İhsan Kekeç, Ahmet İhsan Arslantürk and the host Zekeriya akabey's brothers Arif aka, Nuri aka, Faruk aka and Hidayet aka were beside him. After Yasin Mortaş took photographs, the old sycamore was named as "Poets Sycamore" by Hanifi Yılmaz.

Names of the attendees were written on a plaque. Another event was held for the induction of the plaque. This was a group consisting of twenty eight people which included the Provincial National Education Director Cemal Yılmaz Bey, Provincial Culture and Tourism Director Seydihan Küçükdağlı and the Head of the Metropolitan Municipality Culture Department Duran Doğan along with various poets and authors. The plaque was inducted and a magnificent poetry recitation was held.

This is the reason why I say: Beauty finds meaning with beautiful people.

Today, 70% of the drinking water in Tekir is provided by Arkit Creek via a water supply network.

MAZİDEN GÜNÜMÜZE YEŞİLGÖZ

YEŞİLGÖZ FROM PAST TO PRESENT

Geçmiş yıllarda Yeşilgöz, Kahramanmaraş'a 80 km uzaklıkta iken, yakın bir zamanda yeni yapılan yollar ve tünellerle bu mesafe daha da kısaldı (64 km). Kahramanmaraş-Göksun arasında tünellerle kısalan ve "Edebiyat Yolu" olarak adlandırılan güzergâhta yaklaşık 9 veya 12 tünel ile çok sağlıklı bir ulaşım yapılması sağlanmıştır.

In the past, Yeşilgöz Lake was 80 km away from Kahramanmaraş, but with the recent roads and tunnels this distance decreased considerably (64 km). Due to years of work from the Ministry of Transportation and with the contributions of the Kahramanmaraş Municipality, the path known as "Path of Literature" between Kahramanmaraş and Göksun became a safe road with its 9 or 12 tunnels.

CAHİT KÜÇÜK

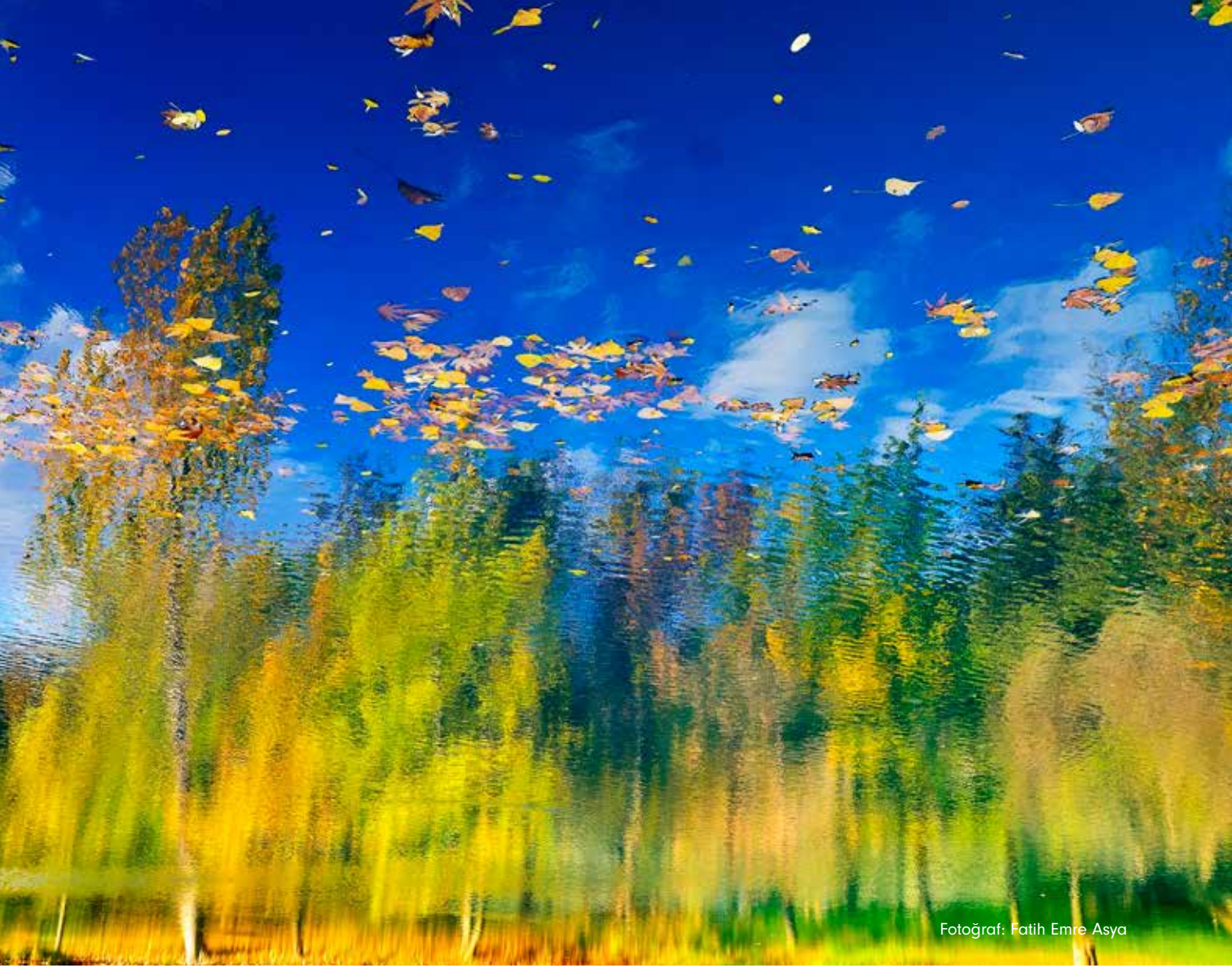
Kahramanmaraş iline bağlı Yeşilgöz, adına efsanelerin ve rivayetlerin anlatıldığı, aynı zamanda çocukluğunun da geçtiği şirin bir belde. İlçe diyemeyiz, bir dönem Tekir Belediyesine bağlı olsa da sonradan Onikişubat ilçesi, Tekir Mahallesi'nde bağlı olarak kayıtlarda yerini aldı. Adını gölün renginden alan Yeşilgöz Mahallesi ve içindeki göl, görülmeye değer yurdumuzun ender güzellikteki yerlerinden biridir. Benim gölle ilgili aklımda kalanlar ise 1980'li yani 15-20'li yaşların başında olduğum yıllardır. O yıllarda gölün hemen yamacındaki ve çevresindeki taşların üzerinden göle bakıldığında, dibine kadar görünür berraklığı insanın içine huzur verirdi. O yıllar "sahantası"nın atıldığında dibinden dalıp çıkartıldığı

ve gölün üzerinden ve içindeki her şeyin açık seçik görüldüğü yıllardı.

Şimdilerde efsane gibi anlatılan hikâyeleri bizzat yaşadığımız temiz ve saf yıllar. Hiç unutmam, rahmetli dedem Güccük Halil, beyaz bir katır ile Yeşilgöz'ün hemen yukarısında bulunan Kumçuhur dediğimiz buğday tarlasından çuvalarla buğday getirirken gölün kenarında hayvan tökezleyip Yeşilgöz'e düşüyor. Hayvancağız patırdarken çuvalar dibe gidiyor, yükü hafifleyen hayvan da suyun aşağısından çıkıyor. Bu sonraları bir beyaz atın gözden çıktığı gibi bir efsane olarak anlatılırken biz o zamanlar bizzat yaşamıştık. Ayrıca çok yağmur yağdığında Yeşilgöz'ün yamacındaki dağlardan, Tansır'dan, Faralıyurt'tan, Eşme'den sular Yeşil-

göz'ün kaynağına karıştığında Yeşilgöz öyle bir coşardı ki önüne ne katsa alır götürür, etrafında bulunan tarlaları, kavak bahçelerini çamura belerdi. Kubarseli mevsimi dediğimiz suların bu coşkunluğu, bir sonbaharda yağmurların yoğun olduğu, bir de karların eridiği ilkbaharda olurdu. Yeşilgöz'de başlayan bu Kubarseli Fırız Çayı'na, Ceyhan'a kadar alır başını giderdi. Yani Maraş'ı bulurdu bu sel. Kubarseli'ne o zamanlar birçok kez ben de şahit olmuştum. Böyle zamanlarda gölün çevresinde ve aşağısındaki su kenarlarında köylülerce balık avı başlardı. Suda bulunan balıklar selin oluşturduğu yoğun çamurdan dolayı kenarlara, tarlalara, bahçelere doğru nefes almak için can havliyle yüzer, bizler de bu balıkları ellerimizle tutardık. Normal zamanlarda bile

Fotoğraf: Fatih Emre Asya

I spent my childhood in Yeşilgöz, a charming town in Kahramanmaraş, which had a lot of legends and myths about it. We cannot call it a district. Even though it was a part of the Tekir Municipality, the place was later on recorded under the Tekir Neighbourhood of Onikişubat District. Yeşilgöz takes its name from the colour of its lake and it is one of the rare beauties worth seeing in our country. My memories of the lake begin from the 1980's when I was about 15-20 years old. In those years there were stones just beside the lake and it was so clear that a feeling of tranquillity overcame us when we saw the bottom of the lake. Those were the days when people would throw "sahantasi" to the lake and retrieve them. Everything was visible due to its clarity.

The stories of legend told now were the clean and pure years that we had lived through. I never forgot the anecdote about how my late grandfather Güccük Halil took flour sacks from a wheat farm in Kumçumhur above Yeşilgöz and brought them down to Yeşilgöz with a white mule. The animal stumbled beside the lake and fell into the water. The sacks went down the lake and the mule, free from its weight, was able to escape. We had lived in the years when this animal was transformed into a bewildered white horse. When rainfall was heavy, waters from mountains such as Tansır, Faralıyurt and Eşme would flow to Yeşilgöz and the lake would flood. This flood would gulp away everything on its path and it would

also turn fields and poplar gardens into mud. We called this period as the Kubarseli season and it occurred during rainfall in autumn and when the snow melted in spring. Kubarseli began in Yeşilgöz and would go all the way to Firnız Creek and Ceyhan. So this flood travelled through Maraş. I also witnessed Kubarseli multiple times in those years. During this season, the villagers crowded around the lake to go fishing. Due to the mud caused by the flood, the fish tried to swim through a certain path and we used to catch them with our hands. I remember my late grandfather catching fish with his hands in normal times as well. Now to think of it, there was a lot of fish in the water in those times. We used to catch a lot of large

dedem rahmetlinin gölün aşağılarında taşların altından elleriyle balık tuttuğunu da hatırlıyorum. Düşünüyorum da o zamanlar suda ne kadar çok balık varmış. Kocaman kocaman balıkları tutar evde bir güzel pişirir yerdik. Aslında yemekten çok tutmaktı bizi mutlu eden şey.

Yeşilgöz hakkında anlatılan bir diğer rivayet ise gölün kutsal olduğu ve çevresinde içki veya gayri ahâki davranışlar olması hâlinde kuruması veya kızıl renkte akması idi. Bunu ben büyüklerimden çok duydum ama şahit olduğumu söyleyemem. Biz de kulaktan dolma bu anlatımları dinler, bu tür olumsuz davranışlarda bulunmaz, olumsuz davranışta bulunmak isteyenleri de ikna etmeye çalışırdık.

Bizim çocukluğumuzda ve gençliğimizde Kısık (Döngel) dediğimiz yere kadar Yeşilgöz'ün suyunda yıkanılır ve hatta içilirken, son yıllarda etrafına yapılan evler, tarlaların bu suyla sulanması, evlerin atık su ayağının bu suya verilmesinden dolayı gölün hemen altındaki evlerden başlayarak su içilemez ve kullanılamaz hâle gelmiştir. Bizim zamanımızda içme suyu buradan temin edilirken şimdilerde başka kaynaklardan sağlanıyor. Bahçelerde ve tarlalarda yani sulama suyunda ise Yeşilgöz'ün suyundan elektrikli su motorları vasıtasıyla faydalanılıyor. Tarım ve hayvancılığın kısıtlı arazilerden dolayı pek de verimli yapıldığı söylenemez. Tarlaların ve bahçelerin miras yoluyla

Kubarseli'nde balıklar selin oluşturduğu yoğun çamurdan dolayı kenarlara, tarlalara, bahçelere doğru nefes almak için can havliyle yüzer, bizler de bu balıkları ellerimizle tutardık.

bölüşülmesi; tarımsal üretimin yerine ihtiyaca yönelik ekim-dikim veya hobi amaçlı küçük bahçecilik yapılmasına yol açmıştır. Tarlalar son derece verimli olmakla birlikte, halkın çoğunluğu kavak ağacı veya ceviz ağacı yetiştiriciliği gibi fazla emek gerektirmeyen üretime yönelmiş durumdadır. Seksenli doksanlı yıllarda, buğday ekilen, mısır ekilen, salatalık, domates, biber hatta şeker pancarı yetiştirilen tarlaların çoğuna şimdi kavak veya ceviz ağacı dikilmiş ve ekonomiye katkı amaçlı tarım, ikinci plana itilmiştir. Keçi ve inek üzerine hayvancılık o yıllarda hemen her hane halkı tarafından yapılmakta iken şimdi ise sadece birkaç sayılı aile tarafından yapılmaktadır. Bu da talebi çok arttırmakta, özellikle Kurban Bayramı arifesinde keçi kurban kesmek isteyenler çok ciddi fiyatlarla karşılaşabilmektedirler. Tekir ve Yeşilgöz çevresinde koyun pek rağbet görmediğinden ne yetiştirilmesi ne de kesimi hemen hemen hiç yapılmamaktadır.

Geçmiş yıllarda Yeşilgöz Gölü Kahramanmaraş'a 80 km uzaklıkta iken, yakın bir zamanda yeni yapılan yollar ve tünellerle bu mesafe daha da kısaldı (64 km). Ulaştırma Bakanlığınca uzun yıllar yapılan çalışmalar ve Kahramanmaraş Belediyesinin katkılarıyla Kahramanmaraş-Göksun arasında tünellerle kısalan

ve "Edebiyat Yolu" olarak adlandırılan güzergâhta yaklaşık 9 veya 12 tünel ile çok sağlıklı bir ulaşım yapılması sağlanmıştır. Tekir'in içindeki yoldan kuzeybatıya devam edilirse yol Göksun, Kayseri istikametine devam eder.

Tekir'in çıkışı ve Tüneller dediğimiz alana gelindiğinde sağdaki tabelayı takip edip, Yeşilgöz tarafına dönerek göl ve mesire alanına ulaşmak mümkündür. Mesire alanına kış mevsiminde gidildiğinde pek bir tat alınmayacağını, sadece gölün gezilebileceğini veya alabalık yenilebileceğini, daha başka bir şey yapılamayacağını söyleyebilirim. Ortalığın yaza göre sakin olması en büyük avantajınız olacaktır. Dayanıklıysanız kimseye görünmeden göle de girip yüzebilirsiniz. Sibiryayı aratmayan bir soğukluğunun olduğunu söylemekte bir abartı görmüyorum. Temiz havası, ardıc ağaçlarının getirdiği mis gibi oksijen, kaynaktan içebileceğiniz tertemiz suyu ile görülmeye değer bir yer.

Fotoğraf: Fatih Emre Asya

fish to cook and eat them in our home.

But what made us happier was catching them instead of eating them.

Another legend about Yeşilgöz was that it was a sacred lake and that it either dried up or flowed red when people consumed alcohol or acted unethically around it. I've heard this rumour from my elders a lot but never witnessed anything like it. After listening to this second-hand information we would refrain from such actions and would try to persuade others from doing it as well.

During our childhood and youth, we used to wash ourselves and drink from Yeşilgöz up to the point called Kısık (Döngel). These days, there are a lot of houses built around the lake and fields also use this lake to water their crops. The waste water of houses also flow to this lake thus

rendering it undrinkable and unusable. In our days drinking water was taken from here but now people go to different sources to gather drinking water.

People benefit from Yeşilgöz's water with electrical water pumps to water their fields and gardens. We cannot say that the agriculture and livestock works are very fruitful due to limited space. Since the fields and gardens are divided by the inheritors, people stopped agricultural production and started gardening as a hobby. Even though the fields are very fertile, the locals tend to grow poplar or walnut trees because these are low maintenance plants. These fields had wheat, corn, cucumber, tomato, pepper and even sugar beet planted in them in the eighties and the nineties, but now people grow poplar and walnut trees without much thinking of their economic contribution. Nearly every family used to own goats and cattle, but now only a few families are involved in this sector. This situation naturally increases the demand and people generally pay high prices for goats when Eid Al-Adha comes around. Since sheep aren't that desired around Tekir and Yeşilgöz nobody raises or slaughters them.

In the past, Yeşilgöz Lake was 80 km away from Kahramanmaraş, but with the recent roads and tunnels this distance decreased considerably (64 km). Due to years of work from the Ministry of Transportation and with the contributions of the Kahramanmaraş Municipality, the path known as "Path of Literature" between Kahramanmaraş and Göksun became a safe road with its 9 or 12 tunnels. If one went northwest from the road in Tekir, they can go all the way to Göksun and Kayseri. After exiting Tekir and coming to an area called Tüneller, one may follow the signs on the right and go to the lake and the picnic areas near Yeşilgöz. I could say that if you were to visit the lake in the winter there is not much to do other than walking around the lake and eating trout. Your greatest advantage would be to find a quieter place when compared with the summer activities. If you're durable enough, you may also dive into the lake when no one is looking. I am not exaggerating when I say that it's not short of Siberian lakes. This is a place worth seeing with its clean air, lovely oxygen provided by juniper trees and clean water drinkable from its source.

Due to the intense mud caused by the Kubarseli floods, fish used to swim towards the banks, fields and gardens to save themselves, and we used to catch them with our hands.

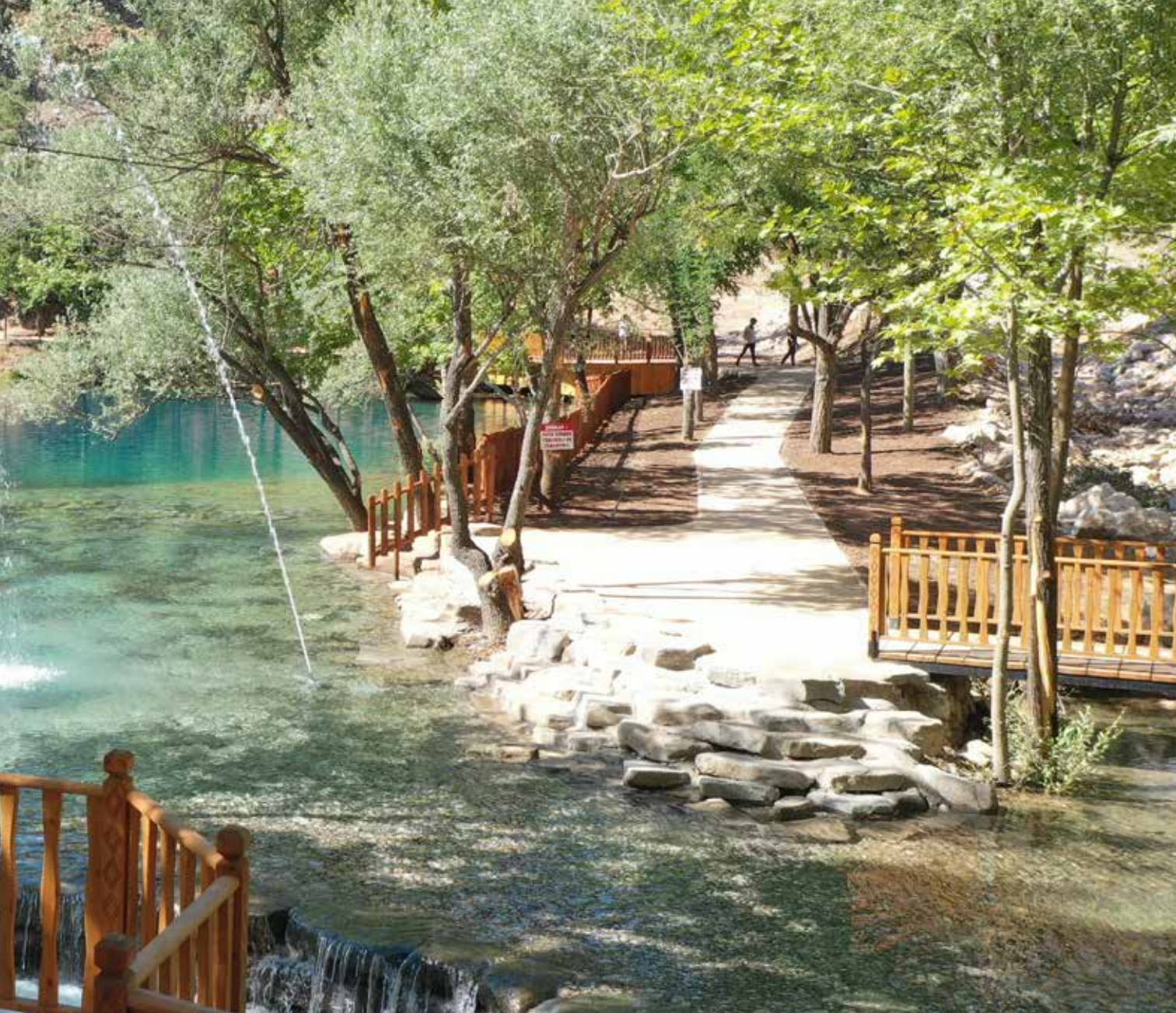

Doğduğumuz yer olduğundan olsa gerek gittiğimizde hep çocukluğumuzda, gençliğimizde yaşadığımız anılar, hatıralar geliyor aklımıza. Babamın işi dolayısıyla 1978 yılında beldeden ayrılmış olsak da uzun yıllar yaz mevsiminde okulların tatil olmasıyla birlikte sürekli olarak gitmeye devam ettim. Hayvancılığın yoğun yapıldığı, dedemin ninemin hayatta olduğu o yıllarda, oğlakların ve keçi sürülerinin ardında, Yeşilgöz'ün yamacında bulunan o dağlarda çok gezdim dolaşım. Taştan taşla atladığımız, kanımızın deli gibi aktığı gençlik yıllarında o dağlar daha bir güzeldi sanki. Doğanın en saf ve temiz hâli,

insan elinin en az değdiği ve en az müdahil olduğu alanlardır. İnsanoğlu ne kadar doğaya az müdahil olursa, doğaya da saflığını bir o kadar koruyor. Aksi hâlde her yanımızı yüksek binalar, alışveriş merkezleri ve fabrikalar kaplayıveriyor. Şehre akan insan popülasyonu şimdilerde bunu keşfetmiş olsa gerek artık gerisin geriye köyle, ilçelere, kasabalara akın ediyor. Artık şehrin gürültü ve karmaşasından sıkılan, daralan insanoğlu, huzuru göçtüğü yerlerde buluyor. Orada hem bıraktığı masum ve saf geçmişini hem de yemyeşil ve tertemiz doğayı buluyor. Kısaca, huzur da tam olarak bu geri dönüş oluyor.

**Temiz havası,
ardıc ağaçlarının
getirdiği mis
gibi oksijen,
kaynağından
içebileceğiniz,
Sibirya'yı
aratmayan
soğukluktaki,
tertemiz suyu ile
Yeşilgöz, görülmeye
değer bir yer.**

Since this is the place we were born, whenever we visit here we remember our memories from our childhood and youth. Although we left the place in 1978 due to my father's job, we came here during summer holidays for many years. Raising livestock was frequent during those years and my grandmother and grandfather were still alive. I would go behind ram and goats and travel around mountains surrounding Yeşilgöz. Mountains were even more beautiful during our youth when we were jumping from rock to rock and our blood was flowing maddeningly. The

most pure and clean state of nature can be found in places where human interference is the least. Nature protects its purity as long as humans leave it alone. When humans come in, they make tall buildings, shopping centres and factories all around us. The city population must be aware of this because now they flock to villages, districts and towns. People who get tired of the noise and complexity of the city find peace in their roots. They find their innocent and pure past as well as the green and clean nature there. In short, peace is exactly this return to roots.

Yeşilgöz is a site worth seeing with its clean air, wonderful oxygen released by its juniper trees, and its clean water drinkable from its source not short of Siberian waters.

MARAS'IA BİR AN

A MOMENT IN MARAŞ

Fotoğraf: Yasin Mortaş

MAĞARA YARENLERİ CAVE COMPANIONS

YASİN MORTAŞ

Dağ ve Çoban

Gördüler ki; bir sürü otluyor dağın koynunda
Uzun çoban türküleri salınıyor boynunda
Bağdaş kurup oturdular, aşkta buluştular
Gençler de çobana gizlerini muştular
Sonunda yürekler birbirine uymuştu
Uzaktan baktılar ki; koyunlar taşlar gibi susmuştu.

Kitmir

Bir çoban köpeği gözlerinde kaçış
Yalnız kalırsa eğer içi sonsuz bir kış
İstenmedi, taşlandı, ukdelendi yüreği
Sonra çağırdı yârenler kavileşti yüreği.

Mağara

Yârenler sığındı, iki gölgenin keşiştiği mağaraya
Zulümle geçinenler başladı izlerini aramaya
Ve dediler ki; bu mağaraya gizlendiler
Orada çürüsünler diye kapısına taş ittiler
Yârenler karanlıktan nura düştüler
İçlerinin yangısına avuç avuç zezem içtiler.

Güneş hâlâ öğlenin gözlerindeydi, uyuyalım dediler
Ve kulakları perdelendi uykuya alındı yediler

Mountain and Shepherd

They saw a herd grazing within the mountain's chest
Long songs of shepherds were flowing along its neck
They sat cross-legged, met each other with love
The youth gave news of their secrets to the shepherd
At last the hearts adapted to each other
They looked to see the sheep silent as rocks.

Kitmir

A sheep dog, with eyes waiting for an escape,
He'll have an endless winter if left alone
He was not wanted, he was stoned, left with a longing heart
Then the companions called him and his heart grew firm

Cave

The companions took refuge in a mountain where two shadows crossed
The tyrants started tracing their tracks
And they said; they are hiding in this cave
They placed a boulder on the entry for them to rot there
The companions radiated within the darkness
They drank handfuls of zamzam to put out their inner fire

The sun was still on the eyes of noon, they decided to sleep
Thus their ears got covered and the seven carried off to sleep

MARAŞ İÇİN KALEMİŞİ ÇALIŞMALARI - II

ART STUDIES OF KALEMİŞİ FOR MARAŞ - II

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında Maraş'ta misyonerlik faaliyetlerinin yaygın oluşu, İstiklâl Harbinde Maraş'ın azmini de belirliyor. Misyonerlik faaliyetleri için önemli bir üs olarak seçilen Maraş, istiklâlini kazanarak beline takılmaya çalışılan zünnârı kesip atıyor.

Does the Jerusalem-Palestine path go through Maraş? If we are curious about the answer to this question we could also wonder about the reason why the Patriot air defence systems that came from Germany were situated in Maraş.

ÖMER AKSAY

Maraş'ın, Türkleri hidâyete erdirmek amacıyla Kutsal Topraklar'da faaliyet göstereceği düşünülen yeminli rahiplerin (Tinha pensado em ficar na Terra Santa a converção dos Turcos...) yetiştirildiği bir merkez konumunda olduğuna şaşırılmamak lâzım. İdâdî seviyesindeki Terra Santa ya da Terre Saint (Kutsal Topraklar) Okulu, Abarabaşı Tepesi'nde bu amaçla kurulmuştu. Bu okulun Fransa'ya bağlı olarak faaliyet gösterdiği de belirtilir.

Maraş'ta Fransız Katolik adı altında dört ilkokul (iptidâî), bir ortaokul (rüş-diye), bir de lise (idâdî) açılır. 1912 yılında 'Pensionnat de garçons' ve

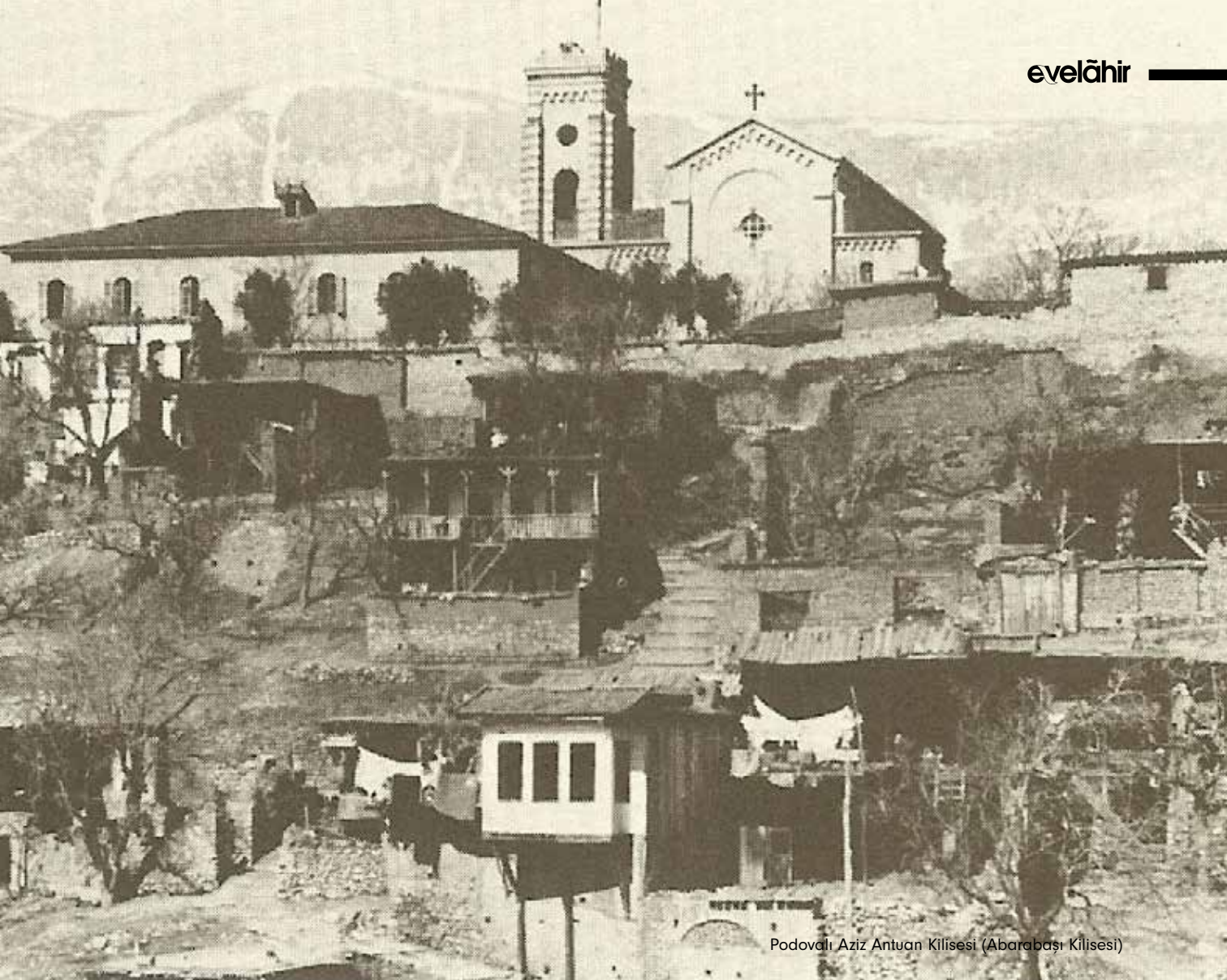
'Écoles de villiage' adlı Fransız okullarının da eğitim verdiğini öğreniyoruz. Alman Okullarının ise, 'Deutscher Hülfsbund für Christliches Liebeswerk im Orient' (Şarkta Hristiyan Şefkati İçin Alman Yardım Birliği) adlı cemaat tarafından kurulduğu tespit ediliyor.

Resmî adı Tarsus Amerikan Koleji olan Saint Paul Enstitüsü'nün, 1914-15 yıllarındaki kataloğunda, "insanları Maraş İlahiyat Okulu'na gitmeye yönlendirmek" şeklinde özel bir amacının bulunması da, Maraş İlahiyat Okulu'nun, Saint Paul Enstitüsü'nün bir ünitesi olduğunu göstermekte. Bu okul, I. Dünya Harbi esnasında bile faal hâldeydi.

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında Maraş'ta misyonerlik faaliyetlerinin bu denli yaygın oluşu, İstiklâl Harbi'nde Maraş'ın azmini de belirliyor. Misyonerlik faaliyetleri için önemli bir üs olarak seçilen Maraş, İstiklâlini kazanarak beline takılmaya çalışılan zünnârı kesip atıyor. Zünnâr kesilmeden îmânın arzulanmaya-cağını biliyordu Maraş.

Bir Osmanlı belgesinde: "Maraş'ta mukim Amerika misyonerlerinden Mr. Mikalim tarafından 'Haçın'de Mukim Amerikalılar' serlevhasıyla mâh-ı hâl-i rûmînin (içinde bulunan Rûmî ay) yirmi yedinci gün

Podovalı Aziz Antuan Kilisesi (Abarabaşı Kilisesi)

We shouldn't be surprized to learn that Maraş was the centre for raising sworn priests (Tinha pensado em ficar na Terra Santa a conversão dos Turcos...) who would convert Turks to their religion in the Holy Land. The high school level academy known as Terra Santa or Terre Saint (Holy Lands) was built on the Abarabaşı Hill for this reason. It is also known that this school was governed by France.

Four primary schools, one middle and one high school were established in Maraş as French Catholic schools. We also know that in 1912, French schools such

as "Pensionnat de garçons" and "Écoles de villiage" were also active. It has also been determined that the German schools in the area were established by the "Deutscher Hülfsbund für Christliches Liebeswerk im Orient" (The German Help Association for Christian Compassion in the East).

The Saint Paul Institute, which is formally known as the Tarsus American College, mentions in their 1914-15 catalogue that their prime ambition "is to guide students to the Maraş Theology School". This means that the Maraş Theology School was a unit of the Saint Paul

Institute. This school was active even in the First World War.

Since missionary activities in the second half of the 19th and the beginning of the 20th century were this frequent, we could understand the determination of Maraş in the War of Independence. Maraş was an important centre for missionary activities, but Maraş was able to rid itself of its zunnar. Maraş knew that true faith cannot manifest itself without losing the zunnar.

A text from an Ottoman document: "Mr. Mikalim, an American missionary residing in Maraş sent

Maraş merkezinden çekilmiş telgrafta: "Vaizlar meclisi Maraş'ta bulunacak ve müntehiplerinize de bildirileceği" ibârâtının muharrer olduğu ve bundan maksat Halep ve Adana vilayetleri dahilinde ve civarda bulunan Protestan misyonerlerinin Maraş'ta tecemmü edeceklerinin hafiyen icra kılınan tahkikattan anlaşıldığı..." denilmektedir. Burada gayrimüslimlerin Anadolu'daki faaliyetlerinin hangi boyutta olduğunu görüyoruz.

Merkezî (Orta) Türkiye Misyonu adı verilen, Torosların güneyinden Fırat vadisine kadar olan bölgeyi (Halep, Antakya, Tarsus ve Urfa'yı da) kapsayan bu misyonda, özellikle Maraş ve Antep vilayetlerine ağırlık verilmesi; ilkokuldan yüksekokula kadar bütün eğitim kurumlarının bu bölgede olması, İstanbul'dan sonraki ikinci matbaanın da burada kurulması ve en büyük protestan cemaatin bu bölge sınırları içerisinde faaliyet gösterişi, Merkezî Türkiye Misyonu'nu önemli bir duruma getiriyordu.

Kudüs-Filistin yolu Maraş'tan mı geçiyor? Bu sorunun cevabını merak ediyorsak eğer, 2013'te Almanya'dan gelen Patriot hava savunma sistemlerinin neden bu şehre yerleştirildiğini de merak edebiliriz. Alman İmparatoru II. Wilhelm, İmparatoriçeyle birlikte 1898 yılında, Osmanlı ülkesini ziyaret ettiğinde, bu ziyaretin en önemli ayakları İstanbul, Kudüs ve Filistin topraklarıydı. Bu ziyaretten sonra Almanya sürekli olarak kilise, okul, yetimhane gibi kurumlar açabilmek için Kudüs ve Filistin'de arazi almaya başladı. Almanya, hangi tarikat ve dinden olursa olsun, Filistin'de Almanca konuşan kalabalıkların yerleşmesini istiyordu. 1898 yılından itibaren Alman nüfuzunun etkin biçimde Maraş'ta da hissedilmeye başladığına tanık oluyoruz. Alman rahipler, sık sık Alman - Osmanlı dostluğunun önemine vurgu yapıyorlar. İmparatorun ziyaretinden sonra, Maraş'ta Alman propagandasının artmasında burada bulunan Ermeni nüfusun oynadığı önemli rol dikkat çekse de, aslında Almanya, Maraş Ermenilerini, kendi emperyal siyasî, kültürel ve ekonomik nüfuzunu genişletecek önemli bir kaynak olarak görüyordu. Bu yüzden Maraş'ta çeşitli

Alman müesseseleri hızla açılmaya başladı. Maraş'taki ilk Alman müessesesi 1898 yılında, Divanlı mahallesindeki Alman Yetimhanesidir.

1847'den sonra Anadolu'nun her tarafında çok fazla sayıda misyoner okulları açılır. Bu okullardan belki de en önemlisiydi, 1864'te Maraş'ta faaliyete geçen Merkezî Kız Koleji (Central Turkey Girls' College).

Resmî adı Tarsus Amerikan Koleji olan Saint Paul Enstitüsü'nün, 1914-15 yıllarındaki kataloğunda, "insanları Maraş İlahiyat Okulu'na gitmeye yönlendirmek" şeklinde özel bir amacının bulunması da, Maraş İlahiyat Okulu'nun, Saint Paul Enstitüsü'nün bir ünitesi olduğunu göstermekte.

KAYNAKÇA

- İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu* (Alkım, 9. Baskı, 2006).
- Erol Kırşehirlioğlu (Erol Güngör'ün müsteaar adı), *Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri* (Bedir, 1963).
- Sarah Zeynep Güven, *Ondokuzuncu Yüzyılın İkinci Yarısında, Osmanlı Devletinde, Amerikan Misyonerlerin Eğitilmiş Hristiyan Kadın Fikrini Ermeniler Arasında Yaygınlaştırma Faaliyetleri* (Bilkent, Tarih Bölümü yüksek lisans tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kenneth Weisbrode, Ocak 2018).
- Ahmet Uçar, "Amerika'dan Anadolu'ya Misyoner Akını Tarihi", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, 1996.
- Mehmet Alparslan Küçük, "Anadolu'da 'Protestan Ermeni Milleti'nin Oluşumu" (*A. Ü. İlahiyat F. Dergisi*, 2009)
- İlnur Polat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Açılan Amerikan Okulları Üzerine Bir İnceleme* (Türk Tarih Kurumu, Belleten, Ağustos, 1988)
- Nejla Günay, "Cumhuriyet Öncesinde Maraş'taki Yabancı Okullar" (*Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, sayı: 64-65-66, 2006)

a telegraph on the twenty seventh day of this Rumi month titled 'Americans Residing in Haçin' with the following message: 'The preachers will gather in Maraş and the devotees will be informed'. According to this text, it has been understood that Protestant missionaries in cities such as Aleppo and Adana are going to meet in Maraş." From this document we can see the level of activities non-Muslims had in Anatolia.

The Central Turkey Mission, an area that spanned from the south of the Taurus Mountains to the Euphrates Valley (also Aleppo, Antakya, Tarsus and Urfa) was especially focused on Maraş and Antep. There were multiple educational institutions here from primary schools to colleges, the second printing press was built here after Istanbul and the biggest Protestant gathering was conducting its activities in here thus making the Central Turkey Mission an important project.

Does the Jerusalem-Palestine path go through Maraş? If we are curious about the answer to this question we could also wonder about the reason why the Patriot air defence systems that came from Germany were situated in Maraş. When the German Emperor Wilhelm II visited the Ottoman Empire in 1898 with his empress, the important parts of his visit were Istanbul, Jerusalem and Palestine. After this visit, Germany started to purchase property from Jerusalem and Palestine to build churches, schools and orphanages. Germany wanted German speaking people in Palestine without a regard for their religion or order. German influence became prevalent in Maraş after 1898. German priests started to emphasise the importance of German-Ottoman friendship. After the visit of the emperor, Armenians played an influential role about the increasing German propaganda in Maraş, but in reality Germany saw the Armenians in Maraş as a resource to use for their own imperial, political, cultural and economic means. This is the re-

ason why a lot of German institutions quickly spread over Maraş. The first German institution in Maraş was the German Orphanage established in Divanlı Neighbourhood in 1898.

A lot of missionary schools were established all over Anatolia after 1847. One of the most important of these schools was the Central Turkey Girls' College that began teaching in Maraş in 1864.

The Saint Paul Institute, which is formally known as the Tarsus American College, mentions in their 1914-15 catalogue that their prime ambition "is to guide students to the Maraş Theology School". This means that the Maraş Theology School was a unit of the Saint Paul Institute.

RESOURCES

- İlber Ortaylı, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu* (Alkım, 9th Print, 2006).
- Erol Kirşehirlioğlu (pseudonym of Erol Güngör), *Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri* (Bedir, 1963).
- Sarah Zeynep Güven, *Ondokuzuncu Yüzyılın İkinci Yarısında, Osmanlı Devletinde, Amerikan Misyonerlerin Eğitimi Hristiyan Kadın Fikrini Ermeniler Arasında Yaygınlaştırma Faaliyetleri* (Bilkent, Tarih Bölümü post graduate thesis, Advisor: Yrd. Doç. Dr. Kenneth Weisbrode, January 2018).
- Ahmet Uçar, "Amerika'dan Anadolu'ya Misyoner Akını Tarihi", *Tarih ve Medeniyet Dergisi*, 1996.
- Mehmet Alparslan Küçük, "Anadolu'da 'Protestan Ermeni Milleti'nin Oluşumu' (A. Ü. İlahiyat F. Dergisi, 2009)
- İlknur Polat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Açılan Amerikan Okulları Üzerine Bir İnceleme* (Türk Tarih Kurumu, Belleten, Ağustos, 1988)
- Nejla Günay, "Cumhuriyet Öncesinde Maraş'taki Yabancı Okullar" (*Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, issue: 64-65-66, 2006)

OSMAN NALBANT:

"MEDENİYETİMİZİN BATI YAKASI BOSNA'DIR"

"BOSNIA IS THE WESTERN
FRONT OF OUR CIVILIZATION"

Dostları arasında "fikri eyleme dönüştüren şahsiyet" diye tanınır. Osman Nalbant Kahramanmaraş İl Kültür Müdürlüğü gibi birçok üst düzey görevlerde bulundu. Kültür, tarih ve medeniyet dergisi olan *Mostar* dergisi kurdu, 46 sayı genel yayın yönetmenliğini yaptı. Osman Nalbant'la geniş hayat tecrübesini, medeniyet tasavvurunu ve Kahramanmaraş'ı konuştuk.

He is known as the "person who turns ideas into action" by his friends. Osman Nalbant served in many high position jobs as well as the Head of the Kahramanmaraş City Culture Directorate. He established the culture, history and civilization magazine known as *Mostar* and became its editorial director for 46 issues. We talked with Osman Nalbant about his vast life experience, vision for civilization and Kahramanmaraş.

Söyleşi: SİBEL KÖK

Öncelikle Maraş'ı nasıl değerlendirmemiz gerektiğinden bahsedermisiniz?

Maraş konumu itibarıyla hem önemli bir avantaja hem de yine konumu itibarıyla dezavantaja sahip bir kent. İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgesinin kesişme noktasında kurulmuş, her üç bölgenin tüm özelliklerine sahip, her üç bölgeye özgü meyve, sebze, ağaç, çiçek gibi bitkilerin yetiştiği Türkiye'nin en şanslı kentlerinden biri. Amik ovasının başladığı noktada kurulmuş olması, hemen kentin kıyısından Ceyhan Nehri'nin akıyor olması, bölgenin en zengin orman alanlarına sahip olması Maraş'ı komşu kentlerden daha şanslı kılan önemli özelliklerdir. İkliminin ne çok soğuk ne de bunaltacak kadar sıcak olmaması gibi özellikleriyle tam da yaşanılacak bir kent.

Fakat diğer yönüyle, bölgeleri kentleri birbirine bağlayan iki önemli ana yolun arasında kalmış âdeta "kapalı" bir kent olması, bu da Maraş'ın dezavantajı. Güneyinden İstanbul, Ankara, Adana, Osmaniye, Gaziantep üzerinden doğuya ve güneye açılan bir ana arter, kuzeyinden yine İstanbul'dan başlayıp Ankara, Kırşehir, Kayseri üzerinden doğuya uzanan diğer bir ana arter... Maraş bu iki ana arter arasında kalmış, dolayısıyla giriş çıkışı son derece sınırlı, dışarıdan çok kendi içine dönük bir kent. O nedenle gerek iklim, gerek toprak, gerek su gerekse bitki örtüsü bakımından çevresindeki şehirlere göre oldukça şanslı olmasına rağmen onlar kadar ekonomi, sanayi ve turizm alanlarında gelişme sağlayamamıştır.

Hocam, biz aslında sizi bu şehrin yetiştirdiği ve memleketine çeşitli hizmetleri bulunan önemli kültür

insanlarımızdan biri olarak yakinen tanıyor ve biliyoruz. Hayatınıza genel bir bakış attığımızda Maraş-Ankara-İstanbul-Bosna hattında bir yaşantınız olduğunu görüyoruz. Osman Nalbant'ın bu hat üzerinde hangi faaliyetlerde bulunduğunu sorsak neler söylersiniz?

Rahmetli annemin deyişiyle 1951 yılında Çete Bayramı'ndan bir ay sonra Ekmekçi Mahallesi'nde doğmuşum. Beş yaşından sonra Yusufkar Mahallesi'ne taşındık. İlk, orta, liseyi Maraş'ta okudum. Üniversite tahsilimi Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yaptım. Ankara'ya gittiğimde Yedi Güzel Adam olarak tanımladığımız ağabeylerle tanışmak nasip oldu. Onların çıkardıkları edebiyat dergisi ve kitaplarıyla ilgilenen Ahmet Bayazit ağabeyin staj için İstanbul'a gidişinden sonra dergi ve kitapların mizanpaj, tashih, matbaa, abone ve dağıtım gibi

Fotoğraf: Çağrı Gökürk

First of all, could you show us how we should evaluate Maraş?

Maraş, due to its geographical position, is a city with many advantages and disadvantages. Since the city is in the cross-section of the Central Anatolia, Southeast Anatolia and the regions, it has the properties of all three regions as well as their fruits, vegetables, trees and flowers. Maraş begins from where the Amik Valley is and the Ceyhan River flows right beside the city. Maraş also has the richest forest in the area and all these features deem Maraş luckier than other neighbouring cities. The city also has a quaint weather because it's not too cold or unbearably hot.

Maraş is also a "closed" city because it is situated between main roads that connect cities and regions together. On its south there is a main arterial road going towards the east and the south

to Istanbul, Ankara, Adana, Osmaniye and Gaziantep; and on its north there is a main arterial road that begins with Istanbul and goes through Ankara, Kırşehir and Kayseri... Maraş is left in the middle of these two main arterial roads and thus it's quite difficult to enter and exit the city. Therefore the city focuses on itself rather than outsiders. Even though Maraş is quite lucky in terms of climate, soil, water and vegetation, when it comes to economy, industry and tourism the same cannot be said.

We know you as a person of culture who grew up in this city to help his country in various services. When we take a glimpse of your life we see places such as Maraş, Ankara, Istanbul and Bosnia. If we were to ask what Osman Nalbant did in these places, what would your answer be?

According to my late mother, I was born

in the Ekmekçi Neighbourhood a month after the Çete Celebrations in 1951. We moved to Yusufklar Neighbourhood when I was five years old. I attended primary, middle and high school in Maraş. I studied at the Sociology Department of Hacettepe University in Ankara. I was able to meet with the Seven Beautiful Men in Ankara. When Ahmet Bayazıt, the person who was involved with their literature magazine and books, went to Istanbul for an internship, I was given tasks such as the layout of the magazine and the books, proof reading, printing, subscriptions and distribution. I continued on this task until July 1976 after I graduated from university and began working as a sociology assistant at university. My post-graduate thesis was the "Socio-Economic and Socio-Cultural Structure of Clan Life in Harran, Urfa". For my doctorate thesis I lived with the Rojkan clan of the Şerefhanlar tribe in

işleriyle ben görevlendirildim. Fakülte- den mezun olup üniversitede sosyoloji asistanı olarak göreve başladığım 1976 Temmuz'una kadar bu vazifeyi sürdürdüm. Yüksek Lisans tezimi Urfa Harran'da "Aşiret Yaşamının Sosyo- Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapısı" konusunda yaptım. Doktora tezim için Bitlis'in Mutki ilçesinde Şerefhanlar'ın bir kolu olan Rojkan aşireti üzerinde benzer bir çalışma için iki ay o aşiretle beraber yaşadım. Tez hazırlığım aşamasında 1980 İhtilâli oldu. İhtilâlin doğurduğu o sıkıcı atmosferden iyice daraldığım için istifamı vererek üniversiteden ayrıldım ve Maraş'a döndüm. Maraş'ta esnaflık ve ticaret yapmayı denedim fakat bu alanlarda pek başarılı olamadım. O dönemde zaman zaman bir araya gelerek bazen edebiyat-sanat, bazen siyaset sohbetleri yaptığımız genellikle siyasetle uğraşan arkadaşlarımın ısrarı ve bakanlık nezdinde uğraşları sonucu Maraş İl Kültür Müdürlüğü görevine getirildim.

İl Kültür Müdürü olduğunuz dönemde Maraş adına neler yapıldı?

1990 Mart ayında göreve başladım. Kültür Müdürlüğü'nün binası Sabancı Kültür Merkezi hem şehrin merkezinden uzakta olduğu hem de o güne kadar yeterince kültür ve sanat faaliyetleri yapılmadığı için pek bilinen bir yer değildi. On yıl kadar kültür ve sanat ortamından uzak kalmanın açlığıyla olsa gerek "kabalala" almış gibi

iştahla işe başladık. İlk olarak hemen bakanlığa giderek Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ve Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüyle irtibata geçerek merkezde yapılan kültürel ve sanatsal etkinliklerin Maraş'ta da yapılması için girişimlerde bulunduk. Daha sonra özel tiyatroları, çeşitli üniversite korolarını, TRT sanatçıları da davet ederek etkinlikleri zenginleştirmeye çalıştık. Bakanlığın yaptığı raporlamaya göre 1990 yılı itibarıyla üç büyük il dışında en fazla kültür ve sanat programı gerçekleştiren dördüncü, 1991 yılı itibarıyla birinci müdürlük olduk. Elbette bu başarıda en az benim kadar benim çok değerli arkadaş ve dostlarımla da payı oldu.

Dışarıdan bu tür etkinlikleri şehrimize taşıırken bir yandan da gençleri Sabancı Kültür Merkezine getirmeye çalıştık. Bunun için Halk Müziği korosu, folklor ekibi kurduk, enstrüman kursları, bilgisayar kursları açtık ve orayı bir gençlik merkezi hâline getirdik. Müdürlük yaptığım dönem boyunca Kültür Sitesini saat yirmi dörde kadar vali onayıyla açık tuttum. Tabii bu kadar faaliyet yapınca Sabancı Kültür Sitesi küçük gelmeye başladı. Hem merkeze yakın hem de daha geniş bir kültür sitesine ihtiyacımız olduğunu belirtmek üzere bakanlığa gittim. Durumu anlattım. Benim bu talebimi heyecanıma vererek kendilerince gerçekleştirilmesi pek de mümkün olmayan şartlar ileri sürdüler. Eğer şehrin merkezinde 5000 m2 ücretsiz arsa temin edebilirsem bunun mümkün olabileceğini söylediler. Maraş'a döndüğümde arkadaşlarla istişare ettik. Şimdiki Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi'nin yerinin uygun olacağı ancak bunun için arsa sahiplerinin başka yere taşınmasına ikna edilmesi, aynı zamanda belediyenin o alanla ilgili imar çalışması gerçekleştirilmesi gerektiği belirtildi. Uzatmayayım, büyük sıkıntı ve uğraşlar sonucu tüm bunlar hâll edildi. Yardımcı olan tüm dostlarıma minnetarım. Belediye meclisinden 22 bin m2 alanın ücretsiz olarak tahsis edildiğine dair karar belgesini alarak bakanlığa gittim. Şaşırdılar. Fakat buna rağmen

yeni bir kültür merkezi yapılamayacağını çünkü henüz Türkiye'de sadece sekiz ilde kültür merkezi olduğunu, bu durumda Maraş'a ikinci bir kültür merkezinin yapılmasının söz konusu olamayacağını söylediler. Ankara'ya ikinci bir kültür merkezi talebiyle geldiğimde beni çok heyecanlı gördüklerini, isteğime doğrudan yok dememek için gerçekleşmesi mümkün olmayacak şartlar ileri sürerek beni göndermeyi uygun bulduklarını söylediler. Belediye ile yapılan mücadele kazanılmıştı. Şimdi sıra bakanlıkla olan mücadeleye geldi. Hamdolsun, o mücadele de olumlu sonuçlandı. Ekonomik nedenlerle inşaat biraz uzun sürdü. Fakat şükür tamamlandı. Açılışını yapmak sayın bakanla bana nasip oldu. Arsasını temin etmeyi, yapımının kararını aldırma, açılışını yapmayı ve Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi olarak ismini koymayı bana nasip eden rabbime hamd ederim.

Bunun dışında müdürlüğüm döneminde mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait Taş Medrese'nin kullanım hakkını, Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı Nazif Öztürk ağabeyin desteğiyle alarak orayı "Hafız Ali Efendi El Yazması Eserler Kütüphanesi" olarak açtım. Benden sonra gelenler o kütüphaneyi kapattılar.

Kültür Bakanlığı bünyesinde çıkan birçok albüm projesinde de imzanız var, bu projelere nasıl başladınız?

Hangi ülkeye gitmeniz kitapçılarda da müzik marketlerde o ülkenin klasik müziğine dair albümlerin satıldığını görürsünüz. Ülkenin Kültür Bakanlıklarını müziğin medeniyetlerinin önemli bir unsuru olduğunu bilirler ve bu konuyu ciddiye alırlar. Bizde bu konu hiç ciddiye alınmadı.

Arsasını temin etmeyi, yapımının kararını aldırma, açılışını yapmayı ve Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezi olarak ismini koymayı bana nasip eden rabbime hamd ederim.

Osman Nalbant, Ali Yurtgezen, İsmail Göktürk

the Mutki district of Bitlis. While I was preparing my thesis the 1980 coup d'état happened. With the exhausting situation of the coup I left the university with a resignation letter and returned to Maraş. I tried to be a trader and a merchant in Maraş but I wasn't successful in these areas. During this period, I used to get together with my friends to talk about art and literature and sometimes politics. Due to their insistence to me and the ministry, I became the Head of Maraş City Culture Department.

What were some of your works during your tenure as the Head of the City Culture Department?

I began working on March 1990. The building of the Culture Department was the Sabancı Culture Centre but it was unknown by many because it was outside the city and not much was done in the name of culture and arts in the city up to that point. Since culture and arts were left to their devices for ten years, we began working with great excitement. Our first accomplishment was to communicate with the Department of State Theatres and the Department of Fine Arts and make sure that Maraş took its share of culture and art activities held in the centre of the country. Later on we invited private theatres, various university quires and TRT artists to enrich our cultural activities. According to the reports of the ministry in 1990 Maraş was the fourth city to make the most culture and art activities behind the three major cities and in 1991 we were the first. Of course, this achievement belongs to my friends as much as me.

During these activities we were also trying to get the youth to attend the Sabancı Culture Centre. This is the

I thank my Lord for allowing me to find the property, take the resolution to make the building, inaugurate it and name it as the Necip Fazıl Kısakürek Cultural Centre.

reason why we turned here into a youth centre with a folk music quire, a folklore dancing team, instrument courses and computer courses. With the approval of the governor I made sure that this Cultural Site was open twenty four hours. When so many activities were going on the Sabancı Culture Site started to feel small for us. I went to the ministry to ask for a larger cultural site that was closer to the city centre. I told them of our problems. They asked for near impossible requirements to fulfil my request. They told me that this was only possible if I were to find a 5000 m2 vacant property for free in the city centre. I evaluated the situation with my friends in Maraş. We found a place where the Necip Fazıl Kısakürek Cultural Centre is now in, but to get that place we had to persuade the current residents to move elsewhere and the municipality also had to conduct some developmental projects there. In short, with great difficulty we were able to complete these tasks. I am thankful for all my friends who helped me in this project. I went to the ministry with a document from the municipality council stating that the 22000 m2 area was allocated free of charge. They were baffled. At this point they told me that it wasn't possible to make a new cultural centre because there were only eight cultural centres in Turkey and building one of those in Maraş was not something to consider. On my second visit, they told me that they made a near impossible requirement because they couldn't say no the first time due to my excitement. I had already won my struggle with the municipality but now I had to struggle with the ministry. Thank God that this struggle bore positive fruits. The construction took longer than expected due to economic reasons. But it got completed at last. I was able to attend the inauguration with the minister. I thank my Lord for allowing me to find the property, take the resolution to make the building, inaugurate it and name it as the Necip Fazıl Kısakürek Cultural Centre.

Aside from this, during my tenure, I took the right to use Taş Madrasah from the General Directorate of Foundati-

ons with the support of Nazif Öztürk, the Deputy Head of the General Directorate of Foundations. I turned it into "Hafiz Ali Efendi Manuscript Library". People who came after me closed down this library.

You also worked on a lot of the albums released by the Ministry of Culture.

Could you tell us about this project?

In bookstores and music stores in every country there are albums for sale on the classic music of that country. Culture ministries of every country know that music is an important part of their civilization and they take this seriously. This wasn't taken very seriously in our country. On the contrary, they did everything they can to make people forget our classical music. There were times when it was even banned on radio. When I became the Head of the Fine Arts Department there were 1360 staffed artists that did folk, classic, Sufi and symphony music. But these people and their products weren't publicized enough. To amend this situation I asked my conductor Dr. Timuçin Çevikoğlu to prepare a project called "Our Composers in the 80th Year of Our Republic". We prepared a project beginning from the "father" of our music Abdulkadir-i Meragi to İtmi Efendi, Hammamizade İsmail Dede Efendi, Hacı Sadullah Edendi, Hacı Arif Bey and Şevki Bey. All in all there were eighty composers. Initially I appointed our quires in Istanbul, Ankara and Izmir to perform a single song of these composers to compile a CD.

Hatta klasik müziğimizin unutulması, tamamen yok olması için her şey yapıldı. Radyolardan çalınmasının bile yasaklandığı dönemler oldu. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü görevine getirildiğimde halk müziğinden klasik müziğe, tasavvuf müziğinden senfoni müziğine kadar çok sayıda topluluk ve bu topluluklarda görev alan 1360 kadrolu sanatçı vardı. Ancak bu toplulukların piyasaya, topluma sunulmuş ürünleri "hiç" denecek kadar azdı. Bu eksikliği giderebilmek için ilk etapta "Cumhuriyetimizin 80. Yılında 80 Bestekârimiz" diye koro şefim Dr. Timuçin Çevikoğlu'nun bir proje hazırlamasını istedim. Musikimizin "babası" sayılan Abdulkadir-i Merağî'den İtri Efendi'ye, Hammâmizâde İsmail Dede Efendi'den Hacı Sadullah Efendi'ye, Hacı Arif Bey'den Şevki Bey'e seksen bestekârın eserlerinden oluşan bir proje hazırlandı. Başlangıçta bu bestekârlardan birer kişinin eserini seslendirmeleri ve CD oluşturmaları için İstanbul, Ankara ve İzmir'deki korolarımızı görevlendirdim. Amacım Türk musikisine ait tüm eserlerin zaman içinde icralarının gerçekleştirilmesiyle CD kayıtlarının yapılarak piyasaya dolayısıyla halkımıza sunulmasıydı. Ancak vekaletle başladığım bu görevden, kararnamem Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından üç kez veto edilince ayrıldım. Emeklilik

dilekçemi vererek memurluk dönemimi kapatıp İstanbul'a yerleştim.

İstanbul'a döndüğünüz zamana denk geliyor sanırım Mostar dergisi ile irtibatınız? İstanbul'a döndüğümde benden bir dergi çıkartmam istendi. Ben de bu alanda bir kültür-tarih-medeniyet dergisinin eksikliği olduğunu düşündüğüm için böyle bir formatta dergi çıkarmamızın uygun olacağını teklif ettim. Yazar kadrosunu oluşturmak için Prof. Dr. Ersin Gürdoğan ağabeyin desteğiyle onun tanıdığı kırkın üzerinde akademisyenle toplantı yaparak onlara çıkaracağımız derginin formatı, tarihe, kültüre, medeniyete bakış açımız ile ilgili uzunca bir sunum yaptım. Bugüne kadar okullarda öğretilen Orta Asya'dan konar-göçer Türklerin hayvanlarını otlata otlata Anadolu'ya gelip daha sonra Selçuklu ve Osmanlı devletlerini kurdukları bilgilerinin tatmin edici olmadığını, Semerkand, Buhara, Taşkent, Yesi gibi ilim-irfan merkezlerinden gelip devletin mayasını oluşturanlardan söz edilmemiş olmasının kastlı ve art niyetli olduğunu belirtmem salondaki akademisyenleri isyan ettirdi. Toplantı sonunda geriye sadece dergiye katkı vermek üzere Mustafa Armağan

ve Amerika'da doktorasını yapan genç bir akademisyen kaldı. Daha sonra yazar kadrosunu oluşturmak için farklı isim arayışlarına girdim. Bugünkü TBMM Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop, Prof. Dr. Kemal Sayar, Prof. Dr. Naci Bostancı, Ali Aycil, Mücahit Küçükylmaz gibi tanıyacağınız daha birçok önemli isim dergimizin yazar kadrosunu oluşturdu. Aylık çıkardığımız dergide yılda bir özel sayı yapmayı istedik. Özel sayılardan ilki "Medeniyetimizin Batı Yakası Bosna" sayısı oldu. Bu sayı oldukça ilgi gördü ve otuz binin üzerinde basıldı. İkinci özel sayımız "Medeniyetimizin Taç Kapısı Semerkant" otuz üç bin adet basıldı. Bazı üniversitelerin tarih ve edebiyat bölümlerinin öğrencilerine bu özel sayıları edinmelerini istemesi bizi oldukça mutlu etti. Bu sayılarda diğer arkadaşların yanı sıra sizin de çok yakından tanıdığınız Ali Yurtgezen ve İsmail Göktürk'ün de büyük katkıları oldu. Üçüncü özel sayı için Şam'ı seçtik. Daha sonra sırada Kudüs, Bağdat, Priştine, Musul, Kerkük vardı. Şam'a gidenler arasında Ali Yurtgezen ve İsmail Göktürk de bulunuyordu. Ancak Şam özel sayısı hazırlanma aşamasındayken derginin formatını değiştirmem, aktüel bir dergiye dönüştürmem istendi. Ben de aylık bir derginin aktüel olamayacağını söyledim. Mostar dergisiyle olan irtibatım da 46 sayı çıkardıktan sonra sona erdi.

(Devamı 6. sayıda yayımlanacak)

My goal was to make a CD recording of every work in our history of music so that the people could access them. I had begun this job as a proxy, so when the President Ahmet Necdet Sezer vetoed the bill appointing me to this department, I left. I gave a resignation due to retirement, left my life as a public official and moved to Istanbul.

I believe your connection with Mostar magazine began when you returned to Istanbul?

When I returned to Istanbul, some people wanted me to publish a magazine. I believed that a magazine on culture, history and civilization was lacking in Turkey so I proposed for such a magazine to be published. With the help of Prof. Dr. Ersin Gürdoğan, I invited over forty scholars and gave them a long presentation of our vision about the format of the magazine as well as history, culture and civilization. When I mentioned that information about Turks who came to Anatolia from Middle Asia while they were grazing their sheep who just happened to form the Seljuk and Ottoman states was not enough and that people deliberately left out information regarding the scholars from science and knowledge centres such as Samarkand, Bukhara, Tashkent and Yesi, the scholars in the meeting revolted and only two

people were left: Mustafa Armağan and a young scholar who had just defended his treatise in America. I had to look for new sources to find writers for the magazine. Famous people such as Prof. Dr. Mustafa Şentop who is the acting Turkish Parliamentary Speaker, Prof. Dr. Kemal Sayar, Prof. Dr. Naci Bostancı, Ali Ayçıl and Mücahit Küçükylmaz became the writers of the magazine. The periodical was monthly and we decided to publish a special issue annually. Our first special issue was the "Bosnia, the West Side of Our Civilization" issue. This issue was especially liked and was printed more than thirty thousand copies. Our second special issue "Samarkand, the Crown Gate of Our Civilization" was printed thirty three thousand copies. We were very happy to learn that some universities asked of their students in literature faculties to buy this issue. Along with other friends, Ali Yurtgezen and İsmail Göktürk also contributed immensely to this issue. We chose Damascus for our third special issue. Then we did special issues on Jerusalem, Baghdad, Pristi-

na, Mosul and Kirkuk. Ali Yurtgezen and İsmail Göktürk also went to Damascus. During the preparations for our Damascus special issue, I was asked to change the format of the magazine to focus more on current events. I told them that a monthly periodical couldn't be focused on current events. Thus my connection with the Mostar magazine ended after 46 issues.

(To be continued on the 6th issue)

Dünya Edebiyat Şehri

MİSTİK DOĞASIYLA BÜYÜLEYEN ŞEHİR: EDINBURGH

THE ENCHANTING CITY WITH A
MYSTIC NATURE: EDINBURGH

İskoçya'nın başkenti Edinburgh, ayrıca 2004 yılında UNESCO tarafından seçilen ilk edebiyat şehri olma ünvanına sahip. Şehrin yapısı, mimarisi, coğrafyası ve tarihi, ortak bir mutabakatla İskoç edebiyatındaki fantastik yönlerin kaynağı olarak görülür. Sadece kendi edebiyatçıları değil, şehir bu yönüyle Ian Rankin ve J.K. Rowling'i de etkilemiştir.

Edinburgh, the capital city of Scotland, is also the first city to be recognized as a literature city by UNESCO in 2004. The structure, architecture, geography and history of the city is unanimously seen as the source of fantastic elements in Scottish literature. This city has inspired its own literary people as well as Ian Rankin and J. K. Rowling.

ZEHRA KARADAŞ

Edinburgh, Georgian dönemlerine ait mimarisiyle ve Orta Çağ esintileriyle kendine has mistik bir havası olan büyüleyici bir şehirdir. Bu büyüleyici rüzgâra kapılmamak pek de mümkün olmasa gerek. Köklü kültürü ve tarihiyle âdeta bütünleşen Edinburgh, güçlü eğitimi, sanatsever yönü ve eşsiz kültürü ile "Kuzeyin Atina'sı" ismini sonuna kadar hak eden bir şehirdir. Bir diğer yandan bu şehirde hayalet hikâyelerinin kol gezdiğini ve esrarengiz vakaların görüldüğünü belirtelim. Öyle ki gizemli olaylar Edinburgh'nun yakasını bir türlü bırakmaz desek yeridir. İnce dar sokaklarıyla ve gotik yapılarıyla kendisine hayran bırakan Edinburgh, ayrıca

edebi yönüyle de tanınmaktadır. Öyleyse mistik doğasıyla büyüleyen bu şehri yazarlarıyla keşfedelim.

Milli Romancı Sir Walter Scott İskoç halkının kendi tarih ve kültürüne çok bağlı olduğunu bilmeyenimiz yoktur. William Wallace'den günümüze kadar gelen bu milli ruh Walter Scott'ın eserleri ile İskoç edebiyatında taçlandırılmıştır. 1771'de Edinburgh'da doğan Scott, İskoç efsaneleri ve hikâyelerini dinleyerek büyümüş milli romancı, şair ve tarihçidir. Çocukluğunun büyük bir dönemini bir çiftlikte geçiren Scott'ın çiftlikteki komşularından öğrendiği hikâyeler zamanla romanlarına ve şiirlerine ilham kaynağı olur. 1792'de Edinburgh

Üniversitesi'ni hukuk mezunu olarak bitirdiğinde burada çeşitli adli büro işlerinde çalışmıştır. Avukatlık mesleğiyle ve güçlü belagatıyla dikkat çeken Walter Scott rotasını edebiyata çevirerek 1805'te *The Lay of the Last Minstrel* ile şair olarak tanınmaya başlanır. Genç avukat daha önceki çeviri ve halk şarkıları derlemeleri ile yakalayamadığı ünü bu eseri sayesinde elde eder. *The Lay of the Last Minstrel*, hiç şüphesiz İskoç ruhunu alevlendiren bir eserdir. Ayrıca şiirlerindeki tarihi anlatımıyla okurlarını bir zaman tüneline yolculuğa çıkaran Scott, bildiği üzere *Waverly* ile 1814 yılında Batı edebiyatındaki ilk tarihi roman özelliği taşıyan eserinin yazarı olur.

Fotoğraf: Peter Cordes

Edinburgh is an enchanting city with its innate mystic nature, Georgian architecture and Middle Ages ambience. It's probably not that possible to keep away from this enchanting wind. Edinburgh, with its rooted culture and history, has a strong education, an affinity for the arts and a unique culture. Thus, deeming it the "Athens of the North" is quite appropriate. We should also note that there are a lot of ghost stories regarding this city and some mysterious events took place here. We could say that Edinburgh never lacks mysterious events. Edinburgh, with its thin and narrow streets and Gothic buildings, is also known

for literature. So, let us discover this mystic and enchanting city with its authors.

The National Novelist Sir Walter Scott

We all know that the Scottish people give importance to their history and culture. This national spirit that was carried on from William Wallace until today has been crowned with the works of Scottish literature by Walter Scott. He was born in 1771 in Edinburgh. He is a national novelist, poet and historian who grew up listening to Scottish legends and stories. An important part of his childhood was spent in a farm and Scott's

inspiration for his novels and poems came from the stories he heard from his neighbours in the farm. After graduating from Law School in Edinburgh University in 1792, he worked at several legal offices. Walter Scott was known for being a lawyer with a strong rhetoric, but in 1805 he shifted his perspective to literature and with the publication of *The Lay of the Last Minstrel* he became known as a poet. This young lawyer was not able to gain fame with his translations and folk song anthologies, but this original work made him famous. *The Lay of the Last Minstrel*, without a doubt kindled the Scottish spirit. Scott also took his

Waverly, Galler Prensini de etkileyerek ününü kraliyet sarayına taşımayı da başarıyor. Öyle ki Walter Scott'a "kraliyet şairi" olması teklif ediliyor ancak Scott bu teklifi kabul etmese de 1818 yılında baron unvanı verilerek bu tarihten itibaren Sir Walter Scott olarak anılmaya başlanıyor. *Ivanhoe* ve *Kara Şövalye* adlı eserleri ile büyük beğeni toplayan yazarımız Edinburgh'un kalbinde taht kuruyor. 1832 yılında hayata veda eden milli romancının ardından "İskoçya hiç kimseye Walter Scott'a olduğu kadar borçlu olmadı." denilerek anılır.

Gizemli Hayaletler

İskoçya'nın zengin tarih ve kültürünün ardından bizlere göz kırpan tarafı Edinburgh'nın mistik doğasıdır. Edinburgh'nın dar sokaklarında kol gezen hayaletler birçok hikâyeye konu olmakta ve şehre gizemli bir hava katmaktadır. Bu havayı

soluyanların yazar olmasına şaşırmamak gerek öyle değil mi? Çözöleyen vakalar, çeşitli hayalet hikâyeleri ve efsaneler... Elbette bu efsaneler arasında Loch Ness Gölü Canavarı

da vardır ve bu efsaneler edebiyatı da etkilemekte ve şehrin gotik atmosferini de canlı tutmaya yaramaktadır. Tüm bunların yanında Edinburgh'nın Old Town bölgesi, o uzun sivri kuleleri ve dar sessiz sokakları ile içimizi ürpertirken bu hayalet hikâyelerine de bolca konu olmaktadır.

Polisiye Roman

Bugün polisiye veya dedektiflik romanı denildiğinde hepimizin aklına aynı isim gelir. Elbette *Sherlock Holmes*'dan bahsediyoruz. 1859 yılında Edinburgh'da dünyaya gelen Sir Arthur Conan Doyle, Sherlock Holmes ve Dr. Watson karakterini yaratarak polisiye roman türünde iz bırakan bir yazar olmuştur. Sir Walter Scott ve Charles Dickens'in eserlerini okuyarak kendi tarzını keşfeden Doyle, Edinburgh'nun ilginç olaylarından kendisini alamaz. *Sherlock Holmes* da bu etkinin bir sonucu niteliğinde olan seri eserlerden yalnızca bir tanesi. Bizler Sherlock Holmes ismine ilk kez 1887 yılında yayımlanan *Kızıl Dosya* hikâyesinde rastlarız. Tam dört ciltlik bu eser deyim yerindeyse okurlarını deliye döndürür. Öyle ki altı yıl devam eden bu seride aniden Sherlock Holmes ve ezeli düşmanı Profesör Moriarty birlikte ölür. Bu ani ölüm karşısında bütün okurlar büyük bir şok içinde protestolar başlatarak Doyle'un kapının önünde isyan ederler. *Sherlock Holmes* âdeta bir çılgınlığa dönüşür. En nihayetinde ise Doyle ikna olur ve *Boş Ev* isimli eseriyle Holmes'u hayata tekrar döndürür.

1881 yılında tıp bölümü mezunu olan Doyle'un Sherlock Holmes karakterini yaratmasında üniversitedeki hocası Dr. Joseph Bell'in etkili olduğu söylenir. Söylentiye göre Doktor Bell'in hastalarının rahatsızlıklarını önceden tahmin etmesinden ilham almıştır Doyle. Ancak Doyle bu söylentileri yalanlayarak Sherlock Holmes karakterini

Edinburgh bu sevgisini şehrin merkezindeki Scott Monument anıtı ile bizlere göstermektedir. Gösterişli ve eşsiz bir yapı olan bu anıt uzun sivri kuleleri ile korunan ve ortasına Sir Walter Scott'ın heykelinin bulunduğu bir eserdir.

Dupin'den etkilenecek yazdığını açıklar. Dupin ise hiç şüphesiz gotik edebiyatın öncülerinden olan Amerikan yazar Edgar Allan Poe'nun *Dedektif Auguste Dupin* eserinin ana karakterinden başkası değildir.

Polisiye romanlarından söz açılmışken elbette Ian Rankin'i anmadan geçemeyiz. 1960 yılında doğan Rankin Cowdendead'de lise eğitimini tamamladıktan sonra Edinburgh'ya taşınır ve Edinburgh Üniversitesi'nden mezun olur. Rankin için tamamen Edinburgh'lı bir yazar diyemsek de yazarın hayatının büyük bir çoğunluğu bu şehirde geçmiş olmakla beraber günümüzde hâlâ Edinburgh

Arthur Conan Doyle

Fotoğraf: Keiteu Ko

Edinburgh shows their love with their Scott Monument. This magnificent and unique building has a statue of Sir Walter Scott situated in the middle of tall and sharp towers.

readers in a time tunnel with his historic narratives. In 1814, with the publication of *Waverly*, he became the first person to write a historic novel in the West.

Waverly was so successful that it caught the attention of royalty such as the Prince of Wales. He was proposed with the title of poet laureate, but he declined. However, in 1818 he was granted the title of baronet and thus he became known as Sir Walter Scott. His works titled *Ivanhoe* and

Dark Knight were especially liked by the people of Edinburgh. The national novelist died

in 1832 and he was remembered with the words "Scotland isn't indebted to anyone as much as Walter Scott."

Mysterious Ghosts

Aside from Scotland's rich history and culture, another thing winking at us is the mystical nature of Edinburgh. The lurking ghosts in Edinburgh's narrow streets are subject to many stories and give the city a mysterious atmosphere. It's no wonder that people who breathe in this atmosphere transform into authors, right? Unsolved mysteries, various ghost stories and legends... Among these legends is the Loch Ness Monster and these particular legends affects the Gothic atmosphere of the city by keeping it vivid. The tall and pointy towers and the narrow and quiet streets of the Old Town region in Edinburgh gives us a shudder with their abundant ghost stories.

Crime Novels

When we talk about crime and detective novels a single name comes to our minds first. This is of course *Sherlock Holmes*. Sir Arthur Conan Doyle was born in 1859 in Edinburgh and he left his mark on crime novels with his beloved characters such as Sherlock Holmes and Dr. Watson. Doyle discovered his style after reading Sir Walter Scott and Charles Dickens. He also couldn't keep himself away from Edinburgh's interesting events. *Sherlock Holmes* is just one of many works that was inspired from this effect. The name Sherlock Holmes was first mentioned in the 1887 book called *A Study in Scarlet*. This four volume novel madde-
ned its readers. This six year long series suddenly ended with the death of Sherlock Holmes and his nemesis Professor Moriarty.

Shocked by this sudden death, the readers held protests on front of Doyle's door. Sherlock Holmes had turned into a craze. Doyle ultimately gave up and revived Sherlock Holmes with the story known as *Empty House*.

Doyle graduated from Medicine School in 1881 and some argue that his professor Dr. Joseph Bell was influential in creating the Sherlock Holmes character. Some rumours state that Doyle was influenced by Doctor Bell's ability to guess the illness of his patients before a diagnosis. But Doyle denied these allegations stating that his inspiration for Sherlock Holmes came from Dupin. Dupin is without a doubt the main character of the American author Edgar Allan Poe in his works regarding the *Detective Auguste Dupin*.

When we talk about crime novels we must also talk about Ian Rankin. He was born in 1960 in Cowdendeth and after graduating from high school he moved to Edinburgh and graduated from Edinburgh University.

Ian Rankin

Üniveristesî'nde Alexander McCall Smith ve James Naughtie ile beraber öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Ian Rankin de Edinburgh'nun mistik doğasından etkilenerek Müfettiş John Rebus karakterini hayata geçirmiş ve uzun soluklu bir dedektiflik serisi olan *Müfettiş Rebus* serisini yazmıştır.

Ian Rebus ile yolları Edinburgh'da kesişen Alexander McCall Smith de polisiye romanları ile dikkatleri üzerine çeken Şövalyelik Nişanı sahibi yazardır. Edinburgh Kraliyet Cemiyeti üyesi de olan Smith, *Bir Numaralı Kadınlar Dedektiflik Bürosu* isimli serisi ile şehrin edebiyatına katkı sağlamıştır.

Robert Louis Stevenson

1850 yılında Edinburgh'da doğan Robert Louis Stevenson'ı eminim birçoğumuz *Define Adası* isimli macera romanı ile tanımaktayız. Birçok farklı dilde çevirisi de olan *Define Adası* 1883 tarihinde yayımlandığında tüm edebiyat dünyasını sarsacak gücü kendisinde buldu. Öyle ki *Define Adası* hazine ve korsan teması üzerine yazılan ilk romandır. Bu roman Stevenson'ın bir sipariş üzerine yazdığı eseridir. Bir diğer yandan da romanın ana karakteri Jim Hawkins, gelecek kuşak yazarlara ilham kaynağı olmuş, yazıldığı tarihten sonra korsan, kayıp hazine veya gizli haritalar hakkında yazılan romanlar artmıştır.

Roman yazarlığının yanında güçlü bir şair ve öykü yazarı olan Robert Louis Stevenson'ın *Underwoods* ve *Bir Çocuğun Şiirler Bahçesi* gibi şiir kitapları dünyanın ilk şiir kütüphanesi olan Edinburgh'daki Scottish Book Truth'da da yerini almaktadır. Yalnızca şiir türüne ait bu kütüpha-

ne Edinburgh'nun edebi yönünü bizlere bir kez daha göstermektedir diyebiliriz. Ayrıca Edinburgh'daki tek dikkat çeken edebi mekân sadece Scottish Book Truth da değildir. Royal Mile üzerindeki Yazarlar Müzesi de Edinburghlu birçok yazar ve şaire ev sahipliği yapan, yazarlara ait eserlerin ve birtakım eşyalarının sergilendiği bir müzedir.

Harry Potter'ın Yazıldığı Şehir

Edinburgh'nun büyü gerçekliğinden etkilenen Joanne Kathleen Rowling veya hepimizin bildiği ismiyle J.K. Rowling İngiltere'de doğmuş olmasına karşın ünlü eseri *Harry Potter*'ı büyük oranda Edinburgh'da yazmıştır. Edinburgh'nun kendisine has mimarisinden etkilenen J.K. Rowling, serinin ilk kitabı olan *Felsefe Taşı*'nı yine aynı şehirde The Elephant House isimli bir mekânda yazmaya başlar. J.K. Rowling herkesin gördüğü Edinburgh'ya başka bir pencereden bakıyor sanki ve *Harry Potter*'ın büyü dünyasını yaratıyor. Zaten Edinburgh da bu büyü âlem için gerekli olan her şeyi sağlıyor diyebiliriz. Örneğin J.K. Rowling romanın karakterlerinden birkaçının ismini Greyfriars Kirkyard'daki eski mezar taşlarından esinlenerek koymuştur. Tom Riddle, Moody ve McGonagoll bu

isimlerden bazılarıdır. Elbette yazarımız sadece isimler ile de sınırlı kalmıyor. J.K. Rowling, Edinburgh'nun merkezinde olan George Heriot Lisesi'nden ilham alarak Hogwards'ı yani cadılık ve büyüculük okulunu eserine katıyor. Tıpkı gerçekte olduğu gibi Hogwards'a da dört farklı kuleden oluşan bölümler ekliyor. Böylece Rowling, Edinburgh'yu *Harry Potter*'ın merkezi hâline getiriyor.

Edinburgh'nun dar sokaklarında kol gezen hayaletler birçok hikâyeye konu olmakta ve şehre gizemli bir hava katmaktadır.

Bu havayı soluyanların yazar olmasına şaşırılmaması gerekir öyle değil mi?

Harry Potter / Felsefe Taşı'nın Yazıldığı Mekân,
Fotoğraf: Toa Heftiba

Scott Monument Anıtı, Fotoğraf: Jacob Meissner

Even though Rankin is not totally an author from Edinburgh, he spent most of his life here and he's still a scholar in Edinburgh University along with Alexander McCall Smith and James Naughtie. Ian Rankin also took inspiration from Edinburgh's mystic nature and wrote the long-winded detective series known as *Inspector Rebus* with the main character being Inspector John Rebus.

The lurking ghosts in Edinburgh's narrow streets are subject to many stories and give the city a mysterious atmosphere. It's no wonder that people who breathe in this atmosphere transform into authors, right?

Alexander McCall Smith, who also met with Ian Rankin in Edinburgh, found fame with his crime novels and he also became a member of the Knights' Order. Smith is also a member of the Royal Society of Edinburgh and he contributed to the literature of the city with his crime novel series known as *The No. 1 Ladies' Detective Agency*.

Robert Louis Stevenson

I'm certain that you know Robert Louis Stevenson, who was born in Edinburgh in 1850, by his novel *Treasure Island*. *Treasure Island* was translated into many languages and in 1883, when it was first published, it shook the whole world of literature. *Treasure Island* is the first novel themed with treasure and pirates. Stevenson wrote this novel after a request. Jim Hawkins, the main character of the novel became an inspiration for authors in later generations, and the prevalence of pirate, hidden treasure and secret map novels increased.

Robert Louis Stevenson is also a capable poet and short story writer. His poetry books such as *Underwoods* and *A Child's Garden of Verses* have their rightful place in the world's first poetry library Scottish Book Truth in

Edinburgh. We could say that this library designated only for poetry shows the literary side of Edinburgh to us once more. Scottish Book Truth is not the only literary space that attracts attention in Edinburgh. The Writers' Museum on Royal Mile is the house for many authors and poets from Edinburgh and we can see some of their works and personal items exhibited there.

The City Where Harry Potter Was Written

Joanne Kathleen Rowling, also known as J. K. Rowling was born in England but most of the books were written in Edinburgh as she was inspired by the magical realism there. J. K. Rowling was inspired by the unique architecture of Edinburgh and she wrote the first book of the series called *The Philosopher's Stone* in a place called The Elephant House. J. K. Rowling was able to look at Edinburgh from a different window and thus she was able to create the magical world of *Harry Potter*. Edinburgh already had everything needed to design such a magical world. J. K. Rowling names some of her characters from the gravestones found in Greyfriars Kirkyard. Tom Riddle, Moody and McGonagall are some of these names. Of course, this is not only limited to names. J. K. Rowling was inspired from the George Heriot High School in the city centre of Edinburgh and thus she was able to add Hogwarts, the school of witchcraft and wizardry to her book. She added four different towers to Hogwarts just as it is in real life. Thusly Rowling made Edinburgh a centre for *Harry Potter*.

Fotoğraf: Cecilia Rodriguez Suarez

ECER GELİN

ECER BRIDE

Gözlem gücü ve ayrıntılara gösterdiği hassasiyetle dikkat çekiyor Müzeyyen Çelik Kesmegülü'nün hikâyeleri. Kütahyalı olması dolayısıyla da Kahramanmaraş'ın kendine özgü yönlerini daha iyi fark ettiğini düşünüyoruz. Onun kaleminden Kahramanmaraş...

Müzeyyen Çelik Kesmegülü's stories attract our attention with her power to observe and her sensitivity to detail. We believe that she could understand the essence of Kahramanmaraş better because she's from Kütahya. Behold the Kahramanmaraş from her pen...

MÜZEYYEN ÇELİK KESMEGÜLÜ

Açıkçası Mağralı nüfusuna kaydolmadan evvel Kahramanmaraş hakkındaki fikirlerim, Sütçü İmam olayı, dondurma ve biberden ibaretti. Nedense Kahramanmaraş'ı da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde zannediyordum. Bu kaniya niçin kapıldığım hakkında ise hiçbir fikrim yok.

Her şey Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine edebiyat öğretmeni olarak atanmamla başladı. Açıkçası Maraş ve Adıyaman'daki arkadaşlarımla görüşmelerim neticesinde bu iki ilden yoğun olarak okul tercihi yapmıştım. Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesi nasip oldu. Sonraki süreçte eşimle tanışmamız ve Maraş yolculuklarımız başladı.

Gölbaşı'ndan Maraş'a ilk gelişimi unutamam. Dağın eteği boyunca uzanan çok büyük bir şehirle karşılaşmıştım. Küçük bir ilçeden oraya gidince hele, bana çok güzel ve çok büyük

görünmüştü şehir. Caddelerinde, sokaklarında gezdikçe şehri daha çok sevmiştim. Eski mahallelerinde, dar sokaklarında bahçeli müstakil evlerin otantikliği çok hoşuma gitmişti. Şehrin dokusu o sokaklarda hâlâ yaşıyordu. Yüksek bahçe duvarları, duvardan sarkan üzüm bağları, çeşit çeşit demir kapılar, sokakların kendine has kokusu ve yaşanmışlık... Attığım her adım bana yeni hikâyelerin kapılarını açıyordu sanki.

Kahramanmaraş kadim bir şehir ve hem şehrin dokusunda hem de kültüründe bunu görmek mümkün. Kentleşme neticesinde de bu tarihin peşine ancak eski mahallelerde gezerek düşebiliriz. Evliliğimizin ilk yılı her hafta sonu eski sokakları gezdik. Bu gezintiler bana türlü türlü hikâyeler bahşetti ve türlü güzel hayal kurmama sebep oldu. Kim bilir asırlarca kimler yaşadı o evlerde ve kimler geçti o sokaklardan?

Ev sevdiğim yerler ise Yeryüzü Sahaf, Çocuk Bahçesi parkı, Kapalı Çarşı. Çarıklar, bakırcılar, antikacılar... Bunlar esasında şehrin kadim geleneğinin yaşantıya yansıyan örnekleri. Sahafı, antikacı ve zanaatçı olan şehirler büyüler beni. Gerisi beton yığınıdır çünkü.

Maraş beton yığını değildir demek de istemiyorum. Özellikle orada yaşadığım süreçte dahi onlarca zeytin bahçesinin koca koca sitelere dönüştürülmüş olduğunu görmek beni fevkalade üzdü. Maraş yapısı gereği dağlık, yüksek bir şehir ama başını her nereye çevirsen betona çarpıyor insanın gözü. Her yer artık öyle olsa da zeytin ağacı itlafıyla gerçekleşen bu betonlaşma beni çok endişelendirmiştir hep. Abdülhamithan Camii bahçesinden şehre baktığınızda dağın doruğuna kadar erişen beton bloklar görürsünüz sadece.

Fotoğraf: Sertaç Akkus

To be honest, before being recorded in the Mağralı population, all I knew about Kahramanmaraş was the Sütçü İmam incident, ice cream and peppers. I don't have the slightest idea why I thought this way.

Everything began when I was assigned as a literature teacher to the Gölbaşı district of Adıyaman. After some evaluations with my friends from Adıyaman and Maraş I decided to choose schools from these cities. As a result I got assigned to Adıyaman's Gölbaşı district. After that I met my partner and started my path to Maraş.

I cannot forget the first day I came to Maraş from Gölbaşı. I was face to face with a city that span a whole foothill. After coming here from a small district, the city seemed more beautiful and bigger. I began to like the city even more as I walked on its streets and roads. I liked the authenticity of the separate

houses with their gardens in the old neighbourhoods and narrow streets. The texture of the city was still vivid on those streets. High garden walls, grape vines that dangled from a wall, various iron doors, the unmistakable smell of the streets and the experience of it all... It was as if every step I took opened a whole new story to me.

Kahramanmaraş is an ancient city and it is possible to see this in its texture and culture. Due to urbanization we were only able to trace this history in the old neighbourhoods. During the first year of our marriage we travelled the old streets every weekend. These walks presented me with many stories and it also helped me in imagining many beautiful dreams. Who knew who the people in those houses were and who passed those streets for centuries?

My favourite places were Yeryüzü Bookshop, Child Garden Park and Cove-

red Bazaar. Shoemakers, coppersmiths, antique dealers... These are the reflections of the city's ancient tradition on people. I'm mesmerised by cities that have second hand bookshops, antique dealers and artisans. The rest is a pile of concrete.

I don't want to say that Maraş isn't a concrete pile. Especially during the time I lived there, seeing tens of olive gardens turn into big compounds had greatly upset me. Maraş is a mountainous place but wherever you point your head at you're bound to see concrete. Even though most places are like this nowadays, this concretion via the destruction of olive trees always made me anxious. If you were to look at the city from Abdülhamithan Mosque you'd see blocks of concrete all the way to the apex of the mountain. The beautiful old vineyards transformed their owners to rich people but humans breathe

Eski güzelim bağlar sahiplerini gayrimenkul zengini yapmıştır ama insan o ağaçlarla nefes alır, toprak suyu o ağaçlarla içine çeker. Nitekim şehirde hiç yaşanmayan seller de görülmeye başlamış artık. Beton ve asfalt toprağa hep düşmandır çünkü. Ağaçtan topraktan uzaklaştıkça beton bize felaketler ve bazen de ölüm getiriyor. Seller ve depremler doğayla savaşamayacağımızı gösteriyor.

Kahramanmaraş'ın ikliminden bahsedecek olursak yazı yaz, kışı kış diyebiliriz. Yazın ciddi anlamda sıcaktır, kışın da soğuk ve kar yağışlıdır. Lakin bunu Maraşlılara söylerseniz size hep eski Maraş ikliminden bahsederler. Maraş çok sıcak dediğinizde ise hemen herkes bunu hakaret gibi algılayıp savunmaya geçer. "Maraş sıcak değil, Antep-Adana sıcak. Bu barajlar yüzünden nem arttı Maraş'ta," derler. İstisnasız herkes bu konuda aynı savunmayı yapar. Benim yaşadığım ve hissettiğim ise yazın yandığım kışın ise donduğumdur. Yazın Akdeniz iklimi kışın karasal iklim hüküm sürüyor şehirde.

Bahar mevsimleri ise çok güzel geçer. Gerçekten tabiatın yeniden ve ağır ağır canlanmasını gözlemleyebilir ve erkenden açan bahar habercisi çiçeklerle içiniz kıpır kıpır olabilir. Orada nisan ve mayıs ayları-

nı çok sevdiğimi söyleyebilirim. Hava muhteşemdir, ılıktır ve esinti sakindir. Yazın ise sıcaktan, nemden duramaz olursunuz. Evet, Adana kadar değildir ama bu yine de sıcak olduğu gerçeğini değiştirmez.

Poyraz ise Maraş'ı Maraş yapan şeydir gerçekten. Bazı yaz günleri poyraz esmese nefes almak mümkün olmaz şehirde. Hayatımdan gördüğüm en güçlü rüzgâr buradaydı diyebilirim hatta. Bazı günler insanın yürümesini bile zorlaştırdığı olurdu. Poyraz, Maraş'ın kimliği gibidir. Türkülere bile konu olmuştur bu poyraz. "Maraş senin adın var/Çekilmez poyrazın var."

Maraş ağzına ise bir Türkolog gözüyle bakacak olursam çok keyifli bir Türkçe ağı olduğunu söyleyebilirim. İtiraf etmeliyim ki ilk zamanlar yaşlıları asla anlayamıyordum. Zamanla anlamaya başladım. Özellikle bazı nesne isimlerinde ciddi karmaşa yaşadığımı söyleyebilirim. Mesela çomça, cıncık, satır, simit, heeri, elleham, ede vb kavramların ne olduğunu hiç bilmiyordum. Simitin susamlı olmadığını da tahmin edersiniz. Simit Maraş'ta ince bulgurdur. Çomça kepçe, cıncık kavanoz, satır ise bakraçtır. Maraş ağzının en güzel örneklerini Mağralı mahallesinde duydum.

(Devamı 6. sayıda)

Kahramanmaraş'ta bahar mevsimi çok güzel geçer. Gerçekten tabiatın yeniden ve ağır ağır canlanmasını gözlemleyebilir ve erkenden açan bahar habercisi çiçeklerle içiniz kıpır kıpır olabilir.

Spring is always very beautiful in Kahramanmaraş. You could observe nature reviving itself. The early blooming flowers who foretells the spring is coming could make you giddy.

with trees and trees help the soil find its water. Thus floods that were previously non-existent started to arise in the city. Concrete and asphalt are the enemies of earth. When we drift apart from trees and earth, concrete brings us disaster and even death. Floods and earthquakes reminds us that we can't fight against nature.

If we were to describe Kahramanmaraş's climate we could say that its summer is like summer and its winter is like winter. The summer is seriously very hot and during the winter it is cold and snowy. Old residents of Maraş always talk about the previous climate of the city. If one were to say that Maraş is very hot, almost everyone would get offended and try to defend the matter. They'd say "Maraş is not hot, Antep-Adana is hot. Humidity is a lot higher now due to these dams." Everyone would make the same argument without an exception. What I felt and experienced was that in the summer I was burning and in the winter I was freezing. During the summer Mediterranean climate takes over and during the winter continental climate reigns the city.

Spring is always very beautiful. You could observe nature reviving itself. The early blooming flowers which foretells the spring is coming could make you giddy. I could say that I

liked April and May there. The air is excellent and warm with a calm breeze. The summer is intolerable due to the heat and humidity. Yes, it isn't as hot as Adana, but this doesn't change the fact that it's hot.

The northeaster is what makes Maraş as Maraş. Some days during the summer it seems impossible to breathe if it wasn't for the northeaster. I could even say that this was the strongest wind I felt in my life. Some days it made walking difficult. The northeaster is like the identification of Maraş. It's even the topic of some folk songs. *"Maraş you made a name / With your unbearable northeaster."*

If I were to approach the Maraş dialect from a Turkologist point of view, I could say that it's a very fun Turkish dialect. I must confess that initially I couldn't understand what the elderly were saying. I began to understand more as time went by. I was confused a lot by some object names. I had no clue what words like *çomça*, *cıncık*, *satır*, *simit*, *heeri*, *elleham*, *ede*, etc. meant. You could guess that *simit* doesn't have sesame seeds on it. *Simit* is the name of fine pounded wheat in Maraş. *Çomça* is ladle, *cıncık* is jar and *satır* is bucket. I heard the best examples of the Maraş dialect in.

(to be continued on issue 6)

MEMLEKET GİBİ SEVDİĞİM ŞEHİR

THE CITY I LOVE LIKE HOME

Bazı şehirler vardır, memleket diye sevilir ama dışarıdan gelene buz gibidir. Benim tezim, bir şehir ne kadar eskiyse o kadar yaşanılacak yerdir. Maraş insanı sarıp sarmayacak kadar yaşlı ve tecrübeli...

There are some cities we love like home, but they could be ice-cold to strangers. My hypothesis is that as cities get older they become more liveable. Maraş is old and experienced enough to warmly welcome anyone...

SEYHAN ARSLAN

Gurbetin adı hangi şehirse o şehre küskün olur genelde insan. Kadıköy iskelede camiden çıktım. Abim arayıp, Baki'nin askere gideceği şehrin Maraş olduğunu söylediğinde, kalbim ferahlamıştı. Oysa bir ümit İstanbul da çıkabilirdi. Kayınvalidem çok uzak dedi, ben ise çok güzel dedim. Ömründe Kahramanmaraş'ı görmemiş biri olarak niye sevinmiştim bilmiyorum. Beş ay beş gün süren o askerlik döneminde üç haftada bir ne yapıp edip gittiğim şehir, hâlâ bir gün gene gitmeliyim dediğim yerdir. Bizden yıllar sonra ağabeyimin kızına da memleket oldu Kahramanmaraş. Yeğenimin tayininin Maraş'a çıktığını duyduğumda da aynı sevinci yaşamıştım. Yıllar sonra aklıma gelmiş olması utanç verici ama muhtemelen köyümün adını laf olsun diye Maraşlı koymamışlardı.

Bilinçaltı: Maraş bir kere Zarifoğlu'nun memleketi. Yaşamak kitabı ve içine çok zor girdiğim, girince çıkamadığım şiirleriyle Cahit Zarifoğlu benim

kesinlikle yakın akrabamdı. Maraş'ta Trabzon Caddesi, Trabzon'da Maraş Caddesi var, daha ötesi, köyümün "yeni" adının Maraşlı olması bende o dönem hiç ama hiçbir şey uyandırmadı. İnsan aşktan gözünün önünü göremez ya, doğrudur görmüyor. Ömer Yalçınova, "Maraş yazısı istiyorum," dediği sohbetimizde "Yahu bizim köyün adı Maraşlı biliyor musun?" dedim. Günaydın bana.

Şimdi nasıldır bilmiyorum, en son 2008 yılının 26 Nisan'ında Maraş'taydım. Çoluk çocuk, borç harç derken Ömer Yalçınova'nın düğünü için bile gelemediğim şehir, benim için yaşanacak ilk beş şehir arasında. Yaşıyor zira. Bazı şehirler vardır, memleket diye sevilir ama dışarıdan gelene buz gibidir. Benim tezim, bir şehir ne kadar eskiyse o kadar yaşanılacak yerdir. Maraş insanı sarıp sarmayacak kadar yaşlı ve tecrübeli... Şimdi gitsem oraya, Öğretmenevi olsun, Trabzon Caddesi olsun, aynı bizim oralar gibidir benim için.

Yemin töreninden sonra "çarşı"ya çıktığımızda Baki, "Yaşar Pastanesi'ne gidelim," dedi. Tatlıları çok güzelmiş. Öğretmenevi'ne yerleştikten sonra soluğu Yaşar Pastanesi'nde aldık. Envar çeşit baklava var. Ben fındıklı baklava sordum. Tezgâhtaki adamın şaşkınlığını unutmak mümkün değil. Fındıklı, cevizli o kadar baklava arasında nerden çıkmıştı fındıklı baklava? Eşim müdahale etti: "Kusura bakmayın, Trabzonlu da kendisi,". O mekân fazla turistikti benim için. Bence bir şehrin en güzel mekânları turistik olmayan yerleridir. Şehirde turist olmak, şehre yabancı olmak... Oysa biz o beş ay beş gün Maraş'ta yaşadık. Birkaç yer denedikten sonra Ferah Pastanesi'ni mekân tutmuştuk. Öğretmenevi kahvaltıları çok erken saatte başlayıp bitiyordu. Biz uyanır uyanmaz Ferah Pastanesi'nde alıyorduk soluğu. Hele mart ve nisan gelişlerimde oranın bahçesine ayrıca bayılmıştım.

People generally can't stand cities they identify homesickness with. I had once exited a mosque in Kadıköy harbour. When my brother called and said that Baki was going to be conscripted to Maraş, my heart relaxed. Istanbul was another probability. My mother-in-law said it was too far and I said it was too beautiful. I don't know why I had a feeling of gladness about a city I never saw before. During the conscription period that went on for five months and five days, I tried to go there about every three weeks and I still want to go there. After many years Kahramanmaraş also became a home for the daughter of my brother. I felt the same happiness when I learned that my niece was appointed to Maraş. It was embarrassing to remember the city after all these years but there's probably a reason why I come from a village called Maraşlı.

Subconscious: Maraş is the home of Zarifoğlu. With his book *Yaşamak* and with his elaborate and mean-

dering poems Cahit Zarifoğlu was certainly a relative of mine. There is a Trabzon Street in Maraş and a Maraş Street in Trabzon, and the fact that my village was renamed as Maraşlı didn't evoke anything in me. It's true that man doesn't see his vista once in love. When Ömer Yalçınova said "I want an essay about Maraş" during a conversation, I responded by saying "Do you know that my village is called Maraşlı?" Well, I'll be...

The last time I went to Maraş was in the 26th of April 2008, so I don't know how it is today. I was pretty busy during these years and I couldn't even attend Ömer Yalçınova's wedding. But this city for me is in the top five liveable cities. Because it is alive. There are some cities we love like home, but they could be ice-cold to strangers. My hypothesis is that as cities get older they become more liveable. Maraş is old and experienced enough to warmly welcome anyone... If I were to go there now, its

Teacherage and Trabzon Street would probably still be like my hometown.

After the oath ceremony we went to the city and Baki said, "Let's go to Yaşar Patisserie." It's desserts were apparently very good. After settling in the Teacherage we straight away went to Yaşar Patisserie. There were various types of baklava. To my surprise, among baklavas with pistachios and walnuts there was also one with hazelnuts! My husband interfered: "Excuse us, my wife is from Trabzon." This place was too touristic for my taste. For me, the best places in a city are their least touristic sites. To be a tourist in a city means to be a stranger to the city... Yet we lived in Maraş for those five months and five days. After trying out some places we decided on Ferah Patisserie. The breakfast in the Teacherage began and ended too early for us. That's why our first stop after waking up was Ferah Patisserie. The garden of the patisserie was especially nice in March and April.

Başta iki sefer uçakla gittim. Otobüsle gidip gelirim daha sık gelebileceğimi hesaplayınca, buz üstünde gidip geldiğim yolculuklarım başladı. Genelde Ak Turizm’le gittim geldim, bir kez Aksu Turizm’i denedim. Yanıma oturan herkesle konuştum. Adlarını hatırlamıyorum. Hepsinden Maraş’la ilgili bir sürü şey öğrendim. Kış yolculukları on dört-on beş saat sürerken, son sefer yolculuk süresi on iki saate düşmüştü. İnsan aşıkça o kadar uzun süren yolculukları da görmüyor gözü. Öğretmenevi ve Ferah Pastanesi’nde tanınıyorduk artık. Kapalı Çarşı’da içtiğim sumaklı mercimek çorbasının tadını hâlâ tutturamıyorum. Ne yemek için oturursan otur, özellikle esnaf lokantalarında önden illa yapılan bir kase mercimek çorbası ve bol salata ikramı bende bildik tanıdık bir yerdeyim hissi uyandırıyor.

Sinema salonları şimdi daha iyidir. O zamanlarda AVM sinema salonları vardı. AVM sevmezlerden olduğumuz için, üzgünüm adını hatırlayamadığım bir çarşı sinemasında Çağan Irmak’ın Ulak filmi izlemiştik. Başka Hollywood filmleri de izledik. Sinemaya giderken esnafın dükkân önüne döktüğü suyun dönüşte donmuş olması şaşırtıcıydı. Gündüzleri ılık geceleri soğuk, az bir bütçeyle çok mutlu oluyorduk Maraş’ta. Bazen yürüyüş olsun diye şehrin eski sokaklarında gezerdik. Evli barklıyken, liseli aşıklar gibi sokak sokak gezinerek geçirdiğimiz günlerin şahididir Maraş.

Maraş bazıları için çok tutucu bir şehir olabilir. O da bence Maraş’ın bozulmamışlığındandır. Mesela nikâh muameleleri için nüfus cüzdanımı yeni değiştirmiştik.

Sonrasında tekrar değiştirmek aklıma gelmemişti. İlk birkaç sefer, kalacağımız otelde “Ama siz evli değilsiniz,” tepkisiyle karşılaşmıştım. Aynı hassasiyet şimdilerde de devam ediyor mudur?

Ah o otopar, inişte sevinçle göverdiğim; dönüşte, otobüs hareket eder etmez bir müddet ağladığım ve bir sonraki gelişi tasarladığım otopar, bilmem ki yerinde midir, yoksa şehrin dışına mı kovalanmıştır? Şehir yıllar içinde dışarı doğru çok büyümüş olmalı. Dünya ahret dostumuz Ömer Yalçınova bile yıllardır Kahramanmaraş’ta, memleketinde. Siteler, siteler, çeşitli şehirler kurulmuştur. Oralar ev sadece. Görür görmez tanıya-cağımdan adım gibi eminim. Ben gene yokuşlu yerleri es geçerek, eski şehirde oturmak isterim.

Bugün gelecek olsak, Ömer izin vermez ama ben gene öğretmenevinde en azından bir gece kalmak isterim. Nostalji sevgisinden çok geçmiş halimize biraz olsun bakabilmek için. Aynı şaşkınlık ve acemilikle mi yürürüz acaba? Yok, yok kaç yıldır gelemediğimiz memleketimizde gibi hissedeceğimize eminim kendimizi.

Maraş’ta özellikle esnaf lokantalarında önden illa verilen bir kase mercimek çorbası ve bol salata bende bildik tanıdık bir yerdeyim hissi uyandırıyor

Fotoğraf: Sertaç Akkuş

My first two trips were by air. When I realized that I would be able to travel here more frequently by bus, my trips on ice began. I generally went with Ak Turizm I also went with Aksu Turizm once. I talked with everyone who sat next to me. I cannot remember their names. I learned a lot of things about Maraş from them. Winter trips were approximately fourteen to fifteen hours but my last trip lasted for twelve hours. The length of the road isn't that important once you're in love. We already knew the Teacherage and the Ferah Patisserie. I cannot forget the taste of the lentil soup with sumac I drank in Kapalı Çarşı. No matter what I wanted to eat, when I go to artisan restaurants, I drink a bowl of premade lentil soup with lots of salad and this gives me a feeling of acquaintanceship.

The cinemas are probably better now. During those years there were only shopping centre cinemas. Since we hated shopping centres we watched Çağan Irmak's film Ulak in a marketplace cinema the name of which I unfortunately cannot recall. We also watched other Hollywood films. A merchant had spilt water when

we were entering the cinema and once we exited the theatre we were surprized to see the water had turned to ice. The day was warm and the night was cold, but we were happy in Maraş with our small budget. Sometimes we walked along the old streets of the city. Even though we were married for some time, we walked in Maraş like high school sweethearts and Maraş was our witness.

Maraş may seem too conservative for some. But that's because the city has preserved its state. I had previously changed my ID card for marriage procedures but I had forgotten to renew it. In some hotels they've said to us "But you're not married." Does the same sensitivity continue on today?

Oh that bus terminal, I'd turn green with happiness after stepping down the bus. Is the bus terminal, where I cried after every separation and where I planned my next visit, still there or has it been pushed further from the city? The city must've grown a lot during the years. Even Ömer Yalçınova, our eternal friend is still in his home in Kahramanmaraş. There must me various apartments and centres there. Those places are only made up of houses. I'm sure I'd recognize it as soon as I see it. I would probably want to stay in the old city passing over the areas with ramps.

If we were to visit today, I know that Ömer won't allow it, but I would want to stay in the Teacherage for at least one night. This is not for nostalgia, but for a retrospective look to our past state. Would we walk with the same confusion and rawness? No, even though it's been years I know that I will feel at home.

The bowl of lentil soup and generous salad served beforehand in artisan restaurants in Maraş gave me a feeling of familiarity.

Lezzetin Mekânı

YAZ GÜNLERİNİN VAZGEÇİLMEZ LEZZETİ: PATLICAN KEBABI

Delicacy Corner

EGGPLANT KEBAB, THE INDISPENSABLE DELICACY OF THE SUMMER

Tarihte birçok olay ve yanlış anlamadan dolayı meşhur olan, çeşitli yemeklerde kullanılmış patlıcanın günümüzde çok sevildiğini, hatta patlıcan kebabının Güneydoğu'nun vazgeçilmez yaz lezzeti olduğunu söyleyebiliriz.

Eggplants, which were famous for many historical events, are now loved by many and we could also say that this is an indispensable summer delicacy for the people in our South-eastern region.

İLKNUR AVCI

İlk yetiştiriciliği M.Ö 5. yy'da Hindistan'da gerçekleştirilen patlıcan bu tarihlerden sonra Doğu Akdeniz'e ve Avrupa'ya getirilmiştir. Avrupa'ya getirilmesi ise 16.yy'da İspanyollar tarafından gerçekleştirilmiştir. Selçuklu ve Osmanlı mutfağına da taşınan patlıcan yemeği çeşitlerinin çok olduğu bilinmektedir. Bunların yanında turşusu, kızartılıp sirkeli ve sarımsaklı yoğurt ile sunulduğu, mezelerde de tercih edilen bir sebze olduğu bilinmektedir. Patlıcanla yapılan silkme de tercih edilen sebze yemekleri arasındadır. Tarihte adı geçen sebzeler arasında patlıcanı olaylı sebze olarak tanımlayabiliriz. Bunun sebebi ise Fransa'da 1700'lere kadar sara ve yüksek ateş gibi hastalıklara sebep olduğuna inanılması, İngiltere'de ise mad apple/'deli elma denilerek üretimine sınır bile konmuştur. Hatta İtalya'da bir dönem insanları delirttiğine bile inanılmıştır. Tüm bu safsataların arasında Osmanlı toplumunda ise o kadar çok patlıcan yemeği çeşidi vardır ki pişirme esnasında yapılan hata ve kazalar sonucunda özellikle ahşap evlerde patlıcan yangınları oluşmuştur. Patlıcan yangınları o devrin gazete

Fransa'da 1700'lere kadar patlıcanın sara ve yüksek ateş gibi hastalıklara sebep olduğuna inanılmış. İngiltere'de mad apple/deli elma denilerek üretimine sınır bile konmuştur. İtalya'da ise bir dönem insanları delirttiğine bile inanılmıştır.

In the 1700's, the people in France believed that this vegetable induced epilepsy and fevers. Its production was also limited in England where it was previously called as 'mad apple'. People in Italy also believed that it made men go mad.

Eggplants were first harvested in India in the 5th century BCE and was introduced to Eastern Mediterranean and Europe later on. The Spanish brought it to Europe in the 16th century. We know that there were multiple eggplant dishes in the Seljuk and Ottoman cuisines. We also know that these dishes were presented with fried pickles after being cooked with vinegar and yoghurt with garlic. It is also a preferred vegetable for dips. 'Silkme', a dish made with eggplant was also a preferred vegetable dish. We could also call eggplants as the 'eventful vegetable' for its history. The reason for this is because in the 1700's, the people in France believed that this vegetable induced epilepsy and fevers. Its production was also limited in England where it was previously called as 'mad apple'. People in Italy also believed that it made men go mad. During all this nonsense eggplant dishes were so widespread among the Ottoman people that 'eggplant fires' were prevalent when accidents occurred during the cooking of these dishes. Eggplant fires also had their share in newspapers and were recorded in the archives.

Eggplants, which were famous for these events, are now loved by many and we could also say that this is an indispensable summer delicacy for the people in our South-eastern region.

haberlerine bile çıkmış ve arşivlerde de kayda geçmiştir.

Tarihte bu kadar olay ile meşhur hâle gelmiş, çeşitli yemeklerde kullanılmış patlıcanın günümüzde çok sevildiğini, hatta patlıcan kebabının Güneydoğu'nun vazgeçilmez yaz lezzeti olduğunu söyleyebiliriz. Her yöre kendine has yapım ve pişirim şekli ile hem ana yemek olarak hem de başka lezzetlerle birlikte tercih etmektedir patlıcan kebabını. Kahramanmaraş'ta ise mevsimi gelince en çok yapılan yemekler arasındadır.

Malzemeler, Hazırlanışı ve Yapımı

- 1 kg yağlı kıyma (ön kol veya dös eti)
- 5-6 tane kemer ya da Birecik patlıcanı
- İstenilen miktarda domates ve yeşil biber
- 1-2 tatlı kaşığı tuz, karabiber, kekik ve pul biber

Kebab için en ideal patlıcan kemer patlıcanı veya Birecik patlıcanıdır. Şişe takıp mangalda köz ile pişirmek en sevilen hâli olsa da her vakitte mangal ateşi bulmak kolay olmadığı için Kahramanmaraş'ta mangal dışında ikinci olarak tercih edilen pişirme yöntemi alüminyum tepsilere yuvarlak şeritler hâlinde dizmek ve fırına gönderip ateşte pişirtmektir. Bunu yaparken ise fırınlarda üzeri yanmaması için yağlı kağıt ile örtülerek patlıcanların kurumaması sağlanır. Pişimin sonuna doğru kağıt açılır ve biraz üzerinin de kızarması sağlanır. Böylece sebze sadece kendi suyunda terleyerek kurumadan pişirilir. Ev fırınlarında da bu kebabı yağlı kağıt ile pişirmek etkili bir yöntemdir.

Patlıcanlar başları temizlenip iki üç parmak kalınlığında halkalar hâlinde doğranır. Eğer tepside yapılacak ise patlıcan çizgiler hâlinde soyulur, şişe dizilecekse genelde soyulmaması tercih edilir. Ateşte pişen kebab yeme esnasında soyulur. Kıymaya tuz, kekik, karabiber ve pul biber eklenir. Kesilen patlıcanların kesim sırası bozulmadan arasına bir patlıcan bir kıyma olacak şekilde şişlere dizilir. Kıymalar pişince çekileceği hesaba katılarak patlıcanlar kadar büyük boyutta konulmalıdır. Patlıcan kebabı harlanmış alevi geçen, hafiften küllenmeye başlamış ateşte pişirilir. Kebabın yanında domates ve biber de pişirilecek ise onlar ayrı şişlere geçirilir. Patlıcan kebabını pişimden sonra lezzetli kılan en önemli özelliği ise pişen kebabları şişlerden derin bir sahana alıp üzerini kapatıp terlemesini sağlamaktır. Tepside yapılmışsa yine pişim sonrası bu dinlendirme ve terletme yöntemi uygulanır. Bu terlemeyi kolaylaştırmak için üzerini kapatmadan önce az miktarda tuz ve su serpildiği de olur. Kahramanmaraş mutfağında yanına lavaş ekme, ayran, salata ve soğan pervazı konulur. Mangaldan indirilen közlenmiş domates ve biberler ile birlikte yenilir.

Patlıcan kebabını pişimden sonra lezzetli kılan en önemli özelliği ise pişen kebabları şişlerden derin bir sahana alıp üzerini kapatıp terlemesini sağlamaktır.

The most important process that makes eggplant kebab so delicious is to let them moisten on large plates after the cooking is done. The same moistening process is applied when the eggplants are cooked in an oven.

Every region has their own way of making eggplant kebab both as main dish and as a side dish to various other delicacies. When in season, this is one of the most cooked dishes in Kahramanmaraş.

Ingredients, Preparation and Cooking

- 1 kg minced meat with fat (forearm or bosom meat)
- 5-6 kemer or Birecik eggplants
- A number of tomatoes and green peppers
- 1-2 teaspoons of salt, black pepper, thyme and chili pepper

The ideal eggplant for kebabs is either kemer or Birecik eggplant. Even though the most beloved method for making eggplant kebab is with skewers on a barbecue, it is not always possible to prepare a barbecue, so the second preferred method is to put the eggplants horizontally on a baking tray covered with aluminium foil and sliding it to the oven. In this second method, people generally cover the eggplants with baking paper so that the eggplants won't burn and lose their moisture. Towards the end of this cooking session the paper is lifted for the eggplants to roast a little. Thus the vegetable doesn't dry up and cooks

with its own water. Cooking with baking paper is also effective in home ovens.

The eggplants are then cleaned and sliced into rings as thick as two or three fingers. If the eggplants are prepared in the oven they are generally peeled vertically, but if they're prepared in the barbecue it is cooked without peeling off the coat. Eggplants cooked in the latter method are peeled when they are ready to eat. We add salt, thyme, black pepper and chili pepper to the minced meat. We add the mix and the eggplant rings after one another on to the skewers without changing the order of the eggplant rings. Since the minced meat is going to get smaller once cooked, we shouldn't add them as the same size as the rings. Eggplant kebab is not cooked on flaming coal but on ember that has a little bit of ash. If you're going to cook tomatoes and peppers along with the kebab, those should be placed on a different skewer. The most important process that makes eggplant kebab so delicious is to let them moisten on large plates after the cooking is done. The same moistening process is applied when the eggplants are cooked in an oven. Some also add salt and water to ease this moistening process.

In Kahramanmaraş cuisine this dish is presented with lavash bread, ayran, salad and onion salad. It is consumed along with grilled tomatoes and peppers.

ESHAB-I KEHF

Kutsal Yadigâr

- **SÖYLEŞİ: PROF. DR. MEHMET ÖZKARCI:**
"KAYNAKLARA GÖRE ESHAB-I KEHF OLAYI AFŞİN'DE GERÇEKLEŞİYOR"
"ACCORDING TO SOURCES THE SEVEN SLEEPERS EVENT TOOK PLACE IN AFŞİN"
- **ESHAB-I KEHF'İN HİKMETLERLE DOLU TEVHİD MÜCADELESİ**
THE ERUDITE MONOTHEISM STRUGGLE OF THE SEVEN SLEEPERS

PROF. DR. MEHMET ÖZKARCI*: "KAYNAKLARA GÖRE ESHAB-I KEHF OLAYI AFŞİN'DE GERÇEKLEŞİYOR"

"ACCORDING TO SOURCES THE SEVEN
SLEEPERS EVENT TOOK PLACE IN AFŞİN"

Sanat tarihçisi ve KSÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Özkarcı'yla Eshab-ı Kehf'e dair yaptığı çalışmaları konuştuk. Özkarcı hem 2007'de yayımlanan *Türk Kültür Varlıkları Envanteri: Kahramanmaraş* adlı 2 ciltlik eserinde hem de 2012'de çıkan *Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kehf Sempozyumu* adlı kitaptaki bildirisinde konuyu etraflıca işlediğini belirtmiştir.

We talked with Prof. Dr. Mehmet Özkarcı, an art historian and the dean of the KSÜ Academy of Fine Arts, about his works involving the Seven Sleepers. Özkarcı stated that he has researched the subject in detail in his books *Türk Kültür Varlıkları Envanteri: Kahramanmaraş*, a 2-volume book published in 2007, and his 2012 book *Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kehf Sempozyumu*.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

Eshab-ı Kehf olayının Türk-İslam kültürü içindeki yerini kısaca anlatır mısınız?

Eshab-ı Kehf olayı, ulaştığımız kaynaklara göre, İslamiyet öncesinde, Hristiyanlık döneminde vuku buluyor. Hz. İsa efendimizin getirmiş olduğu İslam'a iman eden gençlerin mağaraya sığınma olayını milattan sonra birinci yüzyıl içerisinde gerçekleştiği şeklinde bilgiler var. Kaynaklarda böyle geçiyor. Ama bu ne derece doğru, ne derece yanlış bilemiyoruz. Malûmunuz olduğu gibi Rabbim tarafından İslamiyet öncesinde de peygamberlerine göndermiş olduğu bütün dinlerin ortak adı İslam'dır. Daha sonradan Hristiyanlık, Yahudilik gibi isimler alıyor. Yani o açıdan Hz. İsa peygamberimize de gönderilen dinin adı İslamiyet'tir. Hak dinlerin hepsinin ortak adı İslamiyet'tir. Belirttiğimiz gibi bu olay, Hz. İsa peygamberimizin

vefatından kısa bir süre sonra vuku buluyor. Eshab-ı Kehf olayı hakkında en sağlıklı ve geniş bilgiyi *Kur'an-ı Kerim*'den öğreniyoruz. *Kur'an-ı Kerim*'de 18. surenin ismi Kehf'tir. Kehf, Arapça mağara demektir. Eshab-ı Kehf ise kelime anlamı itibarıyla "Mağara Arkadaşları" manasına gelir. Kehf suresinin 9. ayetten başlayıp 26. ayete kadarki bölümü sadece Eshab-ı Kehf olayına ayrılmıştır. Onun için de sureye Kehf adı verilmiştir. Bu olaya *Kur'an*'da ayrıntılı bir şekilde yer verildiği için, Müslümanlar da sahip çıkmıştır.

Yine kaynaklara göre olay, Dakyanos zamanında geçmiştir. Bazı kaynaklarda putperest Dakyanos Şakamos'un, Fars meliklerinden Melîkü'l-Cabbar Dakyanus olduğu, Efsus'u, şimdiki adıyla Afşin'i başkent

yaptığı; bazı kaynaklarda ise Roma İmparatoru Sezar Neron (54-68) döneminde Kapadokya Eyâleti'ne bağlı Arabissos (Afşin) şehrinin valisi olduğu ifade ediliyor. Eshab-ı Kehf olayı günümüz için de söylemek gerekirse hem İslam hem de Hristiyan dünyası için oldukça önemlidir. Hristiyanlar için önemi, kendi dönemlerinde vuku bulmasındandır. Müslümanlar içinse, *Kur'an-ı Kerim*'de genişçe yer verilmesinden dolayıdır.

Hristiyan kaynaklarda da Eshab-ı Kehf geçiyor mu?

Tabii ki... Hristiyanlar, "Yedi Uyurlar"ı aziz olarak kabul ederler. Ayrıca Eshab-ı Kehf olayına Musevi ve Hint kutsal kitaplarında da yer verilmiştir.

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı.

Could you tell us the importance of the Seven Sleepers in the Turkish-Islamic culture?

According to our sources, the Seven Sleepers lived before Islam, during when Christianity was around. There is information stating that these young people who believed in the Islam brought by Prophet Jesus hid themselves in a cave on the first century A.D. This is how the sources state it. But we don't know how true this is. As we all know, the common name of all religions brought down by our Lord to the prophets before Islam were also called Islam. It later on took names such as Judaism and Christianity. In this respect, the religion brought down to Prophet Jesus was also Islam. Islam is the common name of every true religion.

As we've said before, this event took place just after the death of Prophet Jesus. We learn the best and vast information from the Qur'an. The 18th chapter of the Qur'an is the Surat Al-Kahf. Kahf means cave in Arabic. Verses from 9 to 26 in this surat mentions the events regarding the Seven Sleepers. This is the reason why the surat was named as kahf. Since there is detailed information about this event in the Qur'an, Muslims also espoused these people.

According to the sources, this event happened during the reign of Decius. Some sources state that Decius was a Persian king known as Meliku'l-Jabbar Decius and that this person was also responsible for making Ephesus, which is now called

Afşin, as their capital. Other sources state that he was the governor of the Arabissos (Afşin) province of the Cappadocia State belonging to the Roman Empire during the reign of Caesar Nero (54-68). The Seven Sleepers are important for both the Muslims and the Christians of today. It's important for Christians because this event happened during their period. It's also important for Muslims because it is mentioned in the Qur'an.

Are the Seven Sleepers mentioned in Christian sources?

Of course... They deem the Seven Sleepers as saints. The Seven Sleepers are also mentioned in Jewish

* Dean of Kahramanmaraş Sütçü İmam University Faculty of Fine Arts

Mesela mağara arkadaşlarının yedi kişi olması bize Hristiyan kaynaklarından geçmez. Hristiyan kaynaklarında Eshab-ı Kefh "Seven Sleepers", yani "Yedi Uyurlar" diye geçer.

Eshab-ı Kefh mağarasının bulunduğu kayalık tepe, Antik Çağ'dan bu yana kutsal sayılmış. Mağaranın içinden çıkan su, ziyaretçiler tarafından zemzem gibi kutsal kabul edilir. İçilebilir, çok nefis bir sudur. Eshab-ı Kefh, Bizans devrinde, Selçuklular'ın fethinden sonra hem Hristiyanlar hem de Müslümanlar tarafından kutsal bir mekân kabul edilmiş, ziyaret edilmiştir.

Eshab-ı Kefh/mağara arkadaşları kimlerdir?

Eshab-ı Kefh, Roma döneminde putperest Dakyanus'un zulmünden kaçarak bir mağaraya sığınan ve burada Allah'ın izniyle yıllarca uyuyup, tekrar Allah tarafından uyandırıldıktan sonra, tekrar vefat eden **Yemihâ, Mislina, Mekselinâ, Mernüş, Debernüş, Şaznüş, Kefestatyüş** isimlerinde inançlı yedi genç ile köpekleri **Kitmir**'den oluşur. *Kur'an-ı Kerim*'de Rabbim Kefh suresinin ilgili ayeti kerimesinde buyuruyor ki insanlar tarafından mağara arkadaşlarının sayısının 3, 5 ve 7 diye söylene de, onların sayılarının ancak Allah tarafından bilindiği ve onlar hakkında bilgisi olanın çok az olduğunu belirtmiştir. Fakat kaynaklarda mağara arka-

Kur'an-ı Kerim'de verilen bilgilerle Afşin Eshab-ı Kefh'teki mağaranın özellikleri birebir örtüşüyor. Coğrafyacılar, müfessirler ve İslam alimlerinin de çoğunluğu, burayı ziyaret etmişler ve Eshab-ı Kefh olayının bu mağarada gerçekleştiğinde mutabık kalmışlar.

daşlarının yukarıda isimleri zikredilen 7 kişiden ibaret olduğu kaydedilmiştir.

Eshab-ı Kefh mağarasının farklı yerlerde olduğuna dair de rivayetler var. Fakat Afşin'de olduğu mahkeme kararıyla kesinleşmiş gibi. Hocam söylentiler nedir? Mahkeme süreci nasıl gerçekleşti?

Sadece Türkiye'de -Afşin, Tarsus, Efes- değil, dünyanın -Asya, Avrupa ve Afrika- üç kıtasında Eshab-ı Kefh şekliyle adlandırılan mağaralar var. Fakat yapmış olduğum araştırma ve incelemelerde gördüm ki hem kaynaklarda hem de *Kur'an-ı Kerim*'de, mağaranın özellikleri ve coğrafi konumu hakkında oldukça geniş bilgi veriliyor. *Kur'an*'da verilen bilgilerle Afşin Eshab-ı Kefh'teki mağaranın özellikleri birebir örtüşüyor. Coğrafyacılar, müfessirler ve İslam alimlerinin de çoğunluğu, burayı ziyaret etmişler ve Eshab-ı Kefh olayının bu mağarada gerçekleştiğinde mutabık kalmışlar. Bu müelliflerin en meşhurlarından biri İbnü'l-Adim'dir. 1237-38 yıllarında Efsus'a (Afşin) uğramıştır. İbnü'l-Adim, Afşin'deki Eshab-ı Kefh'i ziyaret ettiğini, *Kur'an-ı Kerim*'de bahsi geçen yerin burası olduğunu belirtmektedir. Yine Memlûklü döneminde yaşayan Müverrih İbn Ayas (1448-1528), Afşin Eshab-ı Kefh'e geldiğini, mağaranın önünde önceden kilise olduğunu ve daha sonra bunun yerine Müslümanlar tarafından büyük bir cami yapıldığını yazmıştır. Haleb Vilâyeti Salnâmesi'nde, Efsus'un (Afşin) adı Yarpuz olarak kaydedilmiş ve kasabanın civarındaki Benahliyus Dağı'nda Eshab-ı Kefh Mağarası'nın olduğu belirtilmiştir. Vamık Şükrü, Eshab-ı Kefh'in yerinin özellikle Efsus (Afşin) olduğunu zikreder. Ve ekler, Efsus kelimesi ahenk olarak Tarsus'a benzediği için, birbiriyle karıştırılmıştır. Tüm bunlardan çıkarılacak sonuç: Bütün kaynak ve bilgiler Eshab-ı Kefh olayının Afşin'deki mağarada gerçekleştiğini işaret etmektedir.

Mehmet Göçer... Bilmiyorum daha önce ismini duydunuz mu? Kendisi Kahramanmaraş'ın duayen gazetecilerinden biridir.

Fotoğraf: Yasin Mortaş

and Hindu religious books. The number of the sleepers in Christian sources is seven. That's why the Christian sources call them as the "Seven Sleepers" instead of Ashab Al-Kahf.

The rocky hill that the Seven Sleepers' cave is on was thought to be holy since ancient times. The water flowing inside the cave is regarded as holy as zamzam by the visitors. It's a fresh and drinkable water. Their cave has been deemed a holy place by Muslims and Christians during the Byzantine and the Seljuk periods and it was visited frequently.

Who are the Seven Sleepers?

The Seven Sleepers are a group of young people who, while escaping the oppression of the idol-worshiper Decius, went into a cave, slept there with the will of Allah, and woke up again with the will of Allah. These seven people by the name of Yemlihâ, Mislina, Mekselinâ, Mernûş, Debernûş, Saznûş, Kefestatyûş and a dog by the name of Qitmir, and they died soon after waking up. Our Lord states in the Qur'an that some people will argue about whether there were 3, 5 or 7 people sleeping there, but the real number is only known by Allah. It is also stated that most people know very less about this incident. But in the sources the cave companions are known to be the seven people mentioned above.

There are various rumours about the whereabouts of the cave the Seven Sleepers slept in. But the court ruling seems to state that it is in Afşin. What are the rumours? How was the court procedure?

There are various caves named as such all around the world -Asia, Europe and Africa- not just in Turkey -Afşin, Tarsus, Efes-. I have researched and analysed the features of the cave and its geographical position mentioned in the sources and the Qur'an. The information provided in the Qur'an is exactly like the cave in

Afşin. Many geographers, interpreters and Islamic scholars also came by this cave and decided that this was the real cave the events took place in. One of the most famous of these authors is Ibnu'l-Adim. He came to Ephesus (Afşin) in 1237-38. Ibnu'l-Adim states that he has visited the Seven Sleepers cave in Afşin and that the place mentioned in the Qur'an was here. Muverrih İbn Ayas of the Mameluke (1448-1528) also came to the cave in Afşin and stated that there was a church built by Christians here previously and that a big mosque was built by the Muslims later on. In the Aleppo Province Annual, Ephesus (Afşin) was mentioned as Yarpuz and in was also stated in the book that the Seven Sleepers cave was on the Benahliyus Mountain. Vamık Şükrü specifically says that the place of the Seven Sleepers is Ephesus (Afşin). Some have confused Tarsus with Ephesus due to their resemblance. All in all: Every source and information regarding the Seven Sleepers point out that the events occurred in the cave in Afşin.

Mehmet Göçer... I do not know whether you've heard his name or not, but he was a pioneer of journalism in Kahramanmaraş. Mehmet Göçer filed a petition in the Afşin Court in

The information provided in the Qur'an is exactly like the cave in Afşin. Many geographers, interpreters and Islamic scholars also came by this cave and decided that this was the real cave the events took place in.

Mehmet Göçer bu konuyla ilgili olarak Afşin Mahkemesi'ne 2004 yılında, "tarihî kaynakların belirttiği şekilde Afşin Eshab-ı Kefh Mağarası'na güneşin doğarken ve batarken nasıl düştüğü" konusunda dava açmıştır. İlgili mahkeme, bu davadan dolayı Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü'nden 3 öğretim üyesini bilirkişi olarak görevlendirmiştir. 2005'te bilirkişilerin, mahkemeye sundukları rapor şu şekilde: "güneşin mağaraya yılın 202 günü girdiği ve tarihî kaynaklarda ifade edildiği şekilde mağaranın içerisini belirli sürelerle aydınlattığını..." Açıp bakalım, *Kur'an-Kerim*'de ilgili ayet nasıldır: "... güneş doğduğu zaman mağaralarının sağ tarafına yönelir, battığında da onları sol taraftan onlara isabet etmeden geçerdi. (Böylece) onlar (güneş ışığından rahatsız olmaksızın) mağaranın bir köşesinde (uyurlardı)". Ayrıca belirteyim, dünyada böyle bir dava başka hiçbir yerde görülmemiştir; bu dava, alanında tek örnek. Tarihe bakıyoruz, burada Anadolu Selçuklu, Dulkadir Beyliği ve Osmanlı Devleti zamanında vakıflar yapılmış, üstelik bu vakıflar gayet de zengin. Dolayısıyla hem bilirkişilerin tespiti, hem de tarih "Eshab-ı Kefh olayının Afşin'deki mağarada gerçekleştiğini" göstermektedir. Tabii yine en doğrusunu Rabbim bilir.

Ben bu konuda ulaştığım bütün bilgileri *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Kahramanmaraş 46* adlı eserimde yazdım. Verdiğim bilgilere karşı herhangi bir itiraz, bugüne kadar gelmedi. 2012'de Kahramanmaraş Valiliğimizle organize ettiğimiz Uluslararası İnanç Turizmi ve Eshab-ı Kefh Sempozyumu'nda -sempozyum bildirileri kitap olarak da yayımlandı- aynı bilgileri paylaştım, bildiri olarak sundum.

Afşin'de bulunan, Eshab-ı Kefh Külliyesi'nin tarihini merak ediyoruz. Külliye, kervansaray, cami ne zaman inşa edilmiş?

Kur'ân-ı Kerim'de, Eshab-ı Kefh olayına şahit olan insanlar tarafından mağaranın yanı başına bir mescid (kilise) yapıldığı ifade edilmektedir

(Kefh Sûresi, âyet: 21). Hristiyan kaynaklarında, yedi uyurun İmparator II. Theodoius'un saltanatının 38. yılında bulunduğu zikredilmekte ve buna göre kilisenin 446 yılı civarında inşa edildiği ortaya çıkmaktadır.

Eshab-ı Kefh Külliyesi'nde ribat, cami ve han vardır. Bunlar, gelen ziyaretçilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve konaklamaları içindir. Anadolu Selçuklularının Maraş Emiri Nusretüddin Hasan Bey tarafından 1215-1234 yılları arasında yapılmıştır. Daha sonra külliye Dulkadir Beyliği (1337-1522) ve Osmanlı Devleti zamanında bazı yapılar ilâve edilerek büyütülmüştür. Alâüddeve Bey medrese, babası Süleyman Bey buk'a yaptırdı. Buk'a günümüze gelmemiştir. Alâüddeve Bey'in hanımı Şems Hatun ise külliye Kadınlar Mescidi'ni yaptırmıştır. Külliye en son Paşa Çardağı ilave edilir. Bu da Osmanlılar döneminde inşa edilmiştir. Tespit edebildiğimiz kadariyle, dünyanın muhtelif yerlerindeki diğer Eshab-ı Kefh'lerde böyle muhteşem bir külliye bulunmuyor. Afşin, bu anlamda da tek örnek olarak kaldığı gibi Kahramanmaraşlılar, çocuklarına -mağaraya sığınan arkadaşların adlarını koyarlar; bu isimlere en çok Kahramanmaraş'ta rastlanır. Bu durum, Kahramanmaraşlıların Eshab-ı Kefh

olayını tarih boyunca benimsediğini ve canlı tuttuklarını gösterir.

Eshab-ı Kefh Külliyesi'ne dair birçok çalışma yapıldı bugüne kadar. Yeni çalışmalar yapmak, projeler geliştirmek isteyenlere ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?

Dünyada bir örneği daha olmayan Afşin Eshab-ı Kefh Külliyesi, "İnanç Turizmi" açısından oldukça büyük öneme sahiptir. Burası "2015 yılında UNESCO Dünya Kültür Mirası Geçici Listesi" ne kaydedilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığımızın inanç turizmi listesinde Eshab-ı Kefh geçmektedir. Tavsiyem, öncelikle bu listede Eshab-ı Kefh Külliyesinin eklenmesidir.

Fotoğraf: Yasin Mortaş

Fotoğraf: Yasin Mortaş

2004 regarding "how the sun rises and falls in the Seven Sleepers cave in Afşin in accordance with historical sources." The court formed an expertise committee consisting of three people who are members of Astronomy and Space Science faculties. The 2005 report of the experts mentions the following: "The sun

enters the cave 202 days of the year and illuminates the

cave in specific hours of the day as mentioned in historical records..." Let's look at the ayah in the Qur'an: "...they rolled to the right of the mountain when the sun came up and the sun would set without touching them.

(Thusly) they (without being disturbed by the sun) slept in a corner of the cave." Let's also state that this is a unique case, it's one of a kind. When we look at history we see that the Sultanate of Rum, Dulkadirites and the Ottomans built many rich foundations here. So the report of the experts and history shows that the Seven Sleepers incident occurred in the cave in Afşin. But of course my Lord knows the best.

I wrote all the information I gathered about this topic in my book *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Kahramanmaraş 46*. There were not any objections to my statements. I shared the same information during the International Belief Tourism and the Seven Sleepers Symposium organized by the Kahramanmaraş Governorship in 2012 and shared it as a booklet.

We are curious about the history of the Seven Sleepers Complex in Afşin. When were the complex, caravanserai and the mosque built?

According to the Qur'an, the witnesses of the Seven Sleepers event built a prayer place (church) beside it (Surat Al-Kahf, verse: 21). According to Christian sources, the

seven sleepers lived during the 38th year of the reign of Emperor Theodosius. So, the church was built around the year 446.

There is a ribat, mosque and an inn in the Seven Sleepers Complex. These were built to see the needs of the visitors and for them to have a place for the night. This was built by Nusretüddin Hasan Bey, the Maraş Emir of the Sultanate of Rum in the years 1215-1234. The complex was later expanded by the Dulkadirites (1337-1522) and the Ottomans. Alâüddevele Bey had built a madrasah and his father Süleyman Bey had built a lodge there. The lodge doesn't exist anymore. Şems Hatun, the wife of Alâüddevele Bey, built a Women's Mosque there. The last addition to the complex was a Pasha Harbour. This was built during the Ottoman era. According to our studies, the other Seven Sleepers caves do not have such grand buildings. Afşin is the only example of this. Also, people of Kahramanmaraş give their children the names of the seven sleepers and these names are mostly prevalent in Kahramanmaraş. This shows that the people of Kahramanmaraş had espoused the Seven Sleepers event throughout history and kept it alive.

There has been many works around the Seven Sleepers Complex until today. What are some of your advice for people who wants to embark on new projects here?

The unique Seven Sleepers Complex is especially important in terms of "Belief Tourism". This place was recorded in the Temporary List of UNESCO World Heritage Sites in 2005. The Seven Sleepers is not mentioned in the list recorded in the belief tourism list of the Culture and Tourism Ministry. My advice would be to initially add the Seven Sleepers Complex to this list.

ESHAB-I KEHF'İN HİKMETLERLE DOLU TEVHİD MÜCADELESİ

THE ERUDITE MONOTHEISM STRUGGLE OF THE SEVEN SLEEPERS

Eshab-ı Kehf'in; Tarsus, Efes, Nahcivan, Afrika ve hatta Endülüs'te bile olduğuna dair çeşitli iddia ve rivayetler vardır. Ancak hem İslâm tarihi kaynaklarının çoğu hem de coğrafi işaretlerin neticesinden Eshab-ı Kehf Mağarası'nın Afşin'de olduğu açıklık kazanmaktadır.

There are various rumours stating that the Seven Sleepers cave could be in Tarsus, Ephesus, Nakhichevan, Africa and even Andalusia. But according to Islamic history sources and the geographic indicators, the most probable location is Afşin.

İBRAHİM KANADIKIRIK

Afşin'in 7 km. kuzeybatısındaki tepeye çıktığımızda inanç turizminin meşhur merkezlerinden biriyle karşılaşırız. Eshab-ı Kehf Mağarası...

İseviliğin erken dönemlerinde Pagan Roma'nın zulmünden kaçan müminler inançlarını yaşayabilecekleri doğal sığınaklar arayışındadır. Orta Anadolu'daki yeraltı şehirleri ve Trabzon'daki Sümela Manastırı en meşhurlarıdır. Ancak hiçbirisinin hikâyesi Eshab-ı Kehf gibi Kur'an-ı Kerim'e konu olmamıştır. Kur'an, 7 müminin tevhid mücadelesini 18 ayetle anlatır. (Kehf Suresi 9-26)

Roma İmparatorluğu, MÖ 64'te Germanicia adını verdiği Maraş'a hâkim olur. Arabissos denilen Afşin bölgesi de Roma egemenliğine girer. İsa aleyhisselâmın dini, Roma putperestliğinin korkunç reaksiyonu altında yaşam mücadelesi vermektedir. İsevilere

karşı tüm Roma topraklarında vahşi bir yıldırma ve yok etme politikası uygulanmaktadır. İşte Eshab-ı Kehf'in hikâyesi de bu sürecin en meşhur bir örneği olarak tarihe kazınır.

İmparator Decius'a (249-251) karşı tevhidin hakikatini haykıran 6 genç onun zulmünden kurtulmak ve inançlarını yaşayabilmek için hicret ederek Bencilûs Dağı'na tırmanırlar. Yolda kendilerine bir çoban ve onun köpeği de katılır. Dağdaki mağaraya sığınan bu 7 genci tam 3 asır sürecek olan ilahî bir uyku hâli kaplar. Romalılar mağaraya girmek isterlerse de, ilahi iradenin kalplerine saldırdığı korku onları engeller ve gençlerin açlıktan ölmeleri için mağaranın girişine duvar örülür. Böylece hikâyenin ilk kısmı sona erer.

Üç asrın ardından uyandırılan gençlerin ilk şaşkınlıkları ne kadar uykuda

kaldıklarını merak etmeleri olur. Tefsirlerde gençleri bu şaşkınlığa iten sebebin saç-sakal ve tırnaklarının oldukça uzamış olduğunu müşahade etmeleri ile köpekleri Kıtmir'in geride kalan kıl ve kemikleridir. Sonunda "en doğrusunu Allah bilir" diyerek hükme teslim olurlar.

Hakikat ise, açıklıklarını gidermek için Yemliha'yı şehre yiyecek almaya göndermeleriyle ortaya çıkar. Şehir fiziksel olarak çok değişmiştir. Asıl şok fıırında yaşanır. Yemliha, fıırıncıya verdiği paranın 3 asır öncesine ait olduğunun anlaşılmasıyla kendini şehrin yöneticisinin huzurunda bulur. Hakikat orada anlaşılır.

Zamanla Roma putperestlikten vazgeçmiş ve İseviliğin bozulmuş hâli olan Hristiyanlık Roma'nın resmi dini olmuştur.

Fotoğraf: Yasin Mortaş

If you were to climb up a hill 7 km to the northwest of Afşin, you will find a famous centre of belief tourism. The Seven Sleepers Cave...

During the early era of Christianity, the believers tried to find asylums to live with their believes away from the oppression of the pagan Rome. The underground cities in Central Anatolia and the Sumela Monastery in Trabzon are some famous examples. But none of these have been mentioned in the Qur'an like the Seven Sleepers. The Qur'an mentions the monotheism struggle of these 7 believers in 18 verses. (Surat Al-Kahf 9-26)

The Roman Empire took control of Maraş in 64 BC and called it Germanicia. Afşin, which was then known as Arabissos was also ruled by the

Romans. The religion of Prophet Jesus tried to exist against the horrific reaction of the idol-worshipping Romans. The Romans tried to wildly tire and destroy Christians in their lands. The story of the Seven Sleepers is one of these important events that took place under such circumstances.

Six young people who cried the truth about monotheism climbed the Bencelûs Mountain to escape from Emperor Decius (249-251) and to live their faith freely. A shepherd and his dog also joined them along the way. These seven people sought asylum in the cave and thus they fell into a three century long divine sleep. The Romans wanted to enter the cave but the divine stroked fear into their hearts, so the Romans closed the entrance of the cave to let them starve to death. This

is how the first part of the story ends.

These young people, after waking up from their 3-century long sleep, wondered about how long they slept for. According to some interpretations, they wondered how much they slept because their hair, beard and nails were quite long. Also, what was remaining of the dog Qitmir was just its hair and bones. Ultimately, they said "Allah knows the best," and submitted to God.

They learn the truth when they appoint Yemliha to buy food from the city. The city apparently changed dramatically. Their real shock happens in the bakery. Yemliha tries to pay for the bread, but the coin is three centuries old, so he finds himself on front of the governor of the city. The truth becomes apparent there.

Fotoğraf: Yasin Mortaş

Eshab-ı Khef Mağarası,
Fotoğraf: Yasin Mortaş

İnsanlar bu 7 gencin hikâyesini asırlardır unutmamıştı. Şimdi onların ölmediğini, çok uzun bir uykunun ardından mucizevi olarak uyandırıldıklarını öğreniyorlardı. Şehir bir anda bu haberle çalkalanır ve mağaraya doğru kitlesel bir ziyaretçi akını başlar.

Arkadaşlarının yanına dönen Yemliha başından geçenleri ve işin hakikatini yarenlerine anlattığında ne muazzam bir imtihan verdiklerini ve nasıl bir mucizeye konu olduklarını öğrenirler. Rivayete göre yaptıkları dua neticesinde bir daha uyanmamak üzere tekrar uyutulurlar. Mağaraya gelenler tarafından, vefat ettirilmiş hâllerinin görüldüğü veya meleklerin perdelemesiyle cesetlerinin hiç görülemediği rivayet edilir.

Bilahare Efsus Valisi tarafından mağaranın girişine bir kilise inşa edilir. Bölgenin Türk Hâkimiyetine girmesiyle birlikte kilise harabesinin olduğu alana yeni yapılar inşa edilir. Selçuklu-Dulkadirli-Osmanlı dönemlerinde yapılan Cami, Ribat, Kervansaray, Medrese, Kadınlar Mescidi, Buk'a ve Paşa Çardağı ile Eshab-ı Khef Mağarası son şeklini alır.

Eshab-ı Khef'in; Tarsus, Efes, Nahçıvan, Afrika ve hatta Endülüs'te bile olduğuna dair çeşitli iddia ve rivayetler vardır. Ancak hem İslâm tarihi kaynaklarının çoğu hem de coğrafi işaretlerin neticesinden burasının Afşin'de olduğu ağırlık kazanmaktadır.

Ayrıca Afşin bölgesinde 7 Uyurların isimlerinden; Mernuş, Mislina, Mekselina (Meksen) gibi isimlerin öteden beri yoğun kullanımı filolojik açıdan da burasını işaret etmektedir. Hakikat ise ancak yeni ve kesin delillerle ortaya çıkacaktır.

Kıssa hangi hikmetleri barındırıyor, sorusuna cevap bulmaya çalışalım. Öncelikle Kur'an-ı Kerim geçmiş ümmetlerin kıssalarından "düşünüp, ibret alalım diye" bahsettiğini belirtir. Bu aynı zamanda Kur'an'ın "Tarih İlmine" bakış açısıdır.

Kıssa başından sonuna "Tevhid" mücadelesini ortaya koyarak, inananlara sağlam bir itikat ve Allah'a güvenip dayanmanın müminlere sağladığı moral ve motivasyonun önemine işaret eder. Ayrıca dünyevî güçlerin Allah'ın koruması karşısındaki aczini ifade eder. Müminlerin kalplerine esenlik verir.

En temel mesajlardan birisi de "Hicret" olgusudur. Küfür zulmü altında yaşamaktansa hicret edilmesi ilk nebilere beri uygulanan ilahi bir emirdir. Nisa 97-100 ve Ankebut 56. ayetleriyle bu gibi zorunlu hâllerde hicrete izin verilmekte ve hatta teşvik edilmektedir. Hz. İbrahim'den Hz. Muhammed aleyhisselama varıncaya kadar birçok nebinin ve inananlarının tevhid mücadelesinde hicret olgusu vardır. Eshab-ı Khef de hicret olgusunun unutulmaz örneklerinden birisidir.

Yine kıssa; "helâl kazanç, temiz ve helâl gıdanın" (Khef-19) insanın iman, amel ve sağlığı için ehemmiyetini zikrederek müminleri buna teşvik etmektedir.

Kıssanın en büyük hikmetlerinden birisi de "ba'sü ba'del-mevt" dediğimiz ölümden sonra yeniden diriltimenin mucizevî bir şekilde ve açıkça gösterilmiş olmasıdır. Eshab-ı Khef'in 3 asırlık bir uykudan uandırılmaları; imanlarında şüpheye düşenler için bir emniyet, müminlerin imanlarına kuvvet ve davalarına delil olmuş, inkârcılar için ise derin bir suskunluk kaynağı olmuştur.

Afşin Eshab-ı Khef Ziyaretgâhi tüm bu hakikatleriyle; büyük bir tevhid mücadelesinden nice ibretlerin alınacağı ve nice hikmetlerin tefekkür edileceği bir kudret-i ilâhiye tecelligâhidir.

Yemliha, fırıncıya verdiği paranın 3 asır öncesine ait olduğunun anlaşılmasıyla kendini şehrin yöneticisinin huzurunda bulur. Hakikat orada anlaşılır.

As time went Romans left worshipping idols and converted to the altered version of Christianity and this became their formal religion. People never forgot the story of these seven youths. Now they were learning that they had not died but instead were miraculously sleeping. The city shook with this piece of information and people hurried to the cave.

When Yemliha told what happened to his friends, they realized that they were put to a difficult test and that they were a part of a miracle. Some rumours state that after praying they slept again never to ever wake up. Other rumours also state that their bodies were either covered by the angels so that it could not be seen by the visitors or that it was not visible at all.

Yemliha tries to pay for the bread, but the coin is three centuries old, so he finds himself on front of the governor of the city. The truth becomes apparent there.

The governor of Ephesus later built a church there. When Turks took control of the area they constructed new building on top of the ruins of the church. With the mosque, ribat, caravanserai, madrasah, women's mosque, lodge and pasha harbour built during the Seljuk-Dulkadirite-Ottoman era, the Seven Sleepers Cave took its ultimate form.

There are various rumours stating that the Seven Sleepers cave could be in Tarsus, Ephesus, Nakhichevan, Africa and even Andalusia. But according to Islamic history sources and the geographic indicators, the most probable location is Afşin. Names of the Seven Sleepers such as Mernuş, Mislina, Mekselina (Mekşen) are prevalent in Afşin and this is a philological indication. The truth will be found out with new and definite proofs.

Let us try to find the moral of this story. First, the Qur'an mentions the stories of the past so that we could think and draw a lesson from it. This is also the perspective of the Qur'an towards the science of history.

The story tells us of the struggle for "Monotheism" and the morale and motivation given to the believers by trusting Allah and believing in Him. This story also tells us that worldly powers are nothing against the protection of Allah. He gives soundness to the hearts of the believers.

One of the main morals is "Migration". Migration is a divine order given to prophets so that they could live freely without the oppression of the non-believers. Verses such as Nisa 97-100 and Ankebut 56 permits such migrations and promotes it as well. From Prophet Abraham to Prophet Muhammad, lots of prophets and believers migrated to continue their struggle for monotheism. The Seven Sleepers are also an unforgettable part of this migration.

Another moral: "halal gains, clean and halal food" (Kahf-19) is important for the faith, worship and health of a believer and this is promoted with this verse.

Another wisdom gathered from this story is that resurrection after death has been demonstrated here miraculously and openly. When the Seven Sleepers woke up from their 3-century long sleep this became a proof for people doubting their faith, a source of power and proof for the believers and a reason to stay silent for the deniers.

The visiting place of the Seven Sleepers in Afşin shows the morals that can be drawn from a great struggle for monotheism. This is a place for the manifestation of the divine power where people can ponder upon the many wisdoms of the story.

GENİŞLEYEN VE DARALAN KENTLER

CITIES THAT LARGEN AND TIGHTEN

Korumalı konutlardan yalıtılmış ofislere, özel okullardan özel hastanelere, kapalı kulüplerden marka satılan alışveriş merkezlerine pek çok örnekte, kent mekânının yeniden üretildiğini ve düzenlendiğini görüyoruz. Kendilerine ayrılan mekânlara taşınıyor kentliler. Ayrılıyor, ayrışıyor ve daralıyorlar.

From gated communities to insulated offices, from private schools to private hospitals, from VIP clubs to shopping centres that sell branded products we can see that the cityscape is being reproduced and reorganized. The city people are moving to the areas designated for them. They are moving, getting separated and losing space.

TEKİN ŞENER

Kavranamayacak kadar büyük, sığılamayacak kadar küçük kentlerde yaşıyoruz.

Siğmıyoruz, kavramıyoruz ama yaşıyoruz. Bedenimizin tecrübe ettiği, zihnimizin çözemediği, ruhumuzun kısırıldığı bir karmaşa bu. Mekânı amansızca kaplayan, onu ha bire yeniden üreten modern kentte, insanın yeri daraldı. Bugünün kentlerinde insan hareketinin iki ana eksenini var: itilmek ve tıklamak. Sokaktan, bahçeden, çarşıdan, sahilinden, ormandan, mahalleden itilen insan; toplu konutlara, dairelere, ofislere, alışveriş merkezlerine, trafiğe, fabrikalara, okullara, hastanelere ve salonlara tıklıyor.

Kent kendi dışına doğru genişledikçe, bünyesindeki boşlukları da kapladı. Üç boyutta, zihinde ve zamanda hayatı ferahlatan hercaî boşluklar dolduruldu. Dar hacimde, dar zamanda, dar gö-

rüşler ardında geçiyor hayatımız. Kentin bize sunduğu programlara, mesafelere, moda ve aktüalliteye sığışmak zorunda kalıyoruz. Ekranların vadettiği mesafeli, uzak hayatları bu yüzden iştahla ve hüzünle seyrediyoruz. Duvarları, süreleri, sınırları aşan yaşantılara bakmak, bize neyi kaybedip neyi kazandığımızı hatırlatıyor.

Çocukların okul sonrası kendilerini oyunda kaybettiği veya bulduğu arsalar, ihtiyaçların ve ev kadınlarının emek verdiği, hayatı bezedikleri bahçeler, her yaşta insanın kent hayatının provasını yaptığı sokaklar, insanların keyfine göre balık tuttuğu, kafa dinlediği sahiller ve ırmak boyları, uluslararası standartlara sığmayan pazar yerleri, yüksek tavanlarıyla geniş hayat sahaları olan evler, rekabetin en safının yaşandığı mahalle takımları kentten çekildi. Yerleri

tıka basa dolduruldu. Gökyüzüne ve kente açılan cumbalı, cihan-nümalı, hayatlı evlerin yerine, içe açık dışa kapalı daireler kondu mesela. İş ile ev arasında zamanı soğutan, teklifsiz sohbet mekânları da azaldı. Daha az tanıdığa, daha çok tanımadığa rastladığımız ve daha çok görünmek için gittiğimiz mekânlar çoğunlukta şimdi. Çocuklar okulun paydos zili çalar çalmaz servis araçlarına doluşup evlere yollanıyorlar. Hâlbuki okul ile ev arasında en neşeli, en şamatalı zamanlar onları bekliyordu önceden. Şimdi ekranların karşısında diz çökecekleri zamanı ipe çekiyor çocuklar.

İşçi, memur, esnaf, emekli, beyaz yakalı, zanaatçı, sanatçı; her çeşit kentlinin bulunduğu karma kentli öbekler giderek ufalanıyor. Farklı sınıfları aynı hizada ve aynı söz kıvamında tutan kent vasatı parçalanıyor. Toplum kesimleri arasına

Fotoğraf: Arif Avize

We live in cities that are greater than we can fathom and smaller than we can fit in.

We can't fit in, we can't fathom, but we live in it. This is a confusion that our body experiences, our mind cannot understand and our soul feels enclosed in. In the modern city where spaces are relentlessly snatched and renewed perpetually, the place for humans have shrunk. There are two types of movements left for people in the cities of today: to be pushed and to be stuffed. People are being pushed out of streets, gardens, markets, beaches, forests and neighbourhoods. People are also being stuffed into apartments, flats, offices, shopping centres, traffic, factories, schools, hospitals and living rooms.

As the city outgrew itself, it also covered the empty spaces inside of it. The fickle spaces that refreshed life in mind, in time and all the three

dimensions are now filled. Our lives are now passing in lesser volumes, lesser time and lesser opinions.

We are being forced to fit into the programs, distances, fashion and agenda the city has provided for us. This is the reason why we watch the distant lives showcased on screens with hunger and anguish. To look at the lives that pass beyond walls, time and borders reminds us what we have lost and we have gained.

The land lots that children played in after school, the gardens that grew with the labour of the elderly and the housewives, the streets where people of every age rehearsed city life, the beaches and the rivers where people went fishing and to rest, the marketplaces that weren't compliant with international regulations, the high ceiling houses with large living areas, the neighbourhood teams with the purest competitiveness have now left the city. The empti-

ness they left got filled to the brim. Instead of houses with bay windows, gazebos and liveliness there are now flats open on the inside but closed to the outside. Places of frank conversation between home and work also decreased in number. The places we now go to have less acquaintances and more strangers. We also go there just to be seen there. As soon as the school bell rings, students are stuffed to school buses and sent home. Whereas the interval between school and home used to be fun and exhilarating. Children are now waiting impatiently to kneel before the screen.

Worker, officer, shopkeeper, retiree, white-collar, artisan, artist... The colourful cities with every kind of folk are losing colour as time goes on. The city standard that allowed every class and every voice on the same line is getting demolished. Insurmountable symbols of statute and standards of living are getting between

Çocuklar okulun paydos zili çalar çalmaz servis araçlarına doluşup evlere yollanıyorlar. Hâlbuki okul ile ev arasında en neşeli, en şamatalı zamanlar onları bekliyordu önceden. Şimdi ekranların karşısında diz çökecekleri zamanı ipe çekiyor çocuklar.

aşılmaz statü sembolleri, hayat standartları giriyor. Kent hayatını bir de bu görülmez duvarlar daraltıyor. Kent mekânı bu statü duvarları içinde yeniden üretiliyor. Korumalı konutlardan yalıtılmış ofislere, özel okullardan özel hastanelere, kapalı kulüplerden marka satılan alışveriş merkezlerine pek çok örnekte, kent mekânının yeniden üretildiğini ve düzenlendiğini görüyoruz. Kendilerine ayrılan mekânlara taşınıyor kentliler. Ayrılıyor, ayrışıyor ve daralıyorlar. Kentin bütünü temsil eden karma öbeklerin sunduğu karşılaşma, aktarma ve buluşma imkânları hayatı ve şehir kimliğini elbette zenginleştirir. Ayrışmış öbeklerde ise söz durgun, hayat tekdüzedir.

Kentsel mekân kendi dışına ve içine doğru hızla yayılıyor. Kent etrafını hızla işgal ediyor ve kendi üzerine katlanıyor. Yayılmacı ve işgalci kentsel mekân içinde, insana daraltılmış ve programlanmış bir yaşama sahası kalıyor. Ulaşımın sağlığa, eğlenceden yeme içmeye, eğitimin büro işlerine, sanayiden ticarete kadar farklı kent sektörlerinde, ayrışmış bir kitleselleşme yaşanıyor. Sektörler kitleselleşiyor fakat hizmetler sınıflara göre ayrışıyor. Bunun sonucu, tecrit edilmiş kitlesel yaşantılardır. Ortalama kentli birey için kentin bütünü kavramak; olanca manzaralarını görmek, bin

bir âlemine dalmak, farklı yüzlerine şahit olmak ihtimalleri azalıyor. Herkes kendi âleminde yaşıyor. İçine kapanılan hiçbir âlem, kentin ışığını tam yansıtmıyor, kimliğini temsil etmiyor.

Yeni kentli birey kendi adasına ve odasına doğru itiliyor. Temaslar, karşılaşmalar yazısız protokollere bağlanıyor. Şeyleri ve hizmetleri satın alırken karşılaştığımız farklı sınıftan insanlarla, aynı hızda ve karşılıklı bir ilişki geliştiremiyoruz. Localarda ve kale arkasında aynı takımı destekliyor, birbirimizden uzak duruyoruz. Protokoller, ilişkiler ve nizamî mesafeler içinde, kentin ufukları idrak sınırlarımızı aşılıyor. Az ötede neler yaşandığına dair, diğer yeknesak öbeklerin rengine dair kalıp yargılarımız oluyor ancak.

Mahalle gibi, çarşı gibi karma öbeklerin kaybından sonra; herkesi buluşturan, hayatları ve zihniyetleri harmanlayan ortak zihinsel mekânlar da oluşmadı. Buluşma alanlarında ve geçiş kuşaklarında kent havası tazelenir; arkadaşlıklar, âşinalıklar, deneyimler insanı ve kenti zenginleştirir. Geçiş kuşaklarının yerine perdelerin, buluşmaların yerine statü ilişkilerinin ağır basması ayrışmış, donuk ve bezdirici bir kent atmosferi hazırlar.

Kent içindeki varlığımızı daraltan unsurlardan biri de denetleme ve gözetleme tekniklerinin daha kapsayıcı ve daha sofistike hâle gelmesidir. Yerimiz dar çünkü gözleniyor ve kaydediliyor. Üstelik çoğu zaman bundan şikâyet de etmiyoruz. Kentin durmadan artan hızı ve kalabalığı karşısında, kendimizi güvene almak için, gözetlenmeyi ve kaydedilmeyi kabul hatta talep ediyoruz. Evlerin önü, dükkânların içi, yolların kenarları, parkların üstü bakan ve kaydeden gözlerle dolu. Kentin gözü üzerimizde; biz onu her hâliyle görmüyor, duymuyoruz ama o bizi her hâlimizle görüyor. Bu bilginin yedeğinde, kontrollü ve temkinli yaşayıp gidiyoruz.

Bize benzemeyenlerle temasımızı kolaylaştıran, mekânda ve zihinde ferahlık uyandıran kentlerin hayalini kurmalı, planlarını yapmalıyız. Oralarda ayrışıp daralmaz, buluşup hâlleşebiliriz.

Fotoğraf: Sangga R. Selid

every part of the society. These are the invisible walls that restrict the city. The city gets recreated within these walls of statute. From gated communities to insulated offices, from private schools to private hospitals, from VIP clubs to shopping centres that sell branded products we can see that the cityscape is being reproduced and reorganized. The city people are moving to the areas designated for them. They are moving, getting separated and losing space. In cities with mixed folk, the opportunities to meet, talk and encounter other people represented in this city enriches its identity. But when the folk are separated conversations lag and life becomes monotonous.

The cityscape is sprawling in and out of itself. The city is swiftly occupying its surroundings and folding upon itself. Inside this expansionist and occupant cityscape a reduced and programmed life is being introduced. From transportation to health, from entertainment to food and beverages, from education to the office, from industry to commerce a separated popularization is in progress. While the sectors are popularized, services are being separated according to class. As a result, people live a solitary life within the masses. The probability of fathoming the whole of the city, seeing the existing vistas, pondering upon thousands of realms, witnessing different faces for an average city person has decreased. Everyone lives within their own realm. And these inner realms reflect the light of the city and represent its identity unsuccessfully.

The new city individual is pushed towards their islands and rooms. Contacts and encounters are subjected to unwritten protocols. We can't form a level and reciprocal relationship with other people of different class while we're out to buy something. We support the same team in the box and the back-goal, but we stay away from each other. With these protocols, relationships and organized distances the horizon of the city escapes our perception. We only produce prejudices about those city people who act together.

After losing mixed masses like neighbourhoods and marketplaces, we couldn't pro-

As soon as the school bell rings, students are stuffed to school buses and sent home. Whereas the interval between school and home used to be fun and exhilarating. Children are now waiting impatiently to kneel before the screen.

duce a setting where everyone can meet each other while blending their lives and mentalities. The air of the city refreshes itself in meeting places and generations in transition. Friendships, acquaintanceships and experiences enriches the city and the people. When curtains take the place of generations in transition and when statutory relationships take the place of meetings the atmosphere of the city becomes separated, frigid and tiresome.

Another thing that restricts our existence within the city is that inspection and supervision techniques are now more encompassing and sophisticated. We feel restricted because we're being watched and recorded. On top of all this we barely complain about it. Against the acceleration and crowding of the city we accept, even demand being watched and recorded in order to feel safe. House fronts, inside of shops, roadsides and parks are filled with eyes that look and record. The city is keeping an eye on us. We can't see the city as it is but it can see us. We act carefully and restrain ourselves with the knowledge of this information.

We must dream and plan cities which help us contact others and gives us peace at mind and place. We wouldn't want to separate from each other once we are there and we would meet and understand each other.

PULSUZ MEKTUPLAR (5)

STAMPLESS LETTERS (5)

Ahmet Hamdi Tanpınar bir dönem Kahramanmaraş milletvekilliği yapmıştır. Onun 12 Şubat Bayramı dolayısıyla geldiği Kahramanmaraş'a dair izlenimlerini "Maraşlıların Bayramı" başlıklı yazısında bulmak mümkün. Hüseyin Yorulmaz ve Mustafa Aydoğan bu sayının Pulsuz Mektuplar'ında Tanpınar'ın gördüğü Maraş'tan yola çıkıyor.

Ahmet Hamdi Tanpınar became a parliament representative for Kahramanmaraş for a period. We can find his impressions of Kahramanmaraş in his essay called "The Festival in Maraş" which he wrote when he came here as a part of the 12 February Celebrations. Hüseyin Yorulmaz and Mustafa Aydoğan delve into this Maraş seen by Tanpınar in this issue of Stampless Letters.

HÜSEYİN YORULMAZ / MUSTAFA AYDOĞAN

Aziz kardeşim merhaba.

Geçtiğimiz aylarda *Sadeİmge*'de senin Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiir dünyası ile ilgili yazılarını okudum. Herhangi bir sınırlamadan azade, akademisyenlerin dar kalıplı bakış açısından farklı özgün ve serazat değerlendirmelerin vardı. Özge bir Tanpınar yazıları da diyebilirim. Devamı gelir inşallah diyelim.

Senin o yazılarını okurken -aklına geldi mi bilmiyorum- *Beş Şehir* yazarının Maraş'la bağlantısını düşündüm ister istemez. Üstad altıncı şehir olarak Maraş'ı her ne kadar esirgese de, hiç olmasın mecliste "temsil ettiği" şehirle ilgili bir yazısı var: "Maraşlıların Bayramı". 12 Şubat Kurtuluş Bayramına katılır bir yıl. Yaşananları, kutlamaları "geriye dönmüş bir zaman gibi" görür. Halk sokağa çıkmış, evlerinin balkonundan hevenk hevenk sarkarak ana caddelerdeki kutlamaları seyretmektedir. Ulu Cami'deki seremoni, kaledeki düşman bayrağının indirilmesi, sonra gerçekleştirilen resmi geçit usta yazarı âdetü büyüleyici, "Evlîya Çelebi'den bir sayfa okur gibi" seyrederek olup bitenleri.

Tanpınar âşinâsı olduğumuz o tanıdık üslubuyla halkın kahramanlığını anlatırken kendisini mitoloji kahramanı İlyada'nın dünyasında görür. Sokak başlarında çete kıyafetiyle gördüğü çocuklar "kahramanlık" oynar. Asıl kahramanlar ise dükkânlarında tezgâh başında oturur: "Hangi dükkâna giderseniz gidin, bir kahramanla veya onun çocuğu yahut torunuyla karşılaşılıyorsunuz. Kahramanlık, -tıpkı Erzurum'da olduğu gibi, tıpkı ilk silahı patlatan ve sonuna kadar dağdan inmeyen garp vilayetlerinde olduğu gibi- o kadar herkesin malı ki, en olmayacak hikâyeleri dinlerken bile insana karşısındakinin övündüğü duygusu gelmiyor. Zaten onlara göre, kahraman kendileri değil ki; kahramanlığı yapan şehir. Her şeyi onun için istiyorlar, bütün medihler ona dönüyor."

Tanpınar'ın diğer yazılarında olduğu gibi söz konusu ettiğimiz bu yazısında da sadece tarih ve coğrafya bilgisi değil, felsefi arka plan da yoğunlukla bir şekilde işlenmektedir. Bir sanatkar olarak sadece gördüğü ile yetinmez, görünenin gerisindeki sebepleri ve tarihi de araştırır. Gezdiği, gördüğü yerlerin

bir bakıma çetelesini tutar. Dolayısıyla bir şeye o sadece bakmaz, bakarak görmeye çalışır. Görür de.

Tanpınar, "Bir Tren Yolculuğu" hikâyesinde de şehre girişini anlatır. Fevzipaşa İstasyonu ve Eloğlu arasındaki yağmurlu havada gördüklerini uzun uzun hikâye eder.

Cumhuriyetin ilk on yıllarında ünlü şair ve yazarları bir yerden mebus göstermek modaydı. Yüksek irade, sen şu şehirden mebus seçileceksin der ve seçilirdi. Yahya Kemal gibi, Behçet Kemal Çağlar gibi, Memduh Şevket gibi. 1942 yılında Milli Şef'in tombalasından Maraş'a Ahmet Hamdi Tanpınar çıktı. İyi ki de o çıktı! Ya Behçet Kemâl Çağlar veya "Kâbe Arabın olsun, bize Çankaya yeter" diyen Kemalettin Kamu çıksaydı! Herhâlde, şapka devrimi dolayısıyla şehirde açılan yaranın daha da derinleşmesinden başka bir şey yapmazdı. Şükür ki öyle olmadı! Maraş'la ilgili en güzel yazılardan birini *Beş Şehir* yazarı kaleme aldı.

Hüseyin Yorulmaz
Üsküdar, 4 Haziran 2021, Cuma.

Hello my dear friend.

I read your essays regarding the poetic world of Ahmet Hamdi Tanpınar on Sadeİmge in the previous months. There were some evaluations there free from all restrictions and they were broader than any tunnel-visioned scholar. I could also say that these were unique Tanpınar essays. I hope that more will come.

While I was reading your essays -I do not know whether you have thought of it as well or not- I thought about the relationship the author of Five Cities had with Maraş. Even though the master did not list Maraş as the sixth city, he wrote an essay about the city he "represented" in the parliament: "The Festival in Maraş". He attended the 12 February Independence Festival one year. He saw the events and the celebrations as "time reverted". The people flowed to the streets to watch the celebrations, and some watched it from the balcony of their homes. The ceremony in the Grand Mosque, hauling down of the enemy flag on the castle and the formal parade enchanted the author. He watched the events "like reading a page from Evliya Çelebi."

While Tanpınar talks about the heroism of the people in his style we know full well, he finds himself in the world of the mythological hero Iliad. The children with mob costumes were "playing hero" according to him. The real heroes were the people at the counter in shops: "Go to whichever shop you want, and you will for certain meet with a hero, his son or his grandson. Heroism -just like in Erzurum and in the western provinces where the first bullet was shot and nobody left the mountains until the end of the war- is the property of everyone here. We feel the pride of these people even when listening to some stories that could not have happened. According to them the hero is not them but the city. They want everything for the city, all praise goes to it."

Alike all Tanpınar essays, this essay in question also has an intense philosophical background along with knowledge about history and geography. As an artist, he is never satisfied with the superficial, he searches for the reasons and the history behind it as well. He keeps a tab on every place he sees and visits. Therefore, he does not just look at something, he tries to see by looking at it. And he sees.

Tanpınar, in his short story "A Train Voyage", talks about his entrance to the city. He wrote a long recount of what he saw under heavy rainfall in Fevziyaşa Station and Eloğlu.

During the first ten years of the republic there was a fad of showing famous poets and authors as a representative from somewhere. The high positioned ones would command them to be elected from a place they saw fit. Like Yahya Kemal, Behçet Kemal Çağlar and Memduh Şevket. In 1942, the wheel of fate spun by the National Chief presented Maraş with Ahmet Hamdi Tanpınar. What fortune! Worse could have happened with Behçet Kemal Çağlar or with Kemalettin Kamu who wrote the lines "Let the Arab have the Kaaba / Çankaya is enough for us." The city had already taken a devastating blow with the hat law and this would have deepened the wound. Thankfully it did not happen! The author of Five Cities also became an author who wrote one of the best essays about Maraş.

*Hüseyin Yorulmaz
Üsküdar, 4 June 2021, Friday.*

Benim yumuşak huylu dostum!

Benim sadelikle dolup taşan kankam!

Bu selamlama sözleri bir şiir olmaya aday.

Sana bir şiir mi yazsam yoksa... Evet, evet. Dur, devam edeyim. İşte iki mısra daha:

Güzel temsil neyse odur
"Gül açar çünkü açar"

İçte devam eden mutlaka dışarı taşar.
İşte bir taşan sözler kümesi yani bir mısra daha:

Yalınlığın parlaklığıyla kaynıyor yüreğin
Ve devam ediyor şiir:

Nedir bunun ölçüsü söylesen biz de olsak
Bu nasıl bir şeydir böyle: kendisi olmak

*

Evimin duvarlarında bir Maraş resmi olsun istedim. Bugünlerde taktım iyice, evi baştan ayağa yeniden düzenliyorum, çok vakit ve emek harcadım. Duvarımda bir Ulu Camii resmi olsun istedim. Fotoğrafçıya gidip büyük boy bir çıktısını alacağım ve çerçeveletip duvara asacağım. Bulamadım, gönlüme göre bir Ulu Camii resmi bulamadım. Yukarıdan çekmişler hep, kaleden, çevresiyle birlikte. Hayır, ben tam ön tarafından, camiye giriş noktasından çekilmiş bir resim arıyorum. Ön cepheyi tam görmek istiyorum. Belki soldaki abdest alanından da bir kısmını içine almış bir kare... Rastlarsan bana haber verirsin, değil mi?

Ulu Camiyi özlüyorum. En çok orayı özlüyorum. Nedenini tam bilemiyorum. Maraş'ta en çok özlediğim yer Ulu Camii. Eskiden böyle değildim, yeni yeni başladı. Var mıdır sence yaşla bir ilgisi?

Çocuk Bahçesi bir siluet olarak gözümün önünden geçip gidiyor. Batıpark da öyle. Sanat Okulu da... Kale, İmam Hatip (eski), Kütüphane... Uzunoluk'tan aşağı iniş seremonisi... Maraş bir siluet bende. Ama Ulu Cami öyle değil.

Ulu Camiye geldiğimde, orada öylece kalıyorum. Zaman zihnimi oyuyor sanki.

Maraş bende bir hatırıya dönüşmedi. Daha önce ifade etmiştim bunu. Acıya ve fikre dönüştü. Siluetleşerek benimle hesaplaşıyor olabilir mi? Olabilir ama şehirler insanlarla hesaplaşmazlar. Ya unutarak cezalandırılır ya da anıtlarıyla ödüllendirirler.

*

Maraş'ın poyrazı gençlerin saçlarını dağıtmakla meşhurdur.

*

Tanpınar bir dâhi. Dâhilerin alâmet-i farıkası elbette ki "dikkat"tir. Dikkat. Tanpınar, dikkat adamı. Maraş'a gidince göreceği şeyi görmekte pek hata yapmaz. Yapmamıştır. Sezai Karakoç da öyledir. Onun Maraş yazısı da tam görülmesi gerekeni görmüş bir yazıdır.

*

Maraş'ın pamuk tarlalarında ve çırcır fabrikalarında, birçok genç, sevdadan iplik iplik olmuştur.

*

Sokakların bir ismi olmalı. Yanılmıyorsa, bir ismi olmayan, rakamlarla anılan çok sokak var Maraş'ta. Burhan Sokak'tı bizim sokağın adı. Sonra Kaynarca oldu. Şimdi nedir bilmiyorum. Abime sormalıyım. Belki de rakamlara dönüşmüştür.

Rakamlar dili sertleştirir; kelimelerse yumuşaklık verir.

Ankara da böyle. Şu an oturduğum sitenin önündeki caddenin adı ne biliyor musun: 4314.

Sezai Karakoç gibi söyleyeyim: "Müthiş bir gerilemiş tekniği"

Mustafa Aydoğan
Ankara, 00.59
10 Haziran '21

Ulu Cami'deki seremoni, kaledeki düşman bayrağının indirilmesi, sonra gerçekleştirilen resmi geçit Beş Şehir'in usta yazarını âdeta büyüler, "Evliya Çelebi'den bir sayfa okur gibi" seyrederek bitenleri.

My gentle-natured friend!
 My blood brother full of austerity!
 These salutations could be a poem.
 Should I write you a poem or... Yes, yes.
 Wait, let me continue. Here is two more lines:

Beautiful representation is what it is
 "The rose blooms just because it blooms."

Whatever continues inside of us will for certain flow outside. Here is another outer flow in the form of a line:

Your heart bubbles with the glimmer of austerity

Thus continues the poem:

How is this possible tell us so
 What is this: to be yourself!

*

I wanted a picture of Maraş on the wall of my home. These days I have been bent on rearranging the house and I have spent a lot of time and effort for this. I wanted a picture of the Grand Mosque on my wall. I will go to a photographer, print a large version of it and hang it on my wall after framing it. Unfortunately, I could not find a Grand Mosque picture I was satisfied with. All the pictures are from atop and most of them also have the castle. But I want a picture from the front, from where the entrance is. I want to see the front of the mosque fully. There could also be a person taking ablution on the left side... Could you tell me if you see something like this?

I miss the Grand Mosque. That is the place I miss the most and I do not know why. Grand Mosque is the place I miss the most in Maraş. This is something new though, I was not like this previously. Could this have something to do with age?

The Children's Garden passes on front of my eyes like a silhouette. The same goes with Batıpark. The Art School too... The castle, the (old) İmam Hatip, the Library... The

descending ceremony from Uzunoluk... Maraş is a silhouette for me. But the Grand Mosque is different. When it comes to the Grand Mosque, I stay where I am. Time seems to carve my mind at that moment.

Maraş did not turn into a memory for me. I had said this previously. It turned into pain and ideas. Could it be reckoning with me by transforming into silhouettes? Maybe, but cities do not reckon with people. They either punish us with forgetfulness or award us with becoming a monument.

*

The northeaster of Maraş is famous for messing the hair of young people.

*

Tanpınar is a genius. The hallmark of genius is of course "attention". Attention. Tanpınar is a man of attention. He was not much mistaken about the things he saw at Maraş. He could not have. Sezai Karakoç is the same. His essay about Maraş was right on as well.

*

A lot of young people turned into strings in the cotton fields and factories of Maraş due to love.

*

Streets must have a name. If I am not mistaken, there are a lot of streets in Maraş bearing numbers instead of names. Our street was named Burhan Street. Then it was renamed to Kaynarca. I do not know what it is called today. I must ask my brother. It may have turned into numbers as well.

Numbers make the tongue rigid, words soften it.

Ankara is the same. The name of the street in front of my apartment complex is called 4314. Let me say it like Sezai Karakoç: "A magnificent technique of regression."

*Mustafa Aydoğan
 Ankara, 00.59
 10 June '21*

The ceremony in the Grand Mosque, hauling down of the enemy flag on the castle and the formal parade enchanted the author. He watched the events "like reading a page from Evliya Çelebi."

KURUTULMADAN ÖNCE VE SONRA: GAVUR GÖLÜ

BEFORE AND AFTER EXCISSATION: GAVUR LAKE

Kahramanmaraş Türkoğlu ilçesinin güneyinde, il merkezine 30 km mesafede bulunan Gavur Gölü'nün adını duymayan kalmamıştır. Ancak 70 yıl önce bu gölün kıyısından geçenler, burada balık tutanlar, kuş şölenlerini izleyenler; gölün şimdiki hâlini görseler ne hisseder?

Everyone must have heard about Gavur Lake which is 30 km south to the centre of the Türkoğlu District of Kahramanmaraş. What would the people who passed by, fished, and watched birds here 70 years ago would say if they saw it now?

İBRAHİM GÖKBURUN

Yaşamın kaynağı su, aynı zamanda medeniyetlerin kaynağıdır. Çünkü tarih boyunca insanlar, su kaynakları çevresine yerleşmiştir. Göl ve akarsu kıyıları, deltaları, taşkın ovaları yurt tutmuştur. Şehirler ve uygarlıklar buralarda kurulmuştur. Ancak, bataklıklar sulak alanlar kapsamında yer almasına rağmen korku ve kuşkuyla yaklaşılan yerler olmuştur. Sığ göller, sazlık ve bataklık gibi sulak alanlar, üretimin yapılmadığı, faydasız, değersiz yerler olarak düşünülmüştür. Hatta hastalık taşıyan sivrisinek gibi türlerin üreme ve yaşama alanı ve sitma gibi salgın hastalıkların kaynağı olarak görülmüştür. Bütün bu zorluklarına rağmen bataklıklar, insanları kendine çekmiştir. Çünkü balıkçılık, kara avcılığı, tarım, hayvancılık, yaban hayatı, kuş gözlemciliğine imkân sunan bataklıklar; geleneksel zanaat üretimine saz, kamış türü hammadde kaynağı sağlamıştır.

Kahramanmaraş Türkoğlu İlçesi'nin güneyinde, il merkezine 30 km mesafede bulunan Gavur Gölü'nün adını duymayan kalmamıştır. Ancak 70 yıl önce bu gölün kıyısından geçenler, burada balık tutanlar, kuş şölenlerini izleyenler; gölün şimdiki hâlini görseler ne hisseder? Ne düşünür? Merak ediyorum!

Avrupa'da 18. yüzyılda sanayileşmeyle başlayan insanın doğaya hükmetme yarışı; teknolojik imkanlarla korkunç boyutlara ulaşmıştır. Bu anlayışın trajik sonuçları, Gavur Gölü havzasında bütün çıplaklığıyla gözlenmektedir.

Sitma ile mücadele ve topraksız çiftçiyeye toprak sağlamak için Gavur Gölü kurutma süreci 1952'de açılan drenaj kanallarıyla başlamıştır. Gavur Gölü ve Aksu Çayı arasında açılan büyük drenaj kanallarıyla gölün suları önce Aksu Çayı'na ve akabinde Ceyhan Nehri'ne

bağlanarak tahliye edilmiştir. 1966 yılına gelindiğinde Gâvur Gölü, tamamen kurutulmuştur. Bu nedenle Gavur Gölü'nden bahsederken **kurutulmadan önce** ve **kurutulmadan sonra** şeklinde iki farklı dönemin şartları göz önünde bulundurulmalıdır.

Kurutulmadan önce havzanın doğusunda Büyük Göl, batısında ise Küçük Göl olarak bilinen 2 gölden oluşan Gavur Gölü; çevresindeki geniş sazlık ve bataklık alanlarıyla birlikte 7 bin 125 hektar alanı kaplıyordu. Gölün alanı topografik, klimatolojik ve jeomorfolojik süreçlere bağlı olarak şekillendiği için mayıs ve eylül aylarında bambaşka bir göl silüeti oluşurdu. Nitekim gölün kapladığı alanla ilgili farklı kaynaklarda farklı rakamlarla karşılaşmak mümkün.

Kurutulma sonrasında Gavur Gölü yerinde küçük bir bataklık kalmıştır.

Water is the source of life as well as civilization. Humans throughout history settled beside water sources. Lakes, riverbanks, deltas, and floodplains became home for people. Cities and civilizations were formed here. Even though swamps are wetlands too, these places became an area of fear and doubt. Shallow lakes, marshes and swamps were seen as useless places without any value. They were also seen as the breeding grounds of pests like mosquitoes and source of contagious diseases like malaria. Against all these odds, swamps were able to lure in humans. Swamps are suitable for fishing, hunting, agriculture, livestock, wildlife, and birdwatching. They are also the source for reed and cane production.

Everyone must have heard about Gavur Lake which is 30 km south to

the centre of the Türkoğlu District of Kahramanmaraş. What would the people who passed by, fished, and watched birds here 70 years ago would say if they saw it now? What would they think? I wonder!

Humans started to race against each other to rule over nature after the industrial revolution in Europe in the 18th century, and this escalated dramatically with technological possibilities. The tragic consequences of this progression could be plainly seen on Gavur Lake.

The government started to excissate Gavur Lake with drainage canals in 1952 to end malaria and give the farmer land. The water of the lake was first moved to Aksu Creek with big drainage canals and then it was transferred to Ceyhan River. Gavur

Lake was completely dry in 1966. Therefore, when talking about Gavur Lake, we must mention its state before the excissation and after it.

Before excissation, Gavur Lake was made up of two ponds known as Big Pond and Small Pond. It was 7 thousand 125 hectares wide with reeds and marshes. Since the area of the lake took shape according to topographic, climatologic and geomorphic processes, it had a completely different look in May and September. It is possible to see different numbers about the area of the lake in different sources.

After the excissation a small swamp was left of the Gavur Lake. So, it is more appropriate to call this place the Gavur Lake Swamp. According to TDK, the term swamp is defined as

Bu nedenle Gavur Gölü Bataklığı, bu saha için daha uygun bir tanım olabilir. Bataklık kavramı, TDK sözlüğünde: “Çok derin olmayan sularla örtülü bataklık bölge, aynaz, azmak” şeklinde tanımlanıyor. Ayrıca “uygunsuz ve kötü, ahlâk dışı durum” mecazında da kullanılan bataklık; göl kıyılarında veya alçak ve düz ovalarda görülen, çevresinde kil türevi su geçirmez katmanlar olan, akıntısı yetersiz, sıg, üzeri yoğun sazlarla kaplı su birikintisidir. Suların çekildiği alanlar, rutubetli ve çamurlu toprak şekline dönüşür. Üzerine basıldığında veya bir ağırlık bindiğinde içine batıp kaybolduğu için bu alanlara bataklık denilmiştir.

Açık su yüzeyleri, geniş sazlıkları, su basar ormanları ve bataklıklardan oluşan Gavur Gölü sulak alanı, 1966'da tamamen kurutuldu. Gölün kurtulmasıyla ortaya çıkan turbalık sahaya "Sağlık Ovası" adı verildi. Ancak yöre halkı bu sahayı, gölün tamamen kurutulduğu dönemde bile "Gavur Gölü" olarak adlandırmaya devam etti. Gavur Gölü kurutulup haritadan silinse de gölün silueti zihinlerden silinememiştir.

Ad bir kimliği ve niteliği yansıtır. İnsanlar yaşadıkları çevreye, kullandığı dilin özelliklerine mekânlara farklı isimler vermiştir. Bu isimlerin ne ifade ettiği, nasıl oluştuğu veya ne zamandan beri kullanıldığı merak edilip sorgulanmış-

tır. Her adın bir hikâyesi, bir geçmişi vardır. Gavur Gölü çevresinde yer alan höyüklerle bakıldığında bölgedeki yerleşim izlerinin neolitik döneme kadar uzandığı söylenebilir. Ancak Gavur Gölü adına ilişkin somut bilgiler, Kanuni döneminde yapılan 1826 sayımında; Karye-i Kafir Gölü (Kafir Gölü Köyü) ismi kayıtlıdır. 1867 Maraş Sancağı Salnamesinde ise Gavur Gölü şeklinde kayıtlara rastlanılmaktadır.

Halk arasında yaşamı zorlaştıran, kavuşmayı engelleyen yerlere sevilmeyenlerin adları verilir. Gavur Gölü'nün adındaki “Gavur” kelimesi oldukça düşündürücü bir tanımlamadır. Günlük yaşamda isim ve sıfat olarak kullanılan “Gavur” kelimesi TDK sözlüğünde, “Dinsiz kimse, Müslüman olmayan kimse; merhametsiz, acımasız; inatçı” şeklinde tanımlanmıştır. Yer isimleri, genellikle o yerin coğrafi özellikleri, hatıralar

Kurutulmadan önce havzanın doğusunda Büyük Göl, batısında ise Küçük Göl olarak bilinen 2 gölden oluşan Gavur Gölü; çevresindeki geniş sazlık ve bataklık alanlarıyla birlikte 7 bin 125 hektar alanı kaplıyordu.

veya zihinlerde oluşturduğu algıya göre şekillenmiştir. "Gavur Gölü" ismini buraya kimler verdi? İnsanlar buraya neden Gavur Gölü dedi? Üstelik gölün yanı başında bir de Gavur Dağı var? Haritalarda, makalelerde Amanos, Nur Dağı olarak yazılsa da yöre halkı veya bu dağa ilişkisi olan herkes, Torosların bir uzantısı olan bu sahayı Gavur Dağı olarak biliyor. Gavur Gölü ve Gavur Dağı isimleri oldukça ilginç ve üzerinde düşünülmesi gereken bir tamlama!

Gavur gölünün geçmişine ilişkin kayıtlı veri oldukça sınırlıdır. Ancak, yörede yaşayan tanıkların aktardığı bilgilere göre Gavur Gölü Havzası'nda yaşayan halk; yaz mevsiminde sıcak, sivrisinek, bögelek ve sitma nedeniyle burayı terk edip yaylalara çıkmak mecburiyetinde kalmıştır. *Gavur Gölü Havzası* adlı eserde Mustafa Okumuş (2010): “Gavur Gölü, haziran ayının başından itibaren sivrisinek ve bögelek (atsineği) nedeniyle çevreyi cehenneme çevirirdi. Hayvanlar bile haziranın ilk günlerinde vadinin tabanını terk ederlerdi” (sf.43). Bu bilgilere buraya neden Gavur Gölü denildiğine dair önemli ip uçları sunmaktadır. Çünkü yeryüzündeki varlıkların adı doğal, kültürel ve sosyal özelliklerin etkileşimiyle ortaya çıkmış bir sonucudur.

Bütün olumsuz sonuçlarına rağmen Gavur Gölü, bir şekilde insanları kendine çekmiştir. Nilüfer, nergis, sümbül ve papatyalıyla

"A shallow boggy area covered with water." It also means "inappropriate and bad, unethical situation" as a figure of speech. Swamps could be seen beside lakes and low or flat valleys, they are covered with clay-like water resistant layers, they are shallow with abundant reeds and their flow is usually unsatisfactory. When the water recedes the area turns into a moist and muddy land. It is called "bataklık" because once somebody or a weighty substance steps on the ground, it starts to sink.

Open water surfaces, large reed areas, watery forests and swamps are what constituted Gavur Lake and it was excissated completely in 1966. The boggy area left after the excission was called "Health Valley". But the locals called this area "Gavur Lake" even after the excission was completed. Even though Gavur Lake is not on maps anymore, its silhouette remains in memories.

Names carry an identity and a quality. Humans gave different names to places around themselves according to the features of their languages. To find the meaning of these names, how they formed and how long they have been in use for is a

curious work. Every name has a story and a history. When we look at the mound around Gavur Lake we could see that there was settlement here since the Neolithic period. Concrete information about Gavur Lake could be seen in the 1526 census during the Kanuni era. It was then recorded as Karye-i Kafir Gölü (Kafir Gölü Village). In the Maraş Province Annual of 1867 we see it recorded as Gavur Gölü.

People generally give names of unwanted people to places where life is hard and re-joining with your loved ones are difficult. This is why the "Gavur" of Gavur Lake makes one think. "Gavur" is a word used in everyday speech and is defined in the TDK as "A person without religion, a person who is not a Muslim; merciless;

unrelenting; stubborn". Place names generally form with the geographical features of the place, its memories and impressions. Who named here "Gavur Lake"? Why do people still call here Gavur Lake? There is also a Gavur Mountain beside the lake. Even though this mountain is called Amanos or Nur Mountain in papers and maps, the locals call this extension of the Taurus Mountain Ranges as Gavur Mountain. Gavur Lake and Gavur Mountain phrases are quite interesting, and one must ponder upon it!

There is limited information regarding the history of Gavur Lake. According to some witnesses, the locals of this lake used to leave here in the summer and go to plateaus due to the heat, mosquitoes, warble flies and malaria. Mustafa Okumuş, in his book *Gavur Gölü Havzası* (2010) wrote that: "Gavur Lake used to transform the area into hell with mosquitoes and warble flies. Even animals used to evacuate here during the first days of summer" (p. 43). These are some important clues to why this place was called Gavur Lake. Because the names of being on earth come from the interaction between natural, cultural and social features.

Before excission, Gavur Lake was made up of two ponds known as Big Pond and Small Pond. It was 7 thousand 125 hectares wide with reeds and marshes.

panoramik manzaralar sunun Gavur Gölü; kuşların, böceklerin, çiçeklerin ve yüzlerce mikroorganizmanın doğal yaşam alanı olmuştur.

Aralarında yırtıcıların bulunduğu çok sayıda hayvanın barındığı gölde; kurt, çakal, tilki, tavşan, ayı, su samuru (Kunduz/suiti), yaban domuzu, karakulak, kirpi, porsuk, sırtlan, çakal, bağırtlak, köstebek, bukalemun, dikenli keler, kaya kertenkelenin görüldüğü anlatılmaktadır.

Göçmen kuşların durağı, yerli kuşların yuvası olan Gavur Gölü'nün kurutulmadan önceki hâlini bilen tanıklar; gıdası bol, sığınağı çok olduğu için gelen kuşların burayı benimsediğini vurguluyor. Sazlıklardan kuşların havalanınca gökyüzünde bulut silüetinin oluşturduğu anlatılıyor. Havzada 400'e yakın farklı kuş türünün yaşadığı söyleniyor. Ancak çocukluğunu bu çevrede yaşamış biri olarak yıllardır dinlediğim anılardan, hikâyelerden, tuttuğum notlardan 72 farklı kuş türünün adını tespit edebildim. Gavur Gölü'nün kurutulması kuş popülasyonun yaşamını ve kuşların göçünü zorlaştırmıştır.

Farklı türde tatlı su balıklarının yaşam alanı olan Gavur Gölü'ndeki balık popülasyonu kuş türleriyle kıyaslamak mümkün değil. Gölde 150 kiloyu aşan

balıkların avlandığını ilk kez duyanlara şaşırtıcı ve ilginç gelebilir. Ancak bölgedeki Mizmilli kanalında 50 kiloyu aşan balıkları yakalamış biri olarak benim için gayet doğal bir olay.

Kurutulmadan önce yetkililerin göldeki balıkları, av mevsiminde ihaleyle pazarladığı anlatılmaktadır. Sadece balık türü değil, kamış, hasır otu, yeşil ot, semer otu, sazlık vb. ürünler ihale usulüyle pazarlanarak gelir edilmiştir.

Kurutma uygulamasıyla bölgenin zengin florası yok edilmiştir. Göl tabanı kaplayan geniş turbalıklar 1955-1960 döneminde yanmaya başlamıştır. Bu yangınları söndürmek için Kahramanmaraş Belediyesi, itfaiye araçları temin edip ve özel ekiplerle müdahale etmiştir. Yıllarca süren yangınlar nedeniyle yüzeyde yer yer 1-2 metreyi bulan toprak kayıpları yaşanmıştır. Kurutulan alanların bir kısmı kül tabakası ile kaplanırken yoğun şekilde karbon monoksit salınımı görülmüştür. Göl ekosistemde büyük yaralar açılmıştır.

Kendini yenileyen ve yaralarını saran doğa, Gavur Gölü'nü kısmen ihya etti. Nitekim 15-20 yıl sonra Gavur Gölü, varlığını yeniden hatırlatıp mavi sulara kavuşmuştur. Göl tabanının büyük bir kısmını oluşturan turbalıkların yanması ve farklı sebeplerle "Sağlık Ovası"nda çökmeler oluştu. Çöken alanlarda toprak kodu, drenaj kanalı tahliye seviyesinden 3-4 metre alta düşünce tahliye edilemeyen su; Gavur Gölü'nü yeniden ortaya çıkardı.

Ancak sazlık ve bataklıklarla çevrili koca bir gölün yerinde; sular çekildiği yaz mevsiminde küçük bir alanda hapsetilmiş su ve bataklık görülmektedir.

1950'lerin şartlarında Gavur Gölü kurutulmuş, geleceğe yansımaları göz önünde bulundurulmamıştır. Kurutma işlemi sonrasında turbalıklarda tarım yapan çiftçiler ilk başta iyi verim almıştır. Ancak zamanla kurutma uygulamasının faydadan çok zarar verdiği bilimsel çalışmalara ve yörede yaşayan tanıkların söylemlerine yansımıştır.

Göl sahasındaki organik turba tezeği yakacak amaçlı kullanılmış, topraksız çiftçiye dağıtılan arazileri tarıma açmak amacıyla sazlıklar kesilmiş, yakılmıştır. Arazilerde zengin organik üst örtü toprağı iş makineleriyle sıyrılıp toplanarak seracılara, fidan yetiştiricilerine ve saksı toprağı için çiçekçilere satılmıştır. Ayrıca, yöre halkı, ovardaki turbalık yangınlarına duyarsız kalındığı için organik toprak yanıp kül olmuştur.

Turbalıklar aynı zamanda tabiatın arşivlediği doğa tarihidir. Müzeler, Turbalıklardan çıkarılan eserlerle doludur. Gavur Gölü turbalıklarda bulunan Maraş Filii'nin 2'si Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesinde sergilenirken 3'ü farklı müzelerde sergilenmektedir.

Gavur Gölü Doğal Hayatı Koruma Derneği başta olmak üzere, çevreciler, duyarlı kişiler, Sütçü İmam Üniversitesinde bazı akademisyenler Gavur Gölü Havzası'na yeniden ihya etmeyi amaçlıyor. Bu oldukça zor ve uzun bir süreç. Çünkü önemli bir ekosistem yok edilmiştir. En azından Büyükgöl ve Küçükgöl olarak adlandırılan ve suyun tahliye edilemediği kesimlerinde Gavur Gölü'nün küçük bir modeli oluşturulabilir. Yoksa, erozyon, tozlaşma ve çoraklaşma nedeniyle Gavur Gölü, Gavur Çölü'ne dönüşebilir!

Despite all this negativity, Gavur Lake somehow attracted people. Gavur Lake has a panoramic vista with its lilies, daffodils, hyacinths and daisies. It is the natural habitat of birds, insects, flowers and hundreds of microorganisms.

There are a lot of species of animals in the lake and some of them are predators. Wolves, jackals, foxes, bears, otters, boars, caracals, porcupines, badgers, hyenas, grouses, moles, iguanas, agamas and lizards have been seen in the area.

Witnesses of the previous state of Gavur Lake state that this was a stop for migrant birds and a home for local birds. Birds liked it here because of its many nesting areas. They say that birds formed a silhouette resembling a cloud once they took flight between the reeds. It is said that nearly 400 species of birds lived in the area. But as someone who spent his childhood here and from the stories and memories I have listened, I was able to list only 72 different species of birds living here. The excission of Gavur Lake made the life of the bird population here harder and it also made migration difficult.

Gavur Lake also has a freshwater fish population and the birds here are no match for them. People have hunted fish here exceeding 150 kilograms. This might sound surprizing if you have never heard of here. But as someone who caught a 50 kilogram fish in the Mizmilli canal of the area, this is something natural to me.

They say that the fish here was sold by the authorities after a tender bidding during hunting season. Canes, espartgrass, green weeds, saddleweed, reeds. etc were also sold likewise for profit.

The rich flora of the area was destroyed along with the excission. The large bogs that covered the lakebed started to burn in 1955-1960. The Kahramanmaraş Municipality extinguished these fires with fire engines and fire fighters. Since these fires continued for several years, 1-2 metres of soil was lost. Some dry areas are now covered with ashes, and some have a heavy carbon monoxide cycle. The ecosystem of the lake was wounded heavily.

Nature which mends and renews itself somewhat revived Gavur Lake. Gavur Lake remembered its own existence after 15-20 years and started gathering water. After the bog burned on the lakebed, parts of the "Health Valley" started to collapse. The collapsed areas were 3-4 metres deep and since water this deep was not drained via canals, Gavur Lake started to form again. But now instead of a large area with reeds and marshes there is a small body of water and a swamp which is especially small in summer.

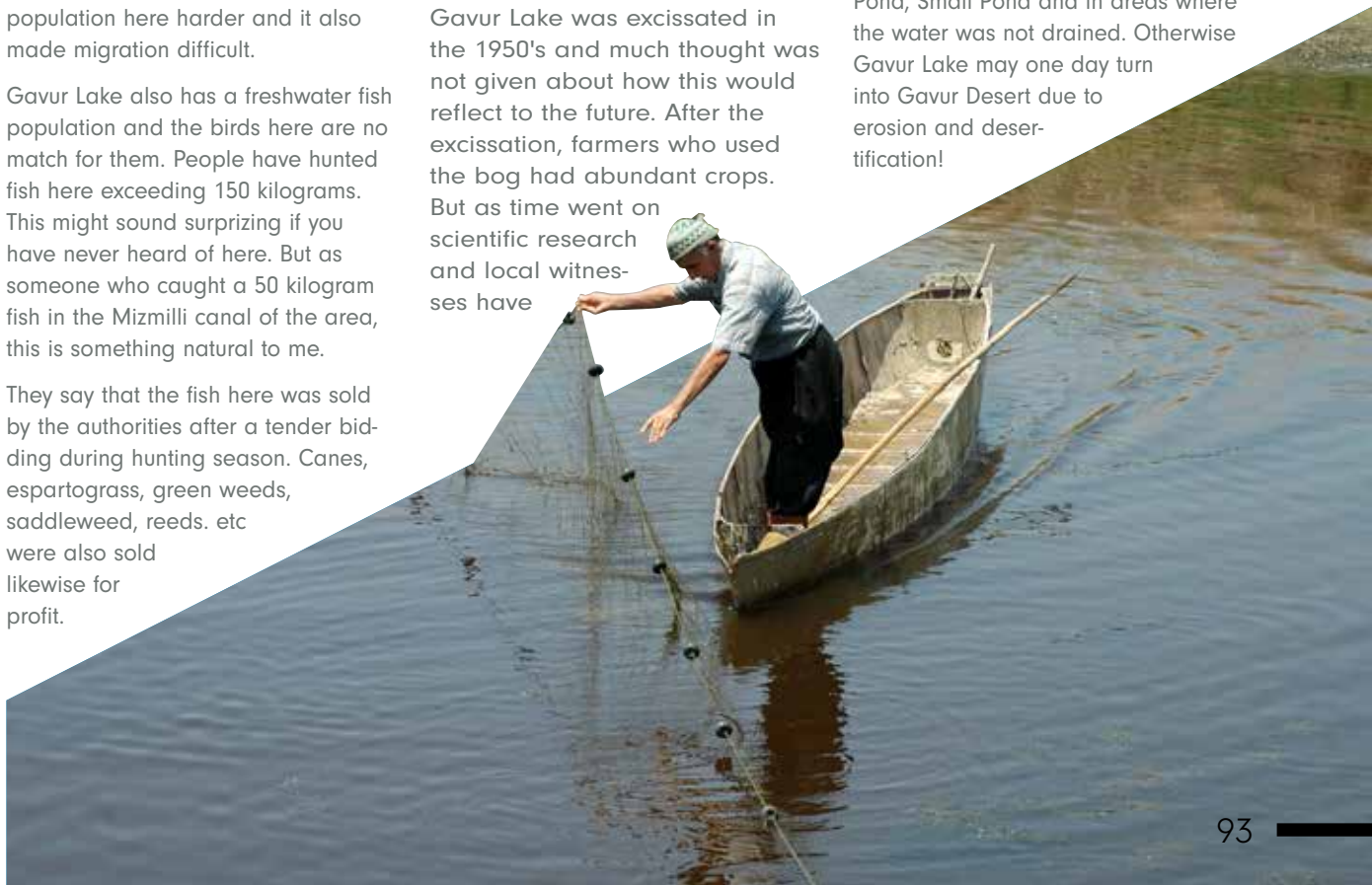
Gavur Lake was excissated in the 1950's and much thought was not given about how this would reflect to the future. After the excission, farmers who used the bog had abundant crops. But as time went on scientific research and local witnesses have

proved that this process brought more damage than gain.

The organic bog waste was used as a fuel, and the reeds were scythed and burned in order to open up land for farmers without land. The rich cover soil of the area was scraped with machines and sold to greenhouses, arboriculturists and florists. Since the locals did not care much about the bog fires, the organic dirt turned to ash as well.

Bogs are also a history of nature archived by nature itself. Museums are filled with items excavated from bogs. 2 of the Maraş Elephants found in Gavur Lake is now exhibited at the Kahramanmaraş Archaeological Museum and 3 are exhibited elsewhere.

Environmentalists, mindful people, the Gavur Lake Preservation of Natural Life Society and some scholars from the Sütçü İmam University try to revive the Gavur Lake area. This is a hard and long journey because an important ecosystem was destroyed. There could be a new model around Big Pond, Small Pond and in areas where the water was not drained. Otherwise Gavur Lake may one day turn into Gavur Desert due to erosion and desertification!

BEKÂR EVİMİN İNGİLTERESİ-

THE ENGLAND OF MY BACHELOR HOUSE-I

Dostlar Çayevi, şair, tiyatro yönetmeni ve oyuncusu Hüseyin Burak Us'un mekânı. Oraya giden şiiirden nasibini alır; sohbet, çay, kahve derken zaman da nasibini alır. *Evelâhir* Dost Çayevi'ne gitti diye düşünmenizi istiyorum. Ya da tersi, Dostlar Çayevi *Evelâhir* dergisine geldi. Muhabbete var mıyız?

Dostlar Teahouse is the place of the poet, theatre director and actor Hüseyin Burak Us. Whoever goes there gets satisfied with poetry. Time passes on with conversations, tea and coffee. Imagine that *Evelâhir* went to Dostlar Teahouse. Or the vice versa, Dostlar Teahouse came to *Evelâhir*. Are you ready to chat?

HÜSEYİN BURAK US

İnsanın düşüncesi ne kadar dağınıksa, gözleri dünyayı o kadar dağınık görür. Kafasının içindeki dağınıklığı hakikatmiş gibi her tarafta anlatıp kendine taraftar toplamaya çalışır. Maazallah güzel bir hatipse, gedikli bir siyasetçi ise, tok bir gazeteci ise, ağzı laf yapan bir cahil ise atom bombası atsan yere düşmez o ülkede.

İlkin evden ayrılma kararı aldım. Tek başıma bir ev tutacaktım. Kendin yaz kendin yaşa. Kafa karışıklığım gitmeden hemen kolları sıvadım. Öncelikle sessiz, sedasız, huzurlu, kadim, tarih kokan bir mekân olmalıydı. Hemen aklıma Uzunluk caddesi geldi. Necip Fazıl bile bu caddede boy göstermiş. Üç tane *Çile* kitabı eskitmiş bir adam olarak kafa karışıklığıma buradan başlamak iyi olacak.

Şehit Evliya mahallesi Şehit Beslemeoğlu Cuma sokağında bir ev kiraladım. Sokak huzurun dışında

hiçbir yere çıkmıyor. Huzur da ne zaman gelir, nasıl gelir onu da bilmiyorum. Benim tek yaşayacak olmama çok sevinen ve lafın müennesine elverişli bir adam olduğumu ismimin sığasından anlatan ev sahibi teklif ettiğim fiyata evi bana kiraladı.

Bir kamyonetle eşyalarımı yeni evime taşıdım. Tüm eşyalarımı bir odaya yerleştirdim. Eşyam da yok kalabalığım da yok. Böyle ölürsem miras için arkamdan kalabalık kavga olmaz. Diğer odalar hep boş kalacak. Mutfagım bile aynı odada. Mutfak derken birkaç tabak, kaşık, tencere ve elektrikli ocak. Elektrikli battaniyem bile var. Elektrikle yaşıyoruz elektrikle.

Kesinlikle güneş almıyor bu evin odaları. Ne hikmetse günün belli saatlerinde sadece tuvalet güneş alıyor. İnsan güneş almak için tuvalette vakit geçiremez ki. E ne yapalım? Güneşli şiiirler okuyaca-

ğız. Güneşli kız isimlerine akrostiş şiiirler yazacağız. "Güneşli güzel günler" lafın gelişi. Ben bu yaşıma kadar -ki yaşıam on dokuz- kimse-nin güneşli güzel günler gördüğü-ne şahit olmadım. Ah mimarlar ah! Sizin diplomanızı boş duvarlara asayım ben. Tuvalet güneş alır mı ya hu... yoksa güneşli güzel günler tuvalette mi?

Keşke huzur için de elektrikli bir şeyler yapsalar. Elektrik kesilmediği müddetçe hep huzurlu olurdu insan. Geçen bir arkadaşşıma sormuştum huzur ile aran nasıl diye. "Huzur, kesilmeyen elektrik ve prizdir" dedi. Şaşkın baktığımi görünce ekledi: "Eğer sevgilin varsa, eğer iyi bir cep telefonun varsa, prize de çok yakınsan bu dünyadan daha ne istersin arkadaş. Böyle bir huzur biter mi..." Kendimi hemen kovdum onun yanından. Böyle bir cevap benim kafamı daha çok karıştırdı çünkü. Arkamdan "Abi şairsin diye böyle bir cevap verdim.

Our eyes see the world as messy as our thoughts. We tend to find and gather fanatics around us thinking that the messiness in our head is the truth. God forbid, if this kind of a person is an accomplished speaker, an experienced politician, a tough journalist or a verbose ignorant, then even the atom bomb will decline falling on that country.

Initially I decided to leave home. I wanted to rent a house all by myself. Write alone, live alone. I began working without dissipating my mental messiness. I had to find a place that was quiet, tranquil, ancient and smelling of history. The first place that came to my mind was Uzunoluk Road. Even Necip Fazıl had put on a show on this road. As a person who weathered three volumes of *Çile*, this was going to be a good place to get rid of my confusion.

I rented a house on Şehit Beslemeoğlu Cuma Street in Şehit Evliya Neighbour-

hood. The street was as tranquil as it could have been. I do not exactly know how and when tranquillity manifests itself. The landlord was quite happy that I was going to live alone. He also gathered from the inflection of my name that I chose the feminine of words and liked this part of me as well. Therefore, he accepted my price offer and rented the home to me.

I carried my items to the house with a truck. I put all my belongings in a single room. I did not have many items and therefore I did not have much hassle. If I were to die like this there would not be a fight among my inheritors. The other rooms were going to be empty. Even my kitchen was in the same room. The kitchen consisted of a few plates, spoons, a pot and an electrical oven. I even had an electric blanket. We live with electricity.

The rooms of the house did not get sunlight. Only the bathroom saw sunlight during certain hours of the day.

No one can spend time in the toilet just to see sunlight. But what can I do? I just had to read sunny poems. Write acrostic poems to girls with sunny names. "Beautiful sunny days" is just an idiom. I never saw someone having a sunny day until today—as I am nineteen years old. Oh, you architects! I shall hang your diplomas on empty walls. Would a toilet see sunlight for God's sake... or are the beautiful sunny days supposed to be in the toilet?

I wished they had made some electrical things to create tranquillity as well. We would have been tranquil as long as there were no power shortages. I once asked a friend of mine how his relationship with tranquillity was going on. "If you have a lover, a good phone and if you are close to the plugs, then you have everything you need. A tranquillity like this could never end..." I dismissed myself from his presence immediately. An answer like this made me even more confused.

Güzel olan şeyleri en çok şairler aklında tutar” yüksek sözle bitirdi sözlerini. Katılmadım bu sözlerine. Masaya gelmedikçe dolapta duran Maraş dondurmasının mideye ne kârı var. Akılda duran güzelliğin şaire faydasının olmadığı gibi.

O zamanlar üçü bir arada kahve yeni çıkmış. Hem tadı güzel hem de yapması pratik. Ne demiş atalar: Kafası karışık olan şair Türk kahvesi yapmaya erinir. Hâlâ erinirim ben Türk kahvesi yapmaya. Kafamın karışıklığından değil tembelliğimden. Bütün vakitlerde üçü bir arada kahve içiyorum evde. Dışarı çıktığım zaman çaydan şaşmıyorum tabii. Bu sebepten benim şiirlerim evde köpüklü, sokakta demli.

Üstün körü odaya yerleştikten sonra portatif yatağımı yere serdim. Elektrikli battaniyemi üzerine çektim. Güneş almadığı için oda buz gibi. Necip Mahfuz’un *Hırsız ve Köpekler* isimli kitabına kaldığım yerden devam ettim. O zamanlar küçük bir daktilom vardı.

Her gün bir mısra da olsa o daktiloda şiir yazardım. O gün şöyle bir mısra yazdım.

*Nedense bize hep kolay gelir
bir yalnızın tabutuna tükürmek...*

Aylar ayları, günler günleri kovalamadı. Daha ertesi günü elime ne geçtiyse giydim, saçlarımı tardım, gözlüğümü takmadım, hem gözlük kullanmıyordum hem de gözlüğüm yoktu. Ayakkabılarımı giyip dışarı çıktım. Şehir güzel, hayat

güzel, ben güzelim. Bu güzelliğe dayanır mı Uzunoluk? Uzunoluk’un evden çarşıya gidişini sevdim en çok. Geri dönüşü terletiyordu beni. Ulu Cami’nin meydanına kadar geldim. Orada biraz boş boş gözlerle etrafı seyrettim. Maraşlı olarak ifade etmek gerekirse, Ulu Cami’nin meydanında ağzımı ayırdım biraz. Meydanda ağzımı ayırırken Sahaf bir dostumla karşılaştım. Ayaküstü hoşbeşten sonra bana bir sürprizi olduğunu, kendisiyle dükkâna gelmem gerektiğini, oturup çay içerken sürprizini açıklayacağını söyledi. Heyecanlandım. Sahaf bir dostun sürprizi benim için nefes almak gibi bir şeydi. Ne demiş bizim Us:

Sahafın sürprizi
Neşedir dizi dizi
Kul ayırır ama
Hak kavuşturur bizi

Denileni yaptım. Daha çayımдан bir yudum almıştım ki bir koli kitabı getirip koydu önüme.

(Devamı 6. sayıda...)

**Masaya
gelmedikçe
dolapta
duran Maraş
dondurmasının
mideye ne kârı
var. Akılda
duran güzelliğin
şaire faydasının
olmadığı gibi.**

7 Güzel Adam Edebiyat Müzesi, Fotoğraf: Ökkeş Koca

He then told me "I said these things because you were a poet" and ended his words with, "You know, poets know what is beautiful even better." I disagreed with what he had said. What is the use of Maraş ice-cream in the freezer to the stomach if it is not eaten? There is also no use for the beauty left in the mind to the poet.

Three in one coffee had just come out during those days. It tasted good and it was easy to make. What did our ancestors say: Confused poets cannot be bothered with making Turkish coffee. I am still too confused to make Turkish coffee. But it is not due to confusion, just laziness. I drink only three in one coffee when I am at home. And I only drink tea when I am out. This is the reason why my poems written at home are foamy and the ones written outside are well-steeped.

After sloppily settling down in my room, I opened my portative bed. I got under my electrical blanket. The room was cold because it did not have any sunlight. I continued reading

Naguib Mahfouz's book *The Thief and the Dogs* from where I left off. I had a small typewriter in those days. I used to write a poem in that typewriter even if it was a line long. My poem for that day was this:

Somehow it seems all to easy for us
To spit on the coffin of a lonesome
person...

Neither months nor days passed by. Just the other day I wore whatever I could find. I combed my hair but didn't wear my glasses because I didn't use glasses and I also did not own one. I wore my shoes and went outside. The

**What is the use of
Maraş ice-cream
in the freezer to
the stomach if it is
not eaten? There is
also no use for the
beauty left in the
mind to the poet.**

city was beautiful, life was beautiful, I was beautiful. Could Uzunoluk bear this beauty? I liked the part where I went down to the marketplace from home in Uzunoluk the most. I sweated during the return journey. I went all the way to the Grand Mosque. I gazed around somewhat there. To state it as a person of Maraş, I gaped at the Grand Mosque square. While I was gaping in the square a second-hand book seller who was my friend came by. After chatting a little he invited me to his shop saying that he had a surprize. He was going to reveal his surprize while we were drinking tea. I got excited. A surprize from a second-hand book seller was like breathing for me. As Us have said:

The surprize of a book seller
Is a series of joy
People make us separate
But God re-joins us

I went along. I had just taken a sip from my tea when he brought a whole package of books on front of me.

(To be continued on issue 6...)

SOLUK SOLUĞA ÜSKÜP III

BREATHLESSLY SKOPJE III

Osmanlı-Türk Üsküp'ü değiştirmek adına, Makedonya Hükümeti, 1963 depreminin izlerini silmek iddiasıyla, 2010 yılından beri, Makedonluk ve Ortodoks Hristiyanlık dışında tüm etnik ve dini unsurları yok sayan "Üsküp 2014" isimli bir projeyi hayata geçirmeye çalışıyor.

The Macedonian Government, with the excuse of the 1963 earthquake, initiated a project called "Skopje 2014" in 2010 that disregarded all ethnic or religious people except for Macedonians and Orthodox Christians because they wanted to change the Ottoman-Turkish Skopje.

İSMAİL GÖKTÜRK

Ben Âşık Çelebi'yi anınca Leyla Şerif onun da Üsküplü olduğunu söyleyerek bilgi veriyor. Türbesi Üsküp'ün meşhur Gazi Baba tepesinde, zaten Gazi Baba da ismini Şair Âşık Çelebi'den almıştır. Kendisi kadılık görevinde olduğu için ona "Kadı Baba" denilmiş, zamanla Kadı Baba, Gazi Baba olarak değişmiş. 1963 depreminde türbesi yıkılmış, 2012 yılında şairimizin ilk görev yeri de olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Üsküp'ün Çayır Belediyesi türbeyi yeniden inşa etmişler. Yahya Kemal'in dediği gibi, "Üsküp ki Şar Dağında devamıydı Bursa'nın, bir lale bahçesiydi dökülmüş temiz kanın". Şair Ravzî de bir beytinde aynı duyguyu dile getirmiştir: "Temâşâ eyle Üsküb'i ne zîbâ şeh'r olur ol kim / Münâsibdür eger dirsem aña Rûm'ua Bursa'sı". Hep muhaceretle anılmış Balkan coğrafyasında ziyaret ettiğimiz ve çay sohbeti yaptığımız, gençlerin eğitimiyle ilgili çok değerli hizmetler gördüğü Ensar Kültür Yardımlaşma ve Eğitim Derneği'nin tarihî mekânını da Bursa Belediyesi tefriş etmiş.

Yahyâ Kemâl, "Hasan Rızâ'ya Sesleniş" şiirinde "Ey Rûmeli'nin Hasan Rızâ'sı / Yâdında mı Üsküb'ün fezâsı / Yâhut Kalkandelen kazâsı / Vardar ve uzakta karlı dağlar / Üsküp bir Müslüman şehirdi / Binbir türbesiyle müştehirdi / Vardar'sa önünde bir nehirdi / Her an tekbirlerle çağlar" diyerek vatanın Müslümanlaşmasını dile getiriyordu. Yine onun ifadesiyle, "Türklük Avrupa'ya doğru cezr ü meddi biten deniz gibi o dağlardan çekilmiş, lâkin tuzunu bırakmış. Bütün o toprak Türklük kokuyor." Bir başka ifadesinde de şöyle der: "Üsküp'de doğduğum için iftihar ederim. Çünkü Üsküp, Rumeli'de Türklüğün tekâsüf ettiği yerdir. O kadar Türktür ki her taşında milliyetimizin rûhu şekillenir".

Osmanlı-Türk Üsküp'ü değiştirmek adına, Makedonya Hükümeti, Üsküp Büyükşehir ve Merkez Belediyesi, 1963 depreminin izlerini silmek iddiasıyla, 2010 yılından beri, Makedonluk ve Ortodoks Hristiyanlık dışında tüm etnik ve dini unsurları yok sayan "Üsküp 2014" isimli bir projeyi hayata geçir-

meye çalışıyor. Vodna dağına yapılan devasa haçla beraber, özellikle Fatih Sultan Mehmet Köprüsü çevresi ve Üsküp şehir meydanı, ilgili ilgisiz devasa boyutlarda heykellerle doldurulmuş vaziyette. Gerek Yunan ve Bulgarların tarihlerine ait kahramanları kendilerine mal ettikleri gerekçesiyle, gerekse ülke içindeki insanların zaten geliri az olan ülkenin kaynaklarını israf ettiği gerekçesiyle muhalefetine rağmen bir Makedon kimliği ve Ortodoks mezhebi temelli sunî bir tarih oluşturma çabası adına bütün meydan ve şehir heykellerle donatılmış. Proje kapsamında antik görünümlü yaklaşık 20 devasa bina inşa edilmiş ve kırktan fazla devasa heykel topluluğu (anıt) yapılmış. Taşköprü'nün doğu girişine antik mimariyi taklit eden bir arkeoloji müzesi yapılmış. Yine Taşköprü civarında başka bir yaya köprüsüne ihtiyaç olmadığı hâlde Sanat Köprüsü ve Göz Köprüsü isimlerinde üzerleri çeşitli heykellerle dolu iki köprü daha yapılmış. Hemen her yere serpiştirilmiş irili ufaklı, hatta devasa boyutlu bu heykellerin en büyüğü 22 metre yük-

When I mention *Âşık Çelebi*, *Leyla Şerif* informed me that he was also from Skopje. His mausoleum was on the famous Gazi Baba hill in Skopje and Gazi Baba took his name from the poet *Âşık Çelebi*. Since he was a qadi, people used to call him "Qadi Baba" and this name changed to "Gazi Baba" as time went on. The mausoleum was destroyed in the 1963 earthquake, but it was restored by the Bursa Metropolitan Municipality, which was the first serving place of our poet, and the *Çayır* Municipality of Skopje in 2012. As *Yahya Kemal* had said, "Skopje is the continuation of Bursa from *Şar* Mountain, it is a garden of tulips from fresh blood". The poet *Ravzî* shares similar emotions with him as well: "Gaze upon Skopje and see this ornate city / It would be appropriate to even call it the Bursa of Rome". The Balkan geography is known for migration. We visited people and drank tea in the historic building of the *Ensar Cultural Help and Education Society*, a society involved with the education of young people, which had been visited

by the Bursa Municipality previously.

Yahyâ Kemal, in his poem "Call to *Hasan Rızâ*" says "Oh, the *Hasan Rızâ* of Rumelia / Are the skies of Skopje strange to you / Or the district of *Kalkandelen* / *Vardar* and the snowy mountains afar / Skopje was a Muslim city / Ornatd with thousands of mauseleums / *Vardar* was a river in it / Rejoicing every moment with *tekbirs*" and thusly talks about the Islamization of this land. He also had said: "Turkishness left those mountains like the tide but left its salt. All those lands smell of Turkishness." One more: "I am proud to be born in Skopje. Because Skopje is where Turkishness is the most intense in Rumelia. It is so Turkish that the soul of our nation manifests itself on every one of its stones."

The Macedonian Government, with the excuse of the 1963 earthquake, initiated a project called "Skopje 2014" in 2010 that disregarded all ethnic or religious people except for Macedonian and Orthodox Christians because they wanted to change the

Ottoman-Turkish Skopje. Along with the giant cross on *Mount Vodna*, a lot of giant-size statues were put all around the *Fatih Sultan Mehmet Bridge* and the Skopje city centre. They covered everywhere with statues in order to create an artificial history based on the Macedonian identity and Orthodox Christianity despite all the opposition against them stating that they were appropriating Greek and Bulgarian heroes as their own heroes and that they were wasting resources as the country was already poor to begin with. 20 large buildings with an antique appearance and more than forty statues were made within the scope of the project. An archaeological museum was built on the eastern entrance to *Taşköprü* that imitated antique architecture. Even though another pedestrian bridge was unnecessary in *Taşköprü*, they built two more bridges called *Art Bridge* and *Eye Bridge* which were covered with many statues. The largest member of this statue community is the horrific 22-metre-tall *Alexander the Great* monument

Saat Kulesi

Скопје — Сахат Кула

sekiğinde bir anıt heykel topluluğuyla beraber yapılmış "Atlı Savaşçı" isimli korku salan Büyük İskender heykelidir. Diğerleri ise Makedonya Kralı Büyük İskender'in babası II. Filip, Doğu Roma İmparatoru I. Justinian, I. Bulgar İmparatoru Çar Samuil, Kiril alfabetesini bulan Kiril ve Methodius kardeşler, Rahibe Teresa, Nikola Karev, Gotze Delçev, Pitu Guli ve ellerinde bıçakla, kılıçla canlandırılan Osmanlı'ya isyan eden ne kadar Bulgar eşkiyası, haydut varsa onların da heykelleri her yanı doldurmuş vaziyettedir.

Projeye sonradan Nexhat Agolli, Josif Bageri, ve Pjetër Bogdani, gibi Arnavut kökenlilerin tasvirleri ile Sanat Köprüsü ve Skanderbeg Meydanı'nın inşası da eklendi. Malum bir de Arnavutların Osmanlıya isyan eden Skender beyleri var. Onun da heykeli eksik bırakılmamış. Rusça mütercimlik-tercümanlık okuyan oğlum Memduh'a Kiril'in kim olduğunu biliyor musun diyorum. Öyle ya yıllarca Kiril alfabetiyle bir dil talim ettin. Ona anlatıyorum Kiril'in kim olduğunu. Kiril ve Metodi kardeşlerin Üsküp'te heykeli olduğunu. Yunan asıllı bu kişilerin Slavların Ortodoksların masında misyoner olarak çalıştıkları,

Kiril alfabetesinin temel alındığı Glagolitik alfabeti geliştirdiklerini, onların hocalarının ismini vererek Kiril alfabetesini geliştiren iki talebesinin de Üsküp meydanında, Vardar kenarında heykelleri olduğunu. Yine Aziz Kiril ve Metodi adına Üsküp'te bir üniversite olduğunu. Oğlum bana şöyle diyor, Ruslar bile hiç ciddiye almamış da onlara ne oluyormuş, ben hiç Kiril'in kim olduğundan bahseden bir şey okumadım duymadım diyor.

Devletimiz var olsun. Her yerde olduğu gibi, Makedonya'da da koordinasyon ofisini açan TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) Türk mimarî kültür eserlerinin onarılıp ayağa kaldırılmasında, Müslüman-Türk kültürünün yaşatılıp muhafaza edilmesinde her türlü çalışmayı yapmaktadır. Yine Yunus Emre Enstitüsü ve Maarif vakfının çalışmaları bu amacı gerçekleştirmek için sürdürülmektedir. Üsküp bir yazı ile anlatılıp bitirilecek bir şehir değil. Söze Üsküplü Yahya Kemal'in dizeleleriyle nihayet verelim.

*Kalbinde bir hayâli kalıp kaybolan şehir!
Ayrılmamın bıraktığı hicran derindedir!*

*Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene,
Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene.*

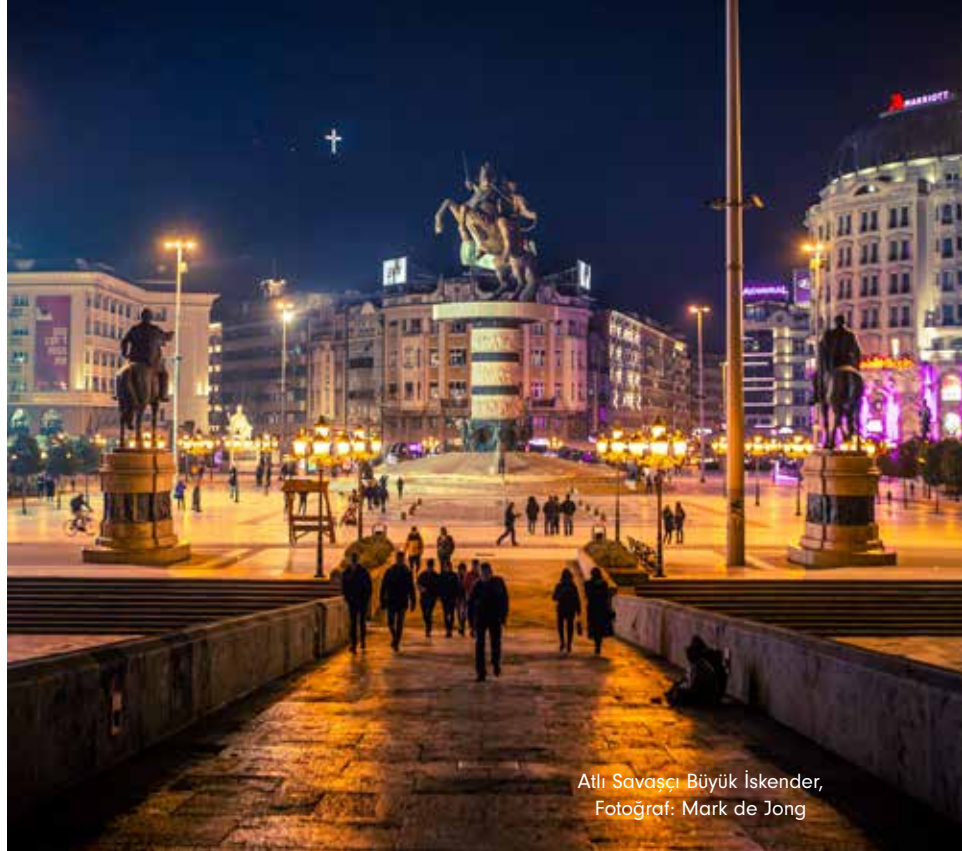

Davut Paşa Hamamı

Makedonya'da da koordinasyon ofisini açan TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) Türk mimarî kültür eserlerinin onarılıp ayağa kaldırılmasında, Müslüman-Türk kültürünün yaşatılıp muhafaza edilmesinde her türlü çalışmayı yapmaktadır.

TİKA (Agency of Turkish Cooperation and Coordination) opened a coordination office in Macedonia. They are working to revive the Turkish architectural cultural works and maintain the livelihood of the Muslim-Turkish culture.

Atlı Savaşçı Büyük İskender,
Fotoğraf: Mark de Jong

called "Mounted Warrior". Other statues are of Phillip II, the father of the Macedonian King Alexander the Great, Justinian I, the Emperor of East Rome, Tzar Samuil, the first Bulgar emperor, Cyril who founded the Cyrillic alphabet, the Methodius brothers, Mother Theresa, Nikola Karev, Gotze Delcev, Pitu Guli and the Bulgarian bandits who revolted against the Ottomans with knives and swords.

Statues of Albanian origin people like Nexhar Agolli, Josif Bageri and Pjeter Bogdani as well as the Art Bridge and Skanderbeg Square were also included in the project. As you know, the Albanians had a Skender Beg who revolted to the Ottomans. He was not left out of the statue community. I asked my son Memduh who was studying to be a Russian translator who Cyril was since he had long years of education in Cyrillic. I told him who Cyril was. I told him how there were statues of Cyril and Methodius brothers in Skopje. These Greek-origin people worked as a missionary during the conversion to Orthodoxy of the Slavic people. They enhanced the Glagolitic alphabet which took Cyrillic as its base. These two students who developed the

Cyrillic alphabet now have statues beside Vardar in Skopje. There is also a university in Skopje bearing the name of Saint Cyril and Methodi. My son told me that he never read a text in Russian mentioning of Cyril. He was surprised to find that they took Cyril more seriously than the Russians.

We have to be thankful for our country. Like everywhere, TİKA (Agency of Turkish Cooperation and Coordination) opened a coordination office in Macedonia. They are working to revive the Turkish architectural cultural works and maintain the livelihood of the Muslim-Turkish culture. Works made by the Yunus Emre Institute and the Maarif Foundation are also directed to this goal. Skopje is not a city to be told in a single essay. I wanted to end my words with lines from Yahya Kemal, a Skopjan poet.

The lost city with only a dream remaining in my heart!
The anguish left from your separation is deep within me!

As time passes by if our separation continues its way,
You will be in us even if we are not in you.

ZEYTİN GÖZLÜ MARAŞ

OLIVE-EYED MARAŞ

Hititlerden Asurlulara, Makedonlardan Romalılara, Bizanslılardan İslam Medeniyetine ve Anadolu Selçuklularından Dulkadiroğlu Beyliğine, Osmanlılardan bugüne dek gelip geçen onca medeniyetin kalbi Maraş; dünü, bugünü ve yarını mezceden bir aşkın zeytin gözlü şehridir.

This is exactly the reason why Maraş was in the heart of many civilizations like the Hittites, Assyrians, Macedonians, Romans, Byzantines, Islamic civilizations, Sultanate of Rum, Dulkadirites and Ottomans. This is the olive-eyed city that brings yesterday, today and tomorrow together.

İNCİ OKUMUŞ

İnsana giden yol tabiatan, tabiatı giden yol insandan geçermiş. Belki de bu yüzden bir şehrin topraklarına bakınca insanıyla tabiatı arasındaki bağları görebilmek mümkün oluyor. Bu niyetle Kahraman şehir Maraş toprağına her baktığımda yüzlerce çeşit ağaç olmasına rağmen gözlerimin gördüğü ilk şey her nedense zeytin ağaçları oluveriyor.

Dünya üzerinde yetişen ağaçların ilki olarak bilinen zeytin ağaçları bahsinde Maraş'ın, tam bir zeytin ağacı denizi olduğunu söylemeliyim. Bu yönüyle Maraş, içinde şimdilik yalnızca rüzgârların bildiği bir sır saklıyor dersem ne dersiniz?

Bütün bir tabiatta gök mavisi, deniz mavisi nasıl varsa bir de en özelden "zeytin yeşili" olduğunu Maraş'ın zeytin gözleri söyler muhatabına.

Zira aydınlık gökyüzü altında nasıl ferahlarsa insan, zeytin ağaçlarının yeşiline bakınca da öyle ferahlayıverir. Maraş'ta yaz güneşinin ışıklarını kış ortasına taşıyan da zeytin ağaçlarının daima yeşil bakan ışıklı gözleridir.

Bu yazıyı yazarken ki muradım; Kahraman şehir Maraş'la bir şekilde hâlleştiğinizde şehrin zeytin gözlerine bakarken, bağından bahçesine, evlerin avlusundan dar sokakların kıyılarına dek sessizce bekleyen zeytin ağaçlarıyla hasbihal etmenizdir. Çünkü vakur duruşuyla ser verip sır vermeyen Maraş; şiirleri, hikâyeleri ve zeytin ağaçlarıyla yüreğinde sırlar saklayan kutlu ve kadim bir sevdanın şehridir.

Bu sebeple medeniyetler boyu Maraş'ın nice sırlarını bizlere taşıyan

zeytin ağaçlarının, yaz kış yemyeşil yapraklarını hayranlıkla seyretmeden yürüdüğüm ve her bir zeytin ağacının hatırını sormadan geçip gittiğim neredeyse olmamıştır. Çünkü nerede zeytin ağaçları görsem, bilirim ki muhataplarına bulunduğu yerin kadim ve kutlu sırlarından fisıldarlar ve onları böylece mükafatlandırırılar. Her men her fırsatta; "Dünya nimetinde gözüm yok. Şöyle bir zeytin ağacına sırtımı verip bir kuru toprağı bağdaş kurup otursam kâfi!" demişliğim yine bu sebeptendir.

Vahyin müjdesinde yer aldığı gibi, birbirine benzeyen ve benzemeyen o zeytinler, insanı bedi zevklerin ve ebedi sevdanın müptelası ediyorlar kendiliğinden. Ve her nedense Maraş topraklarındaki zeytin ağaçları daha bir saf ve duru bakıyorlarken bunu daha çabuk başarıyorlar.

Kudüs, Fotoğraf: Sander Crombach

It is said that the road to humans pass through nature and the road to nature pass through humans. This could be the reason why it is possible to see the connection between man and nature once we look at the soil of that place. Whenever I look upon the soil of our Heroic city Maraş, even though there are various tree species all around, the first thing that attracts my eyes is the olive trees.

It is rumoured that the first tree to grow on Earth was the olive tree and I must say that Maraş is a sea of olive trees. If I were to say that Maraş was holding a secret known only to the wind what would your response be?

Aside from sky blue and sea blue there is also a special kind of "olive green" that could be seen in the olive eyes of Maraş. We could refresh our-

selves by looking at the green of olive trees just like how we refresh ourselves under the shining sky. The thing that carries the light of the summer sun to mid-winter in Maraş is the evergreen sparkling eyes of the olive trees.

I write this essay so that you may engage pleasantly with the silent olive trees waiting in the orchards, gardens, patios and narrow streets while you traverse the Heroic city of Maraş.

Maraş does not breathe a word about anything with its solemn stature; but this is an ancient and blessed city of love with many poems, stories and olive trees hidden in its heart.

This is the reason why whenever I go out for a walk during either summer or winter, I often admire their green leaves and talk with the olive trees which have carried the secrets

of many civilizations that passed through Maraş. I know that olive trees award the people who talk to them by whispering the ancient and blessed secrets of where they are standing on. This is also the reason why I frequently say: "I don't need worldly delights. Sitting cross-legged on a dry surface under an olive tree is enough for me!"

Olives different and alike, as mentioned in the revelations, make humans automatically addicted to aesthetic pleasures and endless love. Somehow the olive trees of Maraş achieve this faster with their plain and simple look.

From this perspective the whole city seems to be whispering an ancient love with their olive eyes. This is exactly the reason why Maraş was in

Bu yönüyle bütün bir şehir, zeytin gözlü bakışlarıyla kadim bir aşkı fısıldıyor gibidir. İşte bu yüzden, Hititlerden Asurlulara, Makedonlardan Romalılara, Bizanslılardan İslam Medeniyetine ve Anadolu Selçuklularından Dulkadiroğlı Beyliğine, Osmanlılardan bugüne dek gelip geçen onca medeniyetin kalbi Maraş; dünü, bugünü ve yarını mezceden bir aşkın zeytin gözlü şehridir.

Belki de bu kadim sevdanın sırrı, zeytin ağaçlarından yüzüne bir Kudüs tebessümü konduran zeytin gözlü Maraş'ın, kutsal zeytin ağaçlarının şehri Kudüs'e yüz yıllardır duyduğu derin muhabbetlerini böylece bildiriyor olmasında gizlidir. Yahut da bu ahval, daha Kudüs fetolunmamışken İki Cihan Serveri'nin, Mekke'de bulunan kadın sahabe Meymune'ye "Kudüs'ten gelen zeytinyağlarını Mescidi Aksa'daki kandilleri tutuşturmak için yine Kudüs'e gönderin" dediği emir kadar güzel bir ışmar taşıyıp durur iki şehir arasında...

Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; aramızda yüzyıllık hasret olsa da zeytin üzerine ant olsun ki; Kudüs Maraş'ın, Maraş da Kudüs'ün zeytin gözlü yâridir. Belki de Maraş'ın zeytin gözlerine meftun olmuşluğumuz, Kudüs'le Maraş arasında okunan bu gizemli zeytin mukabelesinin derin anlamındadır.

Medeniyetinden direnişine dek ruhunda hep bir Kudüs gücü taşıyan Maraş, topraklarındaki zeytin ağaçlarıyla da her iki şehir arasındaki muhabbetten yana sırlar verir gibidir. Şimdi bir zeytin yaprağı çayı tadındaki şu cümleleri sözün tam da burasında kıymet bilenler için not düşelim: Şu yeryüzünde sevgi ve barış hep var olsun diye, bütün zeytin ağaçları aşka, sabra ve direnişe hediye.

Bu şifreleri okuyamayan bazılarımız, şehirdeki zeytin ağaçlarını kesip yerlerini çok katlı beton mezarlıklara dönüştürürken, zeytin ağaçlarını

birer "odun", meyvelerini yalnızca "yiyecek" sanıyorlarsa da her zeytin ağacının birer "kutlu müjde" ve meyvelerinin birer "kutlu ilaç" olduğunu bilmeli ve sahiplenmelidirler.

Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde; hür, asil ve soylu anlamına gelen "Şehr-i Maraş-ı Atîk'tir" dediği Maraş'ın zeytin gözlü soyluluğuna sahiplenilenlerse bu sırrı en iyi bilenler ve ona sahip çıkanlardır.

Toprağındaki her bir zeytin ağacının elbette Maraş'a fısıldadığı sırlar vardır. Bildiğimiz o ki; bu sırta ermek isteyenler, tıpkı zeytin ağacının dalları gibi bir elini cömertlikle uzatırken, diğer elini zulümden ve hırstan çekmeli ya bir zeytin ağacı dikmeli yahut bir zeytin ağacının hamisi olmalıdırlar.

Şu an bulunduğum bir zeytin bahçesi içinde, güzel bir zeytin ağacı altında yazdığım bu satırları sonlandırırken bilinsin isterim ki, aramızdan eksilen her bir zeytin ağacının acısı, yalnızca bizlerin değil, zeytin ağaçlarının dallarında Kudüs müjdesi bekleyen kuşların da yarası.

Bu vesileyle zeytin bakışlı diyarlarda Kudüs hasreti duyabilenlere zeytin gözlü Maraş'tan selam olsun.

Dünya üzerinde yetişen ağaçların ilki olarak bilinen zeytin ağaçları bahsinde Maraş'ın, tam bir zeytin ağacı denizi olduğunu söylemeliyim. Bu yönüyle Maraş, içinde şimdilik yalnızca rüzgârların bildiği bir sır saklıyor dersem ne dersiniz?

the heart of many civilizations like the Hittites, Assyrians, Macedonians, Romans, Byzantines, Islamic civilizations, Sultanate of Rum, Dulkadirites and Ottomans. This is the olive-eyed city that brings yesterday, today and tomorrow together.

The secret to this ancient love could be the Jerusalem smile Maraş has with its olive trees. For centuries, Maraş had a deep affinity for Jerusalem, the city of sacred olive trees. This could be how they declare this affinity. Another reason for this affinity could be the beautiful gesture the Prophet of the Two Worlds who said to the woman companion Meymune in Mecca before Jerusalem was conquered: "Send the olive oil that came from Jerusalem back there for them to light the lanterns of Masjid al-Aqsa."

By the olive, we could easily say that despite the century long longing, Jerusalem is Maraş's and Maraş is Jerusalem's olive-eyed lover. Maybe we are so infatuated with the olive eyes of Maraş because of the deep meaning of this mystical enchantment cast between Jerusalem and Maraş.

Maraş always had a Jerusalem-like strength from its civilization to

its rebellion. The olive trees here could give us some secrets to the conversation between these two cities. Now I will note here some sentences that taste like olive leaf tea to those who may understand its worth: All olive trees are a gift to love, patience and rebellion so that love and peace could forever exist.

Some of us who cannot read this code cut down olive trees to transform their place into a multiple-story concrete graveyard. These people see olive trees as "wood" and their fruits as "food", when in fact they should know that every olive tree is a "blessed tiding" and every one of their fruits is a "blessed salve".

In his travel book, Evliya Çelebi calls this city as "Şehr-i Maraş-ı Atik" which means free, noble and grand. People who embrace the green-eyed nobility of Maraş are the ones who know this secret very well and who embrace the city firmly.

There are certainly secrets that every olive tree whispers to Maraş. The only thing we know is that whoever wants to learn these secrets must give a generous hand like the branches of the olive trees while refraining from oppression and greed. They must either plant an olive tree or become the protector of an olive tree.

While I write these lines under an olive tree in an olive tree garden, I want it to be known that the pain of every dead olive tree is not only our pain but also the pain of birds on branches that wait for good news about Jerusalem.

Let this be an excuse to salute the people who long for Jerusalem in green-eyed lands from green-eyed Maraş.

It is rumoured that the first tree to grow on Earth was the olive tree and I must say that Maraş is a sea of olive trees. If I were to say that Maraş was holding a secret known only to the wind what would your response be?

8 BAŞLIKTA: ELBİSTAN

IN 8 HEADERS: Elbistan

GÜLİZAR GÜNEŞ

01 Adının Kaynağı

Elbistan isminin "Abbasta", "Ablastany", "Ablastin", "Abulastyn" gibi farklı dillere ait kelimelerden türediğini belirten tarihçiler var. Mesela "Ablasta" "Luvî" dilinden gelmez ve "su geçidi, gür su, bol su" demektir. "Ablasta" ismi Hititler'den Roma ve Bizanslılara geçmiştir. Arap kaynaklarında ise bu şehrin adı "Bilistin" şeklinde geçmektedir. Anlamı: "bağ, bahçe, bostanlık"tır. Selçuklu devrinde "Ablistan" ve "Albistan" olarak adlandırılmış. Daha ilginç, Ord. Prof. Dr. Mükrimin Halil Yınanç göre Elbistan, ünlü pehlivanların çok oluşu anlamına gelen "Alp-stan"dan türediğidir. Halk arasında da "Albustan" şeklinde telaffuz edenler de çoktur.

Source of Its Name

Some historians say that the name Elbistan came from words such as "Abbasta", "Ablastany", "Ablastin", "Abulastyn" from different languages. For example, the word "Ablasta" comes from the "Luvî" language and means "water path, gurgling water, plenty of water". The name "Ablasta" was handed down to the Romans and Byzantines from the Hittites. This city is known as "Bilistin" in Arabic sources. Meaning: "Garden, vineyard, orchard." This place was called "Ablistan" and "Albistan" during the Seljuk era. According to Ord. Prof. Dr. Mükrimin Halil Yınanç, Elbistan came from the word "Alp-stan" because there were a lot of famous wrestlers here. There are a lot of people that pronounce here as "Albustan" as well.

02 En Büyük İlçe

Elbistan, Kahramanmaraş'ın kuzey doğusunda yer almaktadır. Ekonomik ve coğrafi bakımdan ilin en büyük ilçesidir. İlçe üç farklı bölgenin buluşma noktasıdır: Akdeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu. Şar Dağı'nın kuzey eteklerinde kurulu olan Elbistan, kendi adı ile anılan büyük bir ovaya sahiptir. İlçe, doğusunda Malatya Doğanşehir ilçesi, güneyinde Nurhak ve Ekinözü, kuzeyinde Malatya Darende ve Sivas Gürün, batısında ise Afşin ve Göksun ilçeleriyle çevrilidir.

The Biggest District

Elbistan is on the northeast of Kahramanmaraş. In terms of economy and geography it is the biggest district of the province. The district is the meeting point of three different regions: Mediterranean, Central Anatolia and Eastern Anatolia. Elbistan is situated on the skirts of Şar Mountain and has a big valley with the same name. On the east there is the Doğanşehir district of Malatya, on the south there are Nurhak and Ekinözü, on the north there are Darende of Malatya and Gürün of Sivas and on the west there are Afşin and Göksun.

03 Osmanlı Sarayı'nda Elbistanlı Gelinler

Birkaçından söz edecek olursak, **Devlet Hatun**; Yıldırım Bayezid ile evlenerek Osmanlı Sarayı'na giden ilk gelindir. Sevli Bey'in küçük kızıdır. **Emine Hatun**; Yıldırım Bayezid'in oğlu, Çelebi I. Mehmed ile evlenmiştir. Nasreddin Mehmed Bey'in kızıdır. II. Murat'ın annesi olup, Fatih Sultan Mehmet'in babaannesidir. **Âlime Hatun**; II. Murat ile evlenmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in üvey annesidir. Yaşadığı dönemden yola çıkılarak, Nasreddin Mehmed Bey ya da Süleyman Bey'in kızı olduğu tahmin ediliyor. **Sitti Mükrimme Hatun**; Fatih Sultan Mehmed ile evlenmiştir. Dulkadirli Beyi Süleyman Bey'in kızıdır. **Ayşe (Gülbahar) Hatun**; 1469 yılında Amasya'da II. Bayezid ile evlenmiştir. Yavuz Sultan Selim'in annesidir. Alaüddevle Bozkurt Bey'in kızıdır. Ayşe Hatun, Osmanlı Sarayı'nda Valide Sultan olmuş ikinci Dulkadir kızıdır.

Brides From Elbistan in the Ottoman Palace

We will just mention a few. Devlet Hatun: She was the first of these brides to become a resident of the palace by marrying Yıldırım Bayezid. She was the smallest daughter of Sevli Bey. Emine Hatun: She married Çelebi Mehmed I, the son of Yıldırım Bayezid. She is the daughter of Nasreddin Mehmed Bey. She is the mother of Murad II and the grandmother of Mehmed the Conqueror. Âlime Hatun: She married Murad II. She is the stepmother of Mehmed the Conqueror. According to the accounts of her life, she is either the daughter of Nasreddin Mehmed Bey or Süleyman Bey. Sitti Mükrimme Hatun: She married Mehmed the Conqueror. She is the daughter of the Dulkadirite leader Süleyman Bey. Ayşe (Gülbahar) Hatun: She married Bayezid II in Amasya in 1469. She is the mother of Yavuz Sultan Selim. She is the daughter of Alaüddevle Bozkurt Bey. Ayşe Hatun is the second Dulkadirite daughter to become a Reigning Mother in the Ottoman Palace.

04 Elbistan Pınarbaşı

Şehrin Pınarbaşı Mahallesinden doğan Ceyhan Nehri, yine kaynağını Nurhak Dağları'ndan alan Söğütlü Çayı ile şehrin çıkış yeri olan Battal Köprüsü'nün yanında birleşir. Batiya doğru Afşin ve Sarsap sınırından gelen Hurman Çayı'nı da alarak Göksun ilçesi ve Kahramanmaraş istikametine doğru dar ve dik boğazlar arasından geçerek akışını sürdürür. Bu nehir üzerinde Kahramanmaraş yakınlarında Menzelet Barajı kurulmuştur.

Elbistan Pınarbaşı

Ceyhan River, which is born from Pınarbaşı Neighbourhood, joins with Söğütlü Creek, which springs from Nurhak Mountains, near Battal Bridge. It also takes in the water of Hurman Creek that comes from Afşin and Sarsap from the west and travels through narrow and steep straits towards Göksun and Kahramanmaraş. Menzeler Barrage was built upon this river near Kahramanmaraş.

AHMET ÇITAK ELBİSTAN

Tarihte Alp-sitan aslan yuvası
İkram etmek hepsinin havası
Ziraat merkezi geniş ovası
Her tarafa erzak salan Elbistan

Yavuz Sultan Selim karargâh etti
Buradan harp için Bağdat'a gitti
Acem'i Mısır'ı burdan fethetti
Tarihi eserle dolan Elbistan

Dürlü dürlü karargâhlar kuruldu
Tokat'taki eşkıyalar vuruldu
Dulkadir beyleri burda derildi
Tarihte nam, şöhret alan Elbistan

Korkarlardı Tuğrul şahın şerrinden
Bu marifet atamızın sırrından
Eti'ler eserin bulup yerinden
Müzelere de salan Elbistan

Ahmet Çitak der ki çatalım başlar
Şelek değil bize böylesi işler
Kendinizi küçük görmen kardeşler
Temiz Türk kanından gelen Elbistan

AHMET ÇITAK ELBİSTAN

In history it was Alp-sitan land of lions
Hospitality is their main theme
Its large valley is a centre for agriculture
Elbistan gives food all around

Yavuz Sultan Selim based his army here
He went to Baghdad to war from here
He conquered Persia and Egypt from here
Elbistan is full of historical objects

Many headquarters were established here
The bandits of Tokat were shot
And the Dulkadir begs reigned here
Elbistan became famous in history

They feared the wrath of Tuğrul shah
This cunning is the secret of our ancestors
The objects of the Hittites were found underground
And scattered to museums from Elbistan

Ahmet Çitak says that let's take responsibility
Tasks like these do not trouble us
Brothers, do not scorn yourselves
Elbistan comes from clean Turkish blood

05 Karahöyük

1940'lı yıllarda yapılan kazılarda buranın önemli bir antik yerleşme alanı olduğu anlaşılmıştır. Burada üç tarafı hiyeroglif yazı ile yazılmış büyük bir kitabe bulunmuştur. Karahöyük'te Hitit, Frig ve Roma dönemi eserlerine rastlanmıştır. Karahöyük'te yapılan kazılar sonucunda elde edilen buluntulardan yazılı kitabe ve eserler Ankara Etnografya Müzesi ve Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Karahöyük

During excavation activities in the 1940's, an important antique settlement was found here. A great stone with hieroglyphs on three of its sides was also discovered here. There are Hittite, Phrygian and Roman remains in Karahöyük. The written stone and other items found in Karahöyük are now exhibited in Ankara Ethnography Museum and Kahramanmaraş Archaeology Museum.

06 Elbistan Ulu Camii

İslâm Ansiklopedisi'nin ilgili maddesinde, şu bilgiler yer alıyor: "Câmi-i Kebîr, Alâüddevle Bey Camii adlarıyla da bilinen caminin ilk yapım tarihi kesin değildir. Asıl taçkapısı üzerindeki dört satırlık sülüs kitâbe 637 (1239-40) tarihidir; burada Anadolu Selçuklu Sultanı II. Gıyâseddin Keyhusrev zamanında bölgede imar faaliyetinde bulunan Emîr Mübârizüddin Çavlı'nın ismi geçmektedir. Taçkapının Selçuklu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda ilk yapının bu emîr tarafından yaptırıldığı ve kitâbenin de bu döneme ait olduğu görüşünün yanı sıra kitâbenin Emîr Çavlı'nın inşa ettiği başka bir camiden buraya getirilmiş olabileceği de ileri sürülmüştür. Caminin günümüzdeki mimarisi Osmanlı üslûbunu yansıtmaktadır."

Elbistan Grand Mosque

In the Islam Encyclopedia, the article for this mosque is as such: "The building date of this mosque that is also known as Câmi-i Kebîr or Alâüddevle Bey Mosque is unknown. The tablet of calligraphy above the main gate bears the date 637 (1239-40). The name of Emîr Mübârizüddin Çavlı is mention here. He was a person known for his public building during the reign of Gıyâseddin II Keyhusrev of the Sultanate of Rum. According to the Seljuk details in the main gate some say that this mosque was built by Emin Çavlı, but others also state that this main gate could have been brought here from another building that he had built. The current architectural features of the mosque resembles the Ottoman style."

07

Termik Santral ve Şeker Fabrikası

Elbistan'da ticaret daha çok tarıma dayalı gelişmektedir. Sanayi denilince, akla hemen Afşin-Elbistan Termik Santrali ve Şeker Fabrikası gelir. Afşin-Elbistan Termik Santrallerinde elektrik üretimi yıllık ortalama 17 milyar kwh'dır. Akdeniz bölgesinin en büyük şeker fabrikası da Elbistan'dadır. Çevre iller, ilçeler ve ovalarda yetiştirilen şeker pancarları Elbistan Şeker Fabrikasında işlenmektedir.

Thermic Central and Sugar Factory

Trade in Elbistan is generally based on agriculture. When we talk about "industry" in Elbistan the first things that come to mind are the Elbistan Thermic Central and the Sugar Factory. The annual electric production in the Afşin-Elbistan Thermic Central is 17 billion kwh. The biggest sugar factory in the Mediterranean region is also in Elbistan. The sugar beets grown in surrounding cities, districts and valleys all come to this factory.

08

Cevizli Şeker ve Lahana

Elbistan'a gidilince, mutlaka tadına bakılması gereken Cevizli Şeker cevizi, un ve şekerle yapılır. Bu yöresel tat, şekerle kaplanmış diğer tahıllardan bambaşka bir aromaya sahiptir. Elbistan denilince, bir de lahana akla gelir. Başka bir yörede bu şekilde büyük ve lezzetli bulmak zordur. Sarması ve çorbası yapılır. Lezzetiyle birlikte birçok faydası vardır. Ayrıca Elbistan lahana-sının turşusu, kış boyunca bütün Kahramanmaraşlıların sofrasını şenlendirir.

Walnut Candy and Cabbage

Walnut Candy is a must for every visitor in Elbistan. It is made from walnuts, flour and sugar. This regional delicacy has a different aroma than other candied goods. The other thing that comes to mind is its cabbages. It's difficult to find cabbages this big and delicious in other regions. Stuffed cabbages and cabbage soup is quite popular. Aside from its taste, it's also beneficial. Pickled Elbistan cabbages are an important part of every dinner table in Kahramanmaraş.

SİNEM BOZHÖYÜK

Sanat dalları arasında iç bir bağın olduğu söylenebilir. Bu yüzden bir şehirde sadece edebiyat veya resim sanatıyla uğraşanlar olmaz. Aynı şehirde, içten içe gelişen müzik, tiyatro, sinema kültürünün de olduğu fark edilir. Mesela daha çok edebiyat yönüyle tanınan Kahramanmaraş'ın farklı yönlerinin de olduğu Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği kültür ve sanat etkinlikleriyle ortaya çıkarılmaya devam ediyor. Şiir ve Edebiyat Günleri, Kahramanmaraş Akademi, Değerler Akademi'den sonra, aylardır yoğun çalışmalarını sabırla sürdüren Sahne Maraş...

Sahne Maraş'a başvurular 4-5 Mart 2021 tarihleri arasında yapılmıştı. Tabii beklenilenin üstünde bir taleple karşılandı. Bu yüzden yaklaşık 400 küsur kişinin başvurduğu tiyatro okulu seçmelerinde hocalar bir hayli yorulmuş olmalı. Katılımcılardan bir dakikalık monolog ezberlemesi ve sahnelemesi istendi. Seçmelerin ardından 7 Mart Pazar günü genel sanat yönetmeni Osman Doğan, yönetmenler Yunus Emre Obut ve Kürşat Karaman; seçmelerin yapıldığı Necip Fazıl Kısakürek Kültür Merkezinde başvurular hakkında konuşma yaptılar. Elemeler sonucunda 400 kişi arasından 75 kişi seçildi.

Haziran ayında meyvesini veren Sahne Maraş ekibi, seyircili şekilde gösterime açıldı ve büyük beğeni topladı. Oyunlar şu sırayla sergilendi: *Bir Evlenme Teklifi-Ayı* (yetişkin tiyatrosu), *Yarıncıdan da Yakın* (yetişkin tiyatrosu), *Benim Güzel Pabuçlarım* (çocuk tiyatrosu), *Bir Öğrenci Masalı* (yetişkin tiyatrosu).

Oyunlar; Kasım'da gerçekleşecek olan 2021 Şiir ve Edebiyat Günleri etkinliklerinde sergilenmeye devam edecek. Ayrıca köyler ve ilçelerde de sergilenmesi düşünülen tiyatro sahneleri, kültüre kolay ulaşamayan bireylere büyük kolaylık sağlayacak.

One could say that there is an inner connection between the arts. Therefore, there aren't only people interested in painting and literature in a city. There is also a culture revolving around music, theatre and cinema. Even though Kahramanmaraş is known for literature, with the help of the Metropolitan Municipality, other aspects of the city are discovered via culture and art activities. After the Poetry and Literature Event, Kahramanmaraş Academy and Values Academy, Sahne Maraş began an intense program that has been going on for months now...

Auditions for Sahne Maraş were held on 4-5 March 2021. There was an attendance above expectations as usual. The teachers who judged 400 attendees must have been tired. Attendees were required to memorize and act a minute of monologue. After the auditions, the general art director Osman Doğan and the directors Yunus Emre Obut and Kürşat Karaman made a speech about the auditions on the 7th of March in Necip Fazıl Kısakürek Culture Centre. After evaluations 75 out of 400 people were chosen.

The Sahne Maraş team bloomed in June and performed a play in front of an audience. The list of plays are as follows: *Bir Evlenme Teklifi-Ayı* (A Proposal-Bear) (adult theatre), *Yarıncıdan da Yakın* (Closer Than Tomorrow) (adult theatre), *Benim Güzel Pabuçlarım* (My Beautiful Shoes) (children theatre), *Bir Öğrenci Tiyatrosu* (A Student Theatre) (adult theatre).

The plays will be performed during the 2021 Poetry and Literature Event which is planned to be held in November. The plays may also be performed in villages and districts, thus allowing people to easily access art.

Her Zaman Şair - Always a Poet

HASAN EJDERHA

Kırık Ayna romanı Şubat 2021'de Bilge Kültür-Sanat Yayınları arasında çıktı. Şair Memduh Atalay'ın, bir roman yayınlaması okuyucusunu hem şaşırttı hem de heyecanlandırdı. Onun diğer eserleri: *Bir Vücutta İki Baş* (şair), *Hâlce* (şair), *Dünya Hali* (şair) ve *Sultanname*'dir (deneme).

Ömer Yalçınova bir kitap eleştirisinde kitabın yazarı için "Hiç şiir yazmasa da şair" diye bir ifade kullanmıştı. İşte bu ifade, tam manası ile Memduh Atalay için kullanılabilir. Memduh Atalay her zaman şair, her saniye şair. Duruşu ile şair. Severken şair. Gücenirken şair. Kızarken şair. Dahası; çay içerken şair, tütün içerken şair.

Bir gönül ve fikir adamından tam da beklenen bir roman: *Kırık Ayna*. Hayatındaki her adımını davası için atan bir dava adamı elbette romanın sayfalarında attığı adımlarını da davası için atacaktı ve romanın bu durumu çok yakışmış Memduh Atalay'a. Baştan sona dil, belagat timsali olan *Kırık Ayna*, Türkçe'nin tadını ala ala, belâğatin hazzını tadarak sayfalarında yolculuğa çıkarıyor okuyucusunu.

Romanın kahramanları Hüsnü Cemal Hoyrat, Gülbahar Ana ve Ali Seyfi başta olmak üzere bütün kahramanların yaşayışını, davası için mücadelesini gördükçe insan "Aha geldik aha gidiyoruz, davamız için hiçbir şey yapamadan" demekten kendini alamıyor.

Köyünden ayrılıp yatılı okula giden küçücük bir çocuğun nelere hasret kalabileceğine, özlemlerine, yaşadığı şartlara ve nasıl piştiğine, daha çocukken nasıl büyüdüğüne şahit oluyorsunuz. İnsanların günlük hayatlarında değer verdikleri, çoğu zaman hayatlarını uğrunda tehlikeye attıkları birçok şeyin, aslında ne kadar da değerli olduğunu anlıyorsunuz romanın kahramanlarının yaşayışlarına bakıp. Farkına varmadan yaşayıp gittiğimiz hayat içerisinde medeniyetimizin günümüze kadar süzülerek taşıdığı değerlerin farkına varıp, şaşıyor, seviniyor, "Yahu ne yapıyorum ben böyle?" diyerek kendinize çeki düzen vermeye karar veriyorsunuz.

Günümüz neslinin içinde bulunduğu durumu bir feryat hâlinde okuyacaksınız *Kırık Ayna* romanında.

The novel *Kırık Ayna* was published by the Bilge Kültür-Sanat Yayınları in February 2021. The readers of the poet Memduh Atalay were surprised and excited to read a novel from him. His other works are as follows: *Bir Vücutta İki Baş* (poetry), *Hâlce* (poetry), *Dünya Hali* (poetry) and *Sultanname* (essays).

Ömer Yalçınova once wrote "A poet even if he didn't write any poems" about an author he was reviewing the book of. This same thing could also be said about Memduh Atalay. He is a poet every moment and every second. He stands like a poet. He loves like a poet. He takes offense like a poet. He gets angry like a poet. Furthermore: He drinks tea and smokes tobacco like a poet.

Kırık Ayna is just the novel to be expected from a lovely and thoughtful man. Since he was a man with a cause that only took steps for his cause, his steps in the pages of his novel are also acts for his cause and this aspect of the novel was befitting for Memduh Atalay. *Kırık Ayna* is an example of language and rhetoric and we sail through its pages by tasting the sweet taste of Turkish and the joy of rhetoric.

As we read about Hüsnü Cemal Hoyrat, Gülbahar Ana and Ali Seyfi, who are the main characters in the novel, we cannot help but say to ourselves "We just came and now we're going and we didn't do anything for our cause."

We witness what a little child who left his village to a boarding school could long for. We also see how he grows up as a little kid and toughens up. As we see the lives of these characters we understands that most things we give importance in daily life and things we risk our lives for aren't that valuable. As we stroll in a life unaware of our whereabouts, we suddenly find the values our civilization handed down to us and start straightening up while saying "What am I exactly doing?"

In the novel *Kırık Ayna* you will read the situation of our generation as a call for help.

GALGAMAÇ ŐELELESİ TOPRAKHİSAR KANYONU

Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesinde yer alıyor. İlçe merkezine 25 kilometre uzaklıktaki Alanlı Mahallesiinde bulunan Galgamaç Őelalesi, yaklaşık 15 metre yükseklikten akıyor.

GALGAMAÇ WATERFALL TOPRAKHİSAR CANYON

It's in the Andırın district of Kahramanmaraş. The Galgamaç Waterfall is in the Alanlı Neighbourhood which is 25 km away from the city centre and it flows from a 15 metre altitude.